

JAVASLATTEVŐ FÁZIS

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE
TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA
JAVASLATTEVŐ FÁZIS

MEGRENDELŐ: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzati Hivatal

4400, Nyíregyháza Hősök tere 5.

telefon: 06-42/599-599

Képviselője:

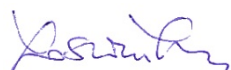
Seszták Oszkár
Tóth LászlóMegyei Közgyűlés Elnöke
Megyei főépítész**TERVEZŐ:** Város-Teampannon Kft.

1053 Budapest, Veres Pálné u. 7.

Képviselője:

Koszorú Lajos

ügyvezető

VEZETŐ TERVEZŐK:**Koszorú Lajos**Területrendezési tervező
TR 01-1346

Város-Teampannon Kft.

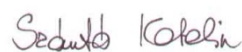
Tábori Attila Területrendezési tervező
TR 01-0402

Város-Teampannon Kft.

Móricz Anna

Tájépítész-mérnök

egyéni vállalkozó

TERVEZŐK:**Szántó Katalin**Területrendezési tervező
TR 01-2054

Város-Teampannon Kft.

Polgár Judit

Szociológus

Város-Teampannon Kft.

Szaló Péter

Településtervező

Város-Teampannon Kft.

Szekeres Petra

Településtervező

Város-Teampannon Kft.

Szász Szabolcs

Város-Teampannon Kft.

KÖZLEKEDÉS TERVEZŐK:**Rhorer Ádám**Közlekedéstervező
Tkö-01-3157

Közlekedés Kft.

Orosz Ágnes

Közlekedéstervező

Közlekedés Kft.

TARTALOM

BEVEZETÉS	3
MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZEK	5
1. A TELEPÜLÉSRENDSZER FEJLESZTÉSE	6
1.1. Települési térség, sajátos területfelhasználású térség	6
1.2. Településhálózattal összefüggő térségi övezetek	6
2. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉG-VÁROMÁNYOS TERÜLET ÖVEZETE	16
3. KÖRNYEZETI ÉS TERMÉSZETI ERŐFORRÁSGAZDÁLKODÁS	17
3.1. Erdőgazdálkodási térség és övezetei	17
3.2. Mezőgazdasági térség és övezetei	20
3.3. Gyümölcsstermesztés	24
3.4. Természetvédelem	29
3.5. Komplex tájgazdálkodás és tájképvédelem	29
3.6. Vízgazdálkodás, vízvédelem	33
4. MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZAT	40
4.1. Közlekedés	40
4.2. Energetikai hálózat	47
5. MaTrT-VEL VALÓ ÖSSZHANG IGAZOLÓ SZÁMÍTÁSA	49
6. ELFOGADÁSRA KERÜLŐ MUNKARÉSZEK ÖSSZEFOGLALÓ INDOKLÁSA	50
6.1. Rendelettel jóváhagyandó munkarészek	50
6.2. Határozattal elfogadandó munkarészek	54
TERVEZŐI NYILATKOZAT	55
MELLÉKLET	56

BEVEZETÉS

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési Tervét 2011-ben fogadta el a Közgyűlés a 19/2011. (XII.11.) önkormányzati rendeletével. Az Önkormányzat 2018-ban indította meg a megyei területrendezési terv módosításának előkészületeit. A módosítás szükségességét előbb az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (továbbiakban: OTvT) 2013 év végén történt módosítása, majd a 2019. március 15-én hatályba lépett Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (továbbiakban: MaTrT) átmeneti rendelkezései határozták meg.

A területrendezés célját a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény határozza meg:

2. § A területfejlesztés és területrendezés célja:

a) az ország valamennyi térségében a területi kohézió erősítése, a társadalmi és gazdasági növekedés elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;

b) a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti - az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló - jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;

c) az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;

d) a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.

A megyei területrendezési terv feladata elsősorban az országos és térségi szintű fejlesztési igények összehangolása oly módon, hogy azok térben összerendezettek, összeszervezettek legyenek, amelyekhez a településrendezési eszközök készítése, vagy módosítása során a helyi fejlesztési igényeket hozzá kell igazítani.

A területrendezési tervek az ország egészére, kiemelt térségekre, megye egészére, vagy annak egy részére készülhetnek. A megyei területrendezési terveket az önkormányzatok rendeletként fogadhatják el.

A megyei területrendezési terv az **országos és kiemelt térségi tervvel összhangban készülhet**, így figyelembe kell venni a MaTrT előírásait, valamint újabban az egyes országos és megyei övezetekre vonatkozó szabályokat a 9/2019. (VI. 14.) MVM rendelet előírásait.

A területrendezési terv felépítését a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet 7. melléklete határozza meg, amennyiben ettől a MaTrT eltér, úgy a törvényt kell figyelembe venni

Ennek megfelelően a dokumentáció a következőképpen épül fel:

- **Elfogadásra kerülő munkarészek:**
 - területrendezési szabályzat, térségi szerkezeti terv, térségi övezeti rendszer (rendelet tervezet)
 - területrendezési ajánlások (határozat tervezet)
 - területrendezési intézkedések (határozat tervezet)
- **Megalapozó munkarészek**
 - Szakági tervi javaslatok
 - Környezeti, társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat
 - MaTrT-vel való összhang igazoló számítás
 - Indoklás
 - Tervezői nyilatkozat

A területrendezési szabályzat esetén jelentős változás, hogy 2017 júniusa óta **egyedileg meghatározott övezeteket is lehatárolhat** a megyei önkormányzat, a megye természeti, épített környezeti és gazdasági adottságainak védelmére és fejlesztésére, a térszerkezet szervezésére, illetve a területfejlesztési koncepciók és programok végrehajtása érdekében. Ennek megfelelően több egyedi övezeti javaslat is megjelenik a tervjavaslatban.

MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZEK

1. A TELEPÜLÉSRENDSZER FEJLESZTÉSE

1.1. TELEPÜLÉSI TÉRSÉG, SAJÁTOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG

A hatályos területrendezési terv kétféle települési térséget határozott meg: a városias települési térséget, valamint a hagyományosan vidéki települési térséget. Ezt a megkülönböztetést az OTvT 2013-as módosítása kivezette, helyette **kizárólag települési térség határozható meg**. A települési térségbe a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépítésre szánt területek tartoznak a vízgazdálkodási térség és sajátos területfelhasználású térség kivételével¹. Ez egy **kisebbségi változást** jelent a korábbi változathoz képest, és tulajdonképpen csak értelmi pontosításnak tekinthető.

A települési térség lehatárolása, pontosítása az önkormányzatok adatszolgáltatásként átadott **hatályos településszerkezeti tervei alapján** történt. A **pontos lehatárolást elősegítette**, hogy a megyei szintű tervezéshez is rendelkezésre állnak az ingatlan-nyilvántartási térképek, továbbá egyes települések megküldték a településszerkezeti terveik szerkeszthető állományát.

Azon települések esetén, melyek településszerkezeti tervet nem küldtek, a települési térséget az ország szerkezeti tervének és az ingatlan-nyilvántartási alaptérkép szerinti belterületeknek a figyelembe vételével határoztuk meg. Továbbá előírásra kerül, hogy a megyei tervvel való összhang igazolása során, az erdőgazdálkodási és mezőgazdasági térség számítása esetén, a térségi szerkezeti tervben nem szereplő, de a településrendezési eszközök készítése és módosítása során jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területbe sorolt erdőgazdálkodási és mezőgazdasági térség területét **figyelman kívül kell hagyni**. Ez az előírás jogszerű, hiszen a nem ismert települési térségek térségi szerkezeti tervben történő ábrázolásával egyenértékű. A szabályozásban bevett gyakorlat, ha nem lehet mellékletben teljeskörűen meghatározni egy szabályozási kérdést, úgy azt szövegesen is szabályozni lehet.

A MaTrT 11. § d) előírása szerint a települési térség területén **bármely települési terület-felhasználási egység** kijelölhető. A települések **nővelhetik a beépítésre szánt területeiket** az OTÉK, a MaTrT és a megyei területrendezési terv előírásaival összhangban.

A **sajátos területfelhasználású térség kijelölése a megyei területrendezési terv hatásköre**, mely az építmények által igénybe vett térséget váltja, és a meghatározása is bővült. A MaTrT meghatározása szerint a sajátos területfelhasználási kategóriába az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak. Ebből következően Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében sajátos területfelhasználású térségként szabályozott többek között a településrendezési eszközökben különleges területként szabályozott bányák területei, a nyíregyházi repülőtér, a hulladékártalmatlanító területek Kisvárdán, Nyíregyházán, az erőművek területei, amennyiben azok területe meghaladja az 5 ha-t és nem csatlakozik központi belterülethez, települési térséghez. A sajátos területfelhasználású térség területét a tervezett területfelhasználásnak megfelelően honvédelmi, különleges, közlekedési, erdő-, gazdasági vagy intézményi területfelhasználási egységbe kell sorolni.

1.2. TELEPÜLÉSHÁLÓZATTAL ÖSSZEFÜGGŐ TÉRSÉGI ÖVEZETEK

Térszervező városok és hagyományosan vidéki települések övezete

A **jól működő településhálózat biztosítja** a megfelelő színvonalú szolgáltatások gyors elérhetőségét, növeli a térség versenyképességét, népességmegtartó képességét, **összességében javítja a gazdaság teljesítőképességét, hatékonyságát**. A településhálózat fejlődése a helyi adottságoktól (hagyományos központok, munkaerő mennyisége, képzettsége, természeti erőforrások stb.), társadalmi, gazdasági viszonyoktól függő dinamikus folyamat, melyet a **területrendezés és településrendezés passzív eszközeivel is lehet támogatni és befolyásolni**. A megyében kialakult településrendszer egy adottság, ahol nagyjából minden jelentősebb városnak megvan a pozíciója és az ehhez kapcsolódó szerepköre. Egy adott város térségi

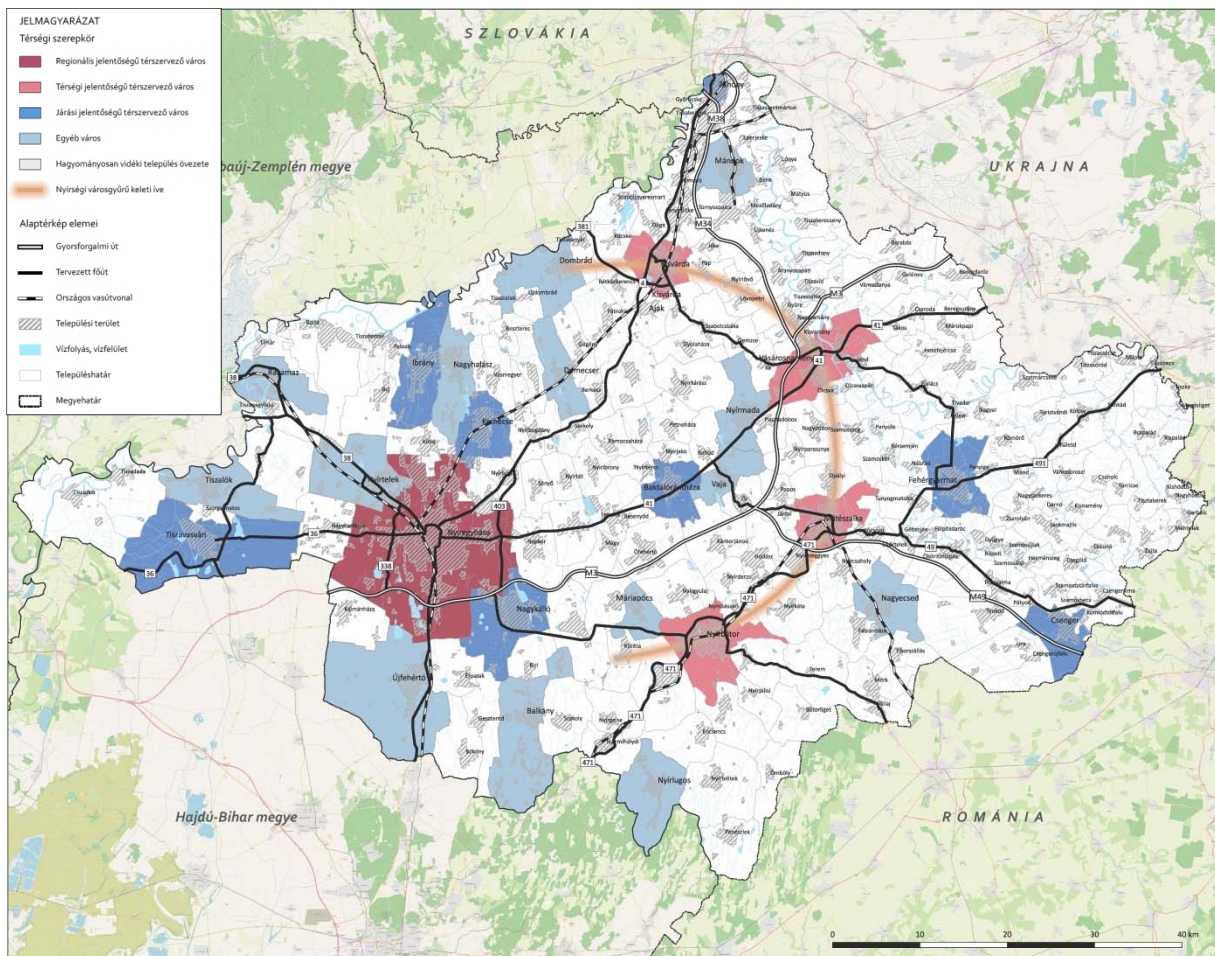
¹ Eredeti fogalommagyarázat: a település belterülete, valamint a beépítésre szánt területek összessége

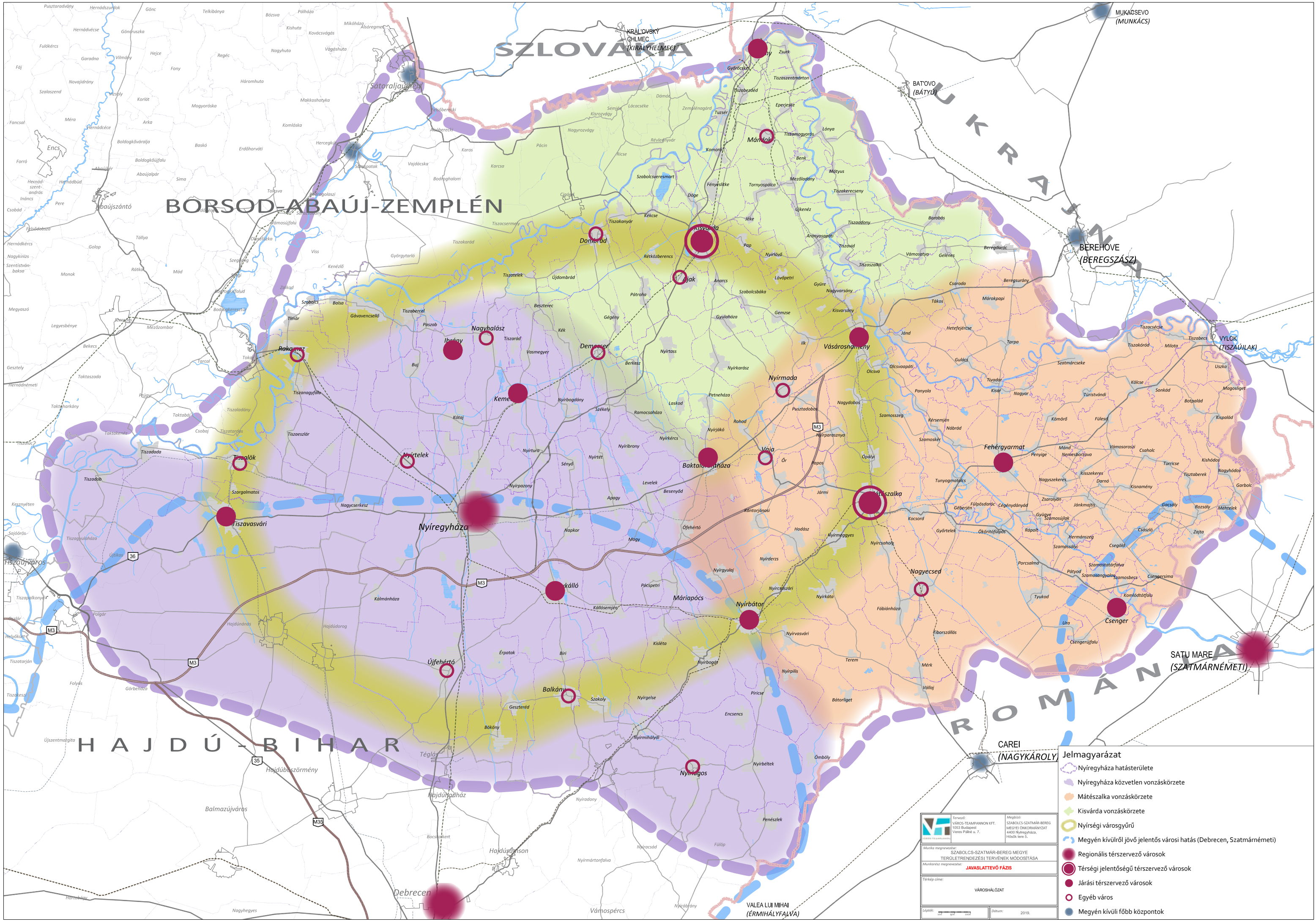
szerepének fontosságára a kapcsolódási lehetőségeinek sűrűségén túl a település fizikai mérete (épített környezet változása), lakosságszáma (változása), gazdasági jelentősége, közigazgatási beosztása, közlekedés-földrajzi helyzete, az ingázók aránya, a hatásterület nagysága együttesen utal. A településhálózat egyes tagjainak településhálózatra gyakorolt hatásának mértéke szerint a következő szinteket különböztethetjük meg:

- o regionális jelentőségű térszervező város
- o Kelet-Nyírségi térszervező város
- o járásközpont
- o egyéb város
- o hagyományosan vidéki település

A térségi szerepkörnek megfelelő **differenciált szabályozás indokolt**, hogy a települések minél jobban el tudják látni a feladataikat az érintett térségben.

Nyíregyháza, mint **regionális jelentőségű térszervező város**, egyedülként rendelkezik a legnagyobb vonzáskörzettel Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, mely kiterjed a megye határain túlra is (pl. Borsod-Abaúj-Zemplén megye keleti térségeire), az elérhető szolgáltatások színvonala, változatossága, és megyei jogú városi feladatai révén. Egyes kapcsolódási pontjainak vonzása az ukrán határon túl is érvényesül. A több mint kétszázézer **Debrecen** a megyehatárhoz való közelsége miatt egészen Nyíregyházáig kifejti hatását. A két megyei jogú város összeérő térsége együttesen egy olyan dinamikusan fejlődő térséget alakított ki, ahol a két megye népességének közel 40%-a koncentrálódik. Ez érzékelhető hangsúlyeltolódásokat okoz a nagyobb térségben, melyet bizonyos mértékben oldhat a Nyíregyháza 20-45 km-es környezetében kialakult kisvárosokból álló **Nyírségi városgyűrű** térségi szerepének megfelelő differenciált fejlesztése.

Tervező: VÁROS-TEAM PANNON KFT.
1033 Budapest, Veres Pál ut. 7.

Megbízó: SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
4400 Nyíregyháza, Hősiák tere 5.

Munkatárs megnevezése: **JAVASLATTEVŐ FÁZIS**

Térkép címe: VÁROSHÁLÓZAT

Lépték: 1:100 000

Dátum: 2018.

- ### Jelmagyarázat
- Nyíregyháza hatásterülete
 - Nyíregyháza közvetlen vonzáskörzete
 - Mátészalka vonzáskörzete
 - Kisvárd vonzáskörzete
 - Nyirégi városgyűrű
 - Megyén kívülről jövő jelentős városi hatás (Debrecen, Szatmárnémeti)
 - Regionális térszervező városok
 - Térségi jelentőségű térszervező városok
 - Járási térszervező városok
 - Egyéb város
 - Megyén kívüli főbb központok

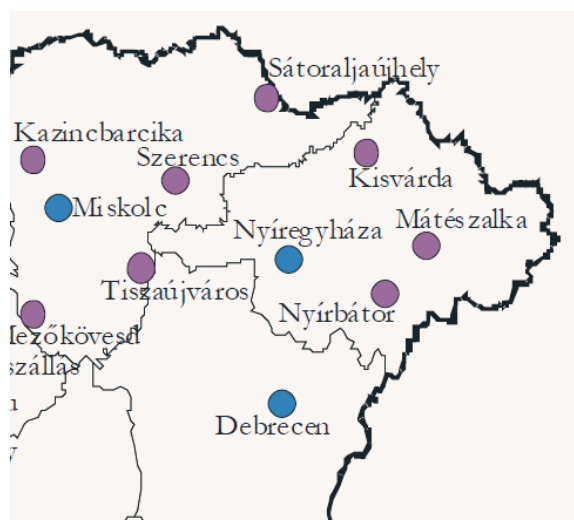
A Nyírségi városgyűrű **keleti ívén négy település emelkedik ki**, melyek vonzereje túlterjed a saját járásuk határain. **Kisvárd**a vonzáskörzete kiterjed a záhonyi járásra, a kemecsei és vásárosnaményi járás egy részére, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében lévő Bodroghözre, **Mátészalka** pedig a fehérgyarmati, csengeri járásra, valamint a baktalórántházai, vásárosnaményi és nyírbátori járás peremrészeire van hatással. **Nyírbátor és Vásárosnamény** térségi vonzóhatása is erősebben érvényesül, mint egy átlagos járásközponté. **Nyírbátor gazdasági szerepköre nagy mértékben erősödött** az utóbbi évtizedben és **robbanásszerű feldolgozóipari fejlődését** a közel 150 településről beígázó dolgozónak is köszönheti. **Vásárosnamény** elsősorban közlekedési kapcsolatai (M3) révén fejlődik, a tervek szerint a térségben lesz az M3 és az M34 gyorsforgalmi út csomópontja.

E Kelet-Nyírségi városok közel „félúton” helyezkednek el a megyeszékhely és az országhatár között. A kedvező és folyamatosan javuló közlekedés-földrajzi pozíciójukból, a már jóval korábban kialakult erős városi szerepkörükből, vonzóhatásukból adódóan alkalmasak arra, hogy erősítésükkel, fejlesztésükkel a megyeszékhelytől távol eső, hátrányos helyzetű térségekben jótékony hatással legyenek azok népességmegtartó és eltartó-képességére, a gazdaság fejlesztésére.

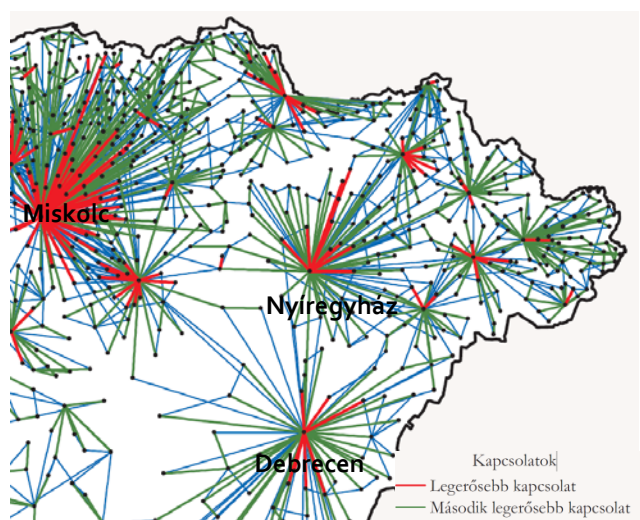
E városokban célszerű már a településfejlesztési koncepció készítése során meghatározni azokat a célokat, részcélokat, beavatkozásokat, melyek ezekkel a szerepekkel összefüggnek: intenzív infrastruktúra-használattal (közlekedés, közmű) összefüggő beavatkozások, szolgáltatások színvonalának, elérhetőségének javítása (tömegközlekedés), parkolási kérdések, intézményhálózat fejlesztés, az intenzív területhasználatot ellensúlyozó zöldfelületi rendszerek fejlesztése, esetleg több központú településszerkezet (differenciált központrendszer) kialakítása stb.

	Lakónépesség (fő, aránya a megyében)*	Belföldi vándorlási különbség ezer lakosra	Népsűrűség (fő/km ²)	Nyilvántartot t álláskereső aránya (%)	Egy adóóra jutó SZJA alapot képező jövedelem (ezer ft)	Működő vállalkozások száma ezer lakosra	Épített lakások száma (db, aránya a megyében)*
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	558.361 (100%)	-6,6	94,7	7,2	1.690	50	381
Nyíregyháza	117.121 (21%)	-1,2	428,7	3,8	2.179	91	230 (60,4%)
Fehérgyarmat	7981 (1,4%)	-5,7	152,9	4,9	1.920	71	4 (1,0%)
Kisvárd	16.084 (2,9%)	-13,7	453,4	4,1	2.131	71	6 (1,6%)
Mátészalka	16.576 (3,0%)	-19,5	399,3	3,7	2.080	71	30 (7,9%)
Nyírbátor	11.831 (2,1%)	-21,9	178,2	9,1	1.944	59	28 (7,3%)
Tiszavasvári	12.508 (2,2%)	-8,7	98,7	9,1	1.861	47	2 (0,5%)
Vásárosnamény	8.618 (1,5%)	-17,6	132,5	5,8	1.852	61	18 (4,7%)

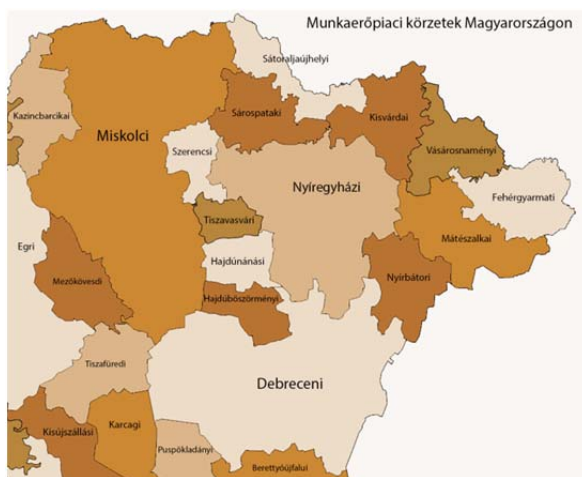
Egyes kiemelt városok főbb adatai (Forrás: KSH, megyei évkönyv, 2016, *éves településsziszatistikai adatok, 2017)

Az ingázás legnagyobb célpontjai (legalább 2000 ingázót foglalkoztató települések), KSH, 2011

A települések legerősebb foglalkoztatási célú ingázási kapcsolatai az elingázók sorrendje alapján, KSH, 2011

Munkaerőpiaci körzetek Magyarországon, KSH, 2017, Saját szerkesztésű ábra

A megye és a Nyírségi városgyűrű további városainak hatása kizárólag a járáson belülre korlátozódik. A Kelet-Nyírségi városokon kívüli **járasközpontok** szerepe elsősorban a járási szintű feladatokban, oktatásban nyilvánul meg, de ezek közül néhány településnek a foglalkoztatásban, helyi szolgáltatások nyújtásában is erősebb szerepe alakult ki. Jelentősebb járásközpontok Fehérgyarmat, Csenger, Tiszavasvári és Záhony.

E településeken kevésbé intenzív (főúttal érintett belterületek kivételével) a közlekedési infrastruktúra használata, ugyanakkor az elérhetőségnek és a parkolásnak továbbra is fontos szerepe van. Elsősorban kompakt településszerkezet kialakítása szükséges, melynek központjában sűrűsödnek az intézmények, a térségi ellátást biztosító szolgáltatások. A fejlesztés során célszerű figyelmet fordítani a központ vonzó arculatának kialakítására is.

Az **egyéb városok vonzáskörzete** a járásközpontokénál jóval kisebb, általában a szomszédos településekre terjed ki. Ezek közé többségében az 1990 után várossá nyilvánított települések tartoznak. Városi szerepkörük fejlesztése elsősorban a járásközpontokkal történő feladatmegosztásban, együttműködésben rejlik (Pl. TISZAVASVÁRI–Tiszalök, IBRÁNY–Nagyhalász, KISVÁRDA–Ajak, NYÍRBÁTOR–Máriapócs), mely térségenként, városonként más és más lehet. Ennek feltérképezése a helyi településfejlesztés és várospolitika feladata.

A városhálózat fejlődését erősíti a településközi együttműködések kialakítása, a meglévők erősítése, melynek javaslatát a „Térségi együttműködések övezete” tartalmazza.

A **hagyományosan vidéki települések** (községek, nagyközségek) szerepe nem olyan összetett, mint a városoké, de eléggé változatos halmazt képeznek, attól függően, hogy maga a térség milyen adottságokkal rendelkezik. Általánosságban igaz, hogy az adottságokhoz igazodó tájgazdálkodás jóval hangsúlyosabban jelenik meg ezeken a településeken, mely nemcsak a helyi, hanem a városi lakosság ellátását szolgálja. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nagy részén a szántóművelés és legeltetési állattartás mellett ez a gyümölcs- és szőlőgazdálkodást jelenti, mely a Nyírségben az erdőgazdálkodással egészül ki. A megye egyes helyszínein mindez a városi lakosság rekreációját szolgáló funkciókkal pl. a turizmussal, (Tisza-mente, Bereg, Rétköz), vagy a szuburbanizációs hatásokkal (pl. Nyíregyháza környezete) bővül. E településeken további kiemelt feladat a lakosság arányával összhangban lévő alapszolgáltatások biztosítása, fenntartása.

A jól működő településhálózat esetében nemcsak a térségi szerep megerősítése fontos, hanem szem előtt kell tartani a megfelelő területgazdálkodást is. A települések helyzetüket azzal kívánják javítani, hogy a térségi szerepükhöz képest indokolatlanul nagy területeket jelölnek ki fejlesztési területként, miközben sem a gazdasági, sem a társadalmi folyamatok ezt nem támasztják alá. A településeken a beépült területek minőségi fejlesztését kell előtérbe helyezni az új fejlesztési területek bevonása helyett. A városhálózat minőségi fejlesztését segítik elő az övezetre vonatkozó szabályok, így a **barnamezős területek újrahazsnosítására**, a városi területek **intenzifikálására**, az új lakóterületek **zöldterületeinek kialakítására**, valamint a **települési térség növelésének konkrét szabályozására** vonatkozó előírások. A fejlesztési területek kijelölésének felelősebbé, átgondoltabbá tételét szolgálja a **telepítési tanulmányterv** készítése, mely közvetlenül szolgálja a **tudatos területgazdálkodást**, valamint a **költséghatékony településüzemeltetést**. A megfelelő területgazdálkodás és a hatékony településüzemeltetés szempontjából javasolt a túlzott méretű fejlesztési területek felülvizsgálata, ütemezése, esetleg visszasorolása, a sok problémát indukáló zártkerti lakóterületek visszasorolásának átgondolása. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosítása már egy évtizede könnyebb lehetőséget biztosít az önkormányzatoknak a visszasorolásra, anélkül hogy kártalanítást kellene az érintett tulajdonosoknak fizetni.² A minőségi

1997. évi LXXVIII. tv. 30. § (3) Ha az ingatlanhoz fűződő korábbi, a 13. § (1) bekezdése szerinti építési jogok keletkezésétől számított 7 éven

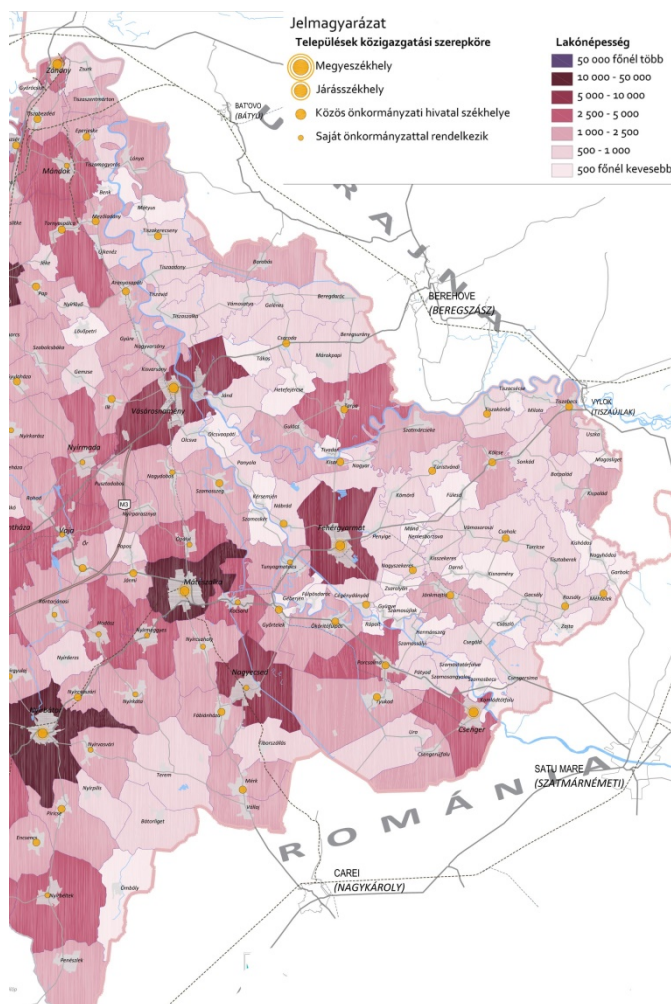
fejlesztéshez hozzátartozik a kompakt településtest kialakítása, melynek településüzemeltetési előnyei mindenki számára világosak. Sőt a regionális és térségi jelentőségű települések esetében egyenesen kerülendő a laza beépítést eredményező, a szerepkörtől idegen területhasználatok kijelölése (pl. falusias lakóterület). Sokat elmond az átgondolatlan területkijelölésekről, hogy véletlenszerűen kiválasztott negyven település településszerkezeti tervét megvizsgálva (melyek zöme városi rangú) több mint 4000 ha-nyi új gazdasági terület és közel 1500 ha-nyi új lakóterület került kijelölésre távlati fejlesztésként. (Vö. Nyíregyháza belterülete közel 5000 ha)

Azon hagyományosan vidéki települések esetén, ahol fokozatosan elhagyottá válnak a belterületi lakótelkek, az elhagyott, gondozatlan területek, az omladozó építmények **napi szintű gondot jelentenek** (pl. balesetveszély, romló épített környezet és településkép, gondozatlan, elgazosodó területek, közegészségi gondok stb.), a településüzemeltetés pedig egyre kevésbé költséghatékony, hiszen az odavezető utat, a közvilágítást és a közműveket továbbra is fenn kell tartani. **A meglévő infrastruktúra jó adottság, melyet korábban jelentős költséggel építettek ki**, ezért megoldás lehet ezeknek a felhagyott telkeknek, telekcsoportoknak az **összevonása, újrahasznosítása, újraszabályozása a településfejlesztési céloknak megfelelően.**

Aprófalvas térség övezete

A térséget, mint sajátos megyei térséget már szabályozta a megyei területrendezési terv. A megye nagy összefüggő aprófalvas települési térsége **többszörösen is hátrányos helyzetű**: a modernizációval, a mezőgazdaság népességeltartó-képességének radikális csökkenésével, e térség gazdasági alapja lényegében átalakult, ugyanakkor távol fekszik a hazai munkaerőpiaci-gazdasági központoktól is. A határ menti kapcsolatok meglehetősen gyengék, és nagy távlatban sem lehet számítani a kapcsolatok jelentős javulására. A térségben koncentrálódik ugyanakkor az országos ökológiai hálózat megye területére eső elemeinek nagy része és a települések zöme még őrzi a hagyományos települési-építési kultúrát, melynek fennmaradása erősen veszélyeztetett, miközben megőrzése az utókor számára ösztársadalmi érdek.

A kishatárú aprófalvak elaprózott térségében, ahol a települések viszonylag közel fekszenek egymáshoz, hasonlóak az adottságok és a problémák, **a településközi együttműködés fokozottan indokolt.** Ezért az előírások javasolják a közös tervezést, a fejlesztési célok, részcélok, beavatkozások összehangolását, a közös terv készítését.

belül kerül sor e jogok megváltoztatására vagy megszüntetésére, a tulajdonosnak - kérelmére - a (2) bekezdés szerinti kártalanítás jár. A 7 év eltelte után csak a használat gyakorlásába való beavatkozásért és csak akkor jár kártalanítás, ha a változtatás a korábbi használatot megnehezíti vagy ellehetleníti. A hét év a korábban hatályba léptetett helyi építési szabályzat, szabályozási terv esetében 2000. március 1-jétől számítandó.

Az aprófalvas térségben az együtt tervezésnek már hagyománya van:

- Beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs fejlesztéssel összefüggő településrendezési terv (18 település, 2009)
- Tisza-túr tározó és térségének településfejlesztési koncepciója és településrendezési eszközei (5 település, 2018)
- Szatmárcseke – Tizsakóród üdülőfalva településrendezési terve (2 település, 2005)

A közös tervezést a magasabb rendű jogszabályok lehetővé teszik (lásd Térségi együttműködések övezete).

A térségben a megye többi részéhez képest arányaiban jelentősebb a természeti meghatározottság. A térségbeli népesség lélekszáma, képzettsége, az infrastruktúra deficit, az elérhető szolgáltatások alacsony színvonala, komoly korlátozó tényező a nagyobb léptékű fejlesztések tekintetében. Az érintett településeket szűrőpróbaszerűen vizsgálva megállapítható, hogy több településen arányaiban túl nagy a településrendezési eszközökben kijelölt fejlesztési területek nagysága. A tervezés során törekedni kell térség fejlődésének, valamint az érzékeny természeti, táji értékek és építészeti örökségi értékek közötti egyensúly megteremtésére. Kerülni célszerű a környezetre jelentős hatást gyakorló, valamint az intenzívebb terület-felhasználások kijelölését.

Tanyás térség övezete

A tanyás térségek hazánk **karakters alföldi tájképét alkotják**, melyen belül a **bokortanyás típus kifejezetten Nyíregyháza és térségének települési formája**. A bokortanyák fejlődése két szélsőség között **váltakozik**, egy részük szuburbanizációs célterület, más részük viszont a perifériára szorult népesség utolsó menedékhelyé válik. Az első eset az eredeti struktúra fokozatos átalakulását, a második a műszaki és társadalmi amortizálódást eredményezi. Szórványosan előforduló harmadik irány a rekreációs-turisztikai célú hasznosítás (falusi turizmus, lovas-, horgászturizmus), ami inkább szórvány tanyákra, vagy egyes-bokrok egy-egy ingatlanjára jellemző, így, bár az értékörzés szempontjából a legkedvezőbb irány, általánosítható modellnek nem tekinthető. **Az elnéptelenedő bokrokra** a gazdaságfejlesztés lehetséges célterületeiként tekintenek a települések. Tekintettel a többféle lehetséges fejlődési útra, a tanyák differenciált szabályozása szükséges a településrendezési eszközökben, mely az értékvédelem mellett a sajátos, a fenntarthatóságot erősítő átalakulási modellek feltételeinek megteremtését is biztosítja.

A tanyás térségek lehatárolásának szabályait és az övezetre vonatkozó előírásokat az MVM rendelet szabályozza. A MVM rendelet 10. § (1) bekezdése szerint:

„A megyei területrendezési tervben a tanyás területek övezete azon járásokban jelölhető ki, ahol a kijelölést megelőző legutóbbi népszámlálás alapján a mezőgazdasági jellegű külterületen élő népesség aránya az összes lakónépességhez viszonyítva az országos átlag fölött van.”

Az övezet lehatárolásának alapja a hatályos megyei területrendezési terv sajátos megyei térségei között szereplő tanyás térség lehatárolása, valamint az előbbi MVM rendelet szerinti követelmény: az országos átlag a 2011-es népszámlálás szerint 3,1%, a KSH elemzése alapján.³ A hatályos kijelölés – Kemece kivételével – megfelel az MVM rendeleti előírásnak, ezért a tanyás térség lehatárolása nagyrészt változatlan marad. Tanyás térség csak három járást érintően került lehatárolásra: Ibrányi, Nyíregyházi, Nagykállói.

Járás megnevezése	Külterületi lakónépesség aránya*	Tanyás térség övezetében kijelölt települések
Ibrányi járás	7,0%	Buj, Nagyhalász
Nyíregyházi járás	20,6%	Nyíregyháza, Kálmánháza, Kótaj, Nagycserkesz, Nyírtelek, Újfehértó
Nagykállói járás	9,9%	Balkány, Biri, Kállósemlő

*KSH adatai alapján saját számítás

³ Népszámlálás 2011-20 – A külterületen élők társadalmi, gazdasági jellemzői, KSH, 2016 július, p. 8.

Az MVM rendelet előírásai szerint:

(2) A tanyás területek övezetével érintett területre a tájfenntartó tanyai gazdálkodás és életmód fennmaradásának elősegítése, valamint a tanyás településszerkezet és tájkarakter megőrzése érdekében meg kell határozni

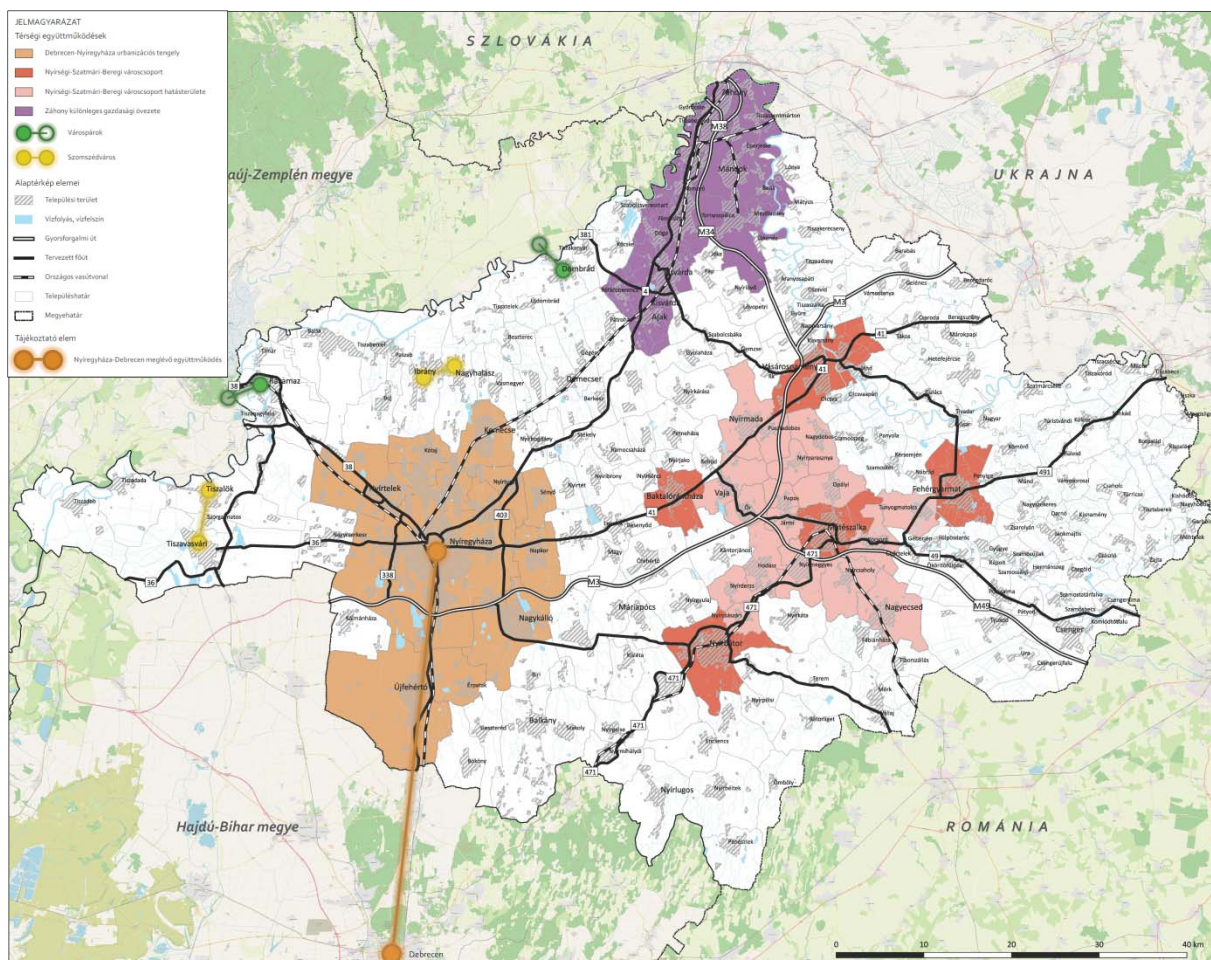
- a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,
- b) az a) pont szerinti egyedi szabályokkal érintett területre a településképi rendeletben a településképi követelményeket.

A településrendezési eszközök készítése során javasolt külön övezetként lehatárolni a tanyás területeket.

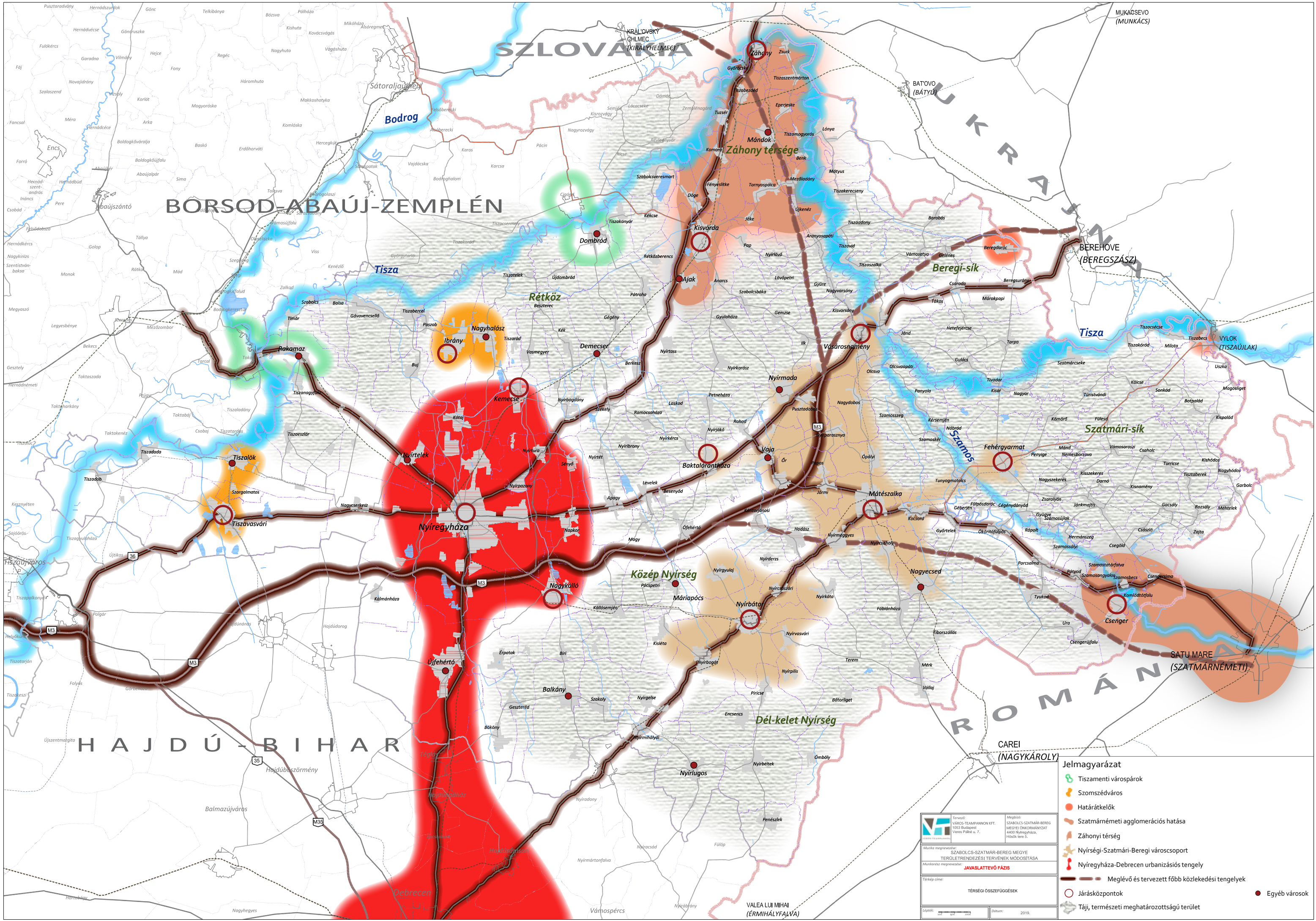
Térségi együttműködések övezete

A hatályos megyei területrendezési terv a korábban hatályos jogszabályok miatt sajátos megyei térségként határozza meg a gazdaságfejlesztés térségeit és térségi jelentőségű központjait. A lehatárolás ugyan gazdasági szempontú, de az egyes térségek gazdasági hagyományai mellett tekintettel van a térségek közlekedés-földrajzi pozíciójára és a településhálózatban betöltött szerepekre is (pl. egymással határos városok).

A települések közötti hatékony együttműködéssel, a feladatok megosztásával biztosítható a fejlesztések szinergikus hatása, mely nemcsak az érintett településre, településcsoportra, hanem a környezetében fekvő településekre is kedvezően hat. A lehatárolt településcsoportok a megye térségi szintű gazdaságfejlesztésének helyszínei, a települések hatékony együttműködése esetén a kedvező hatás a környező településekre is továbbsugárzik, a főbb vasúti és közúti közlekedési folyosókon keresztül a hatások össze is érhetnek egymással.

Térségi együttműködések övezete

Jelmagyarázat

- Tiszamenti várospárok
- Szomszédváros
- Határátkelők
- Szatmárnémeti agglomerációs hatása
- Záhonyi térség
- Nyírségi-Szatmári-Beregi város csoport
- Nyíregyháza-Debrecen urbanizációs tengely
- Meglévő és tervezett főbb közlekedési tengelyek
- Járasközpontok
- Táj, természeti meghatározottság terület
- Egyéb városok

Tervező: VÁROS-TEAM PANNON KFT.
1053 Budapest, Veres Pálné u. 7.

Megbízó: SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.

Munka megnevezése: SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE TERÜLETTRENDÉZÉSI TERVEINEK MODOSÍTÁSA

Munkarész megnevezése: JAVASLATTEVŐ FÁZIS

Térkép címe: TERSEGI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Lépték: 1:100 000

Dátum: 2018.

A hatályos megyei területrendezési terv alapján, figyelembe véve az elmúlt évtizedben történt környezeti, társadalmi, gazdasági változásokat, a következő térségek együttműködése szükséges:

- Debrecen-Nyíregyháza regionális szerepű urbanizációs tengely;
- Záhony különleges gazdasági övezet (Záhony-Kisvárdai tengely);
- Nyírségi–Szatmári–Beregi város csoport (Nyírbátor, Mátészalka, Vásárosnamény, Fehérgyarmat, Baktalórántháza);
- Tisza-menti várospárok (Rakamaz-Tokaj (BAZ), Dombrád-Cigánd (BAZ))
- Szomszédvárosok (Tiszavasvári-Tiszalök, Ibrány-Nagyhalász);
- Határ menti kapcsolattal érintett település (Záhony, Beregdaróc, Tiszabecs, Csenger)

A településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök a legkézenfekvőbb dokumentumok az együttműködés kapcsolódási pontjainak meghatározására, a fejlesztések összehangolására. A javasolt szabályok a településcsoportokra és adottságokra szabottak és figyelembe veszik a településcsoportok méretét, a kapcsolatok erősségét, az együttműködési hagyományokat.

A Debrecen-Nyíregyháza urbanizációs tengely kialakulását és erősödését a két megyei jogú város viszonylagos közelsége (kb. 50 km), a gazdasági, turisztikai vonzerejük, kultúrájuk, közlekedés-földrajzi helyzetük, közigazgatásban, oktatásban betöltött szerepük, összességében a városok térségi agglomerációs hatásainak metszete határozta és határozza meg.

A tengely területi pontosításának alapját a KSH 2011-es népszámlálási adatai szerint lehatárolt településegységek adják. A településegységek műszaki-fizikai szerkezetét, térbeli fejlődését alapjaiban a természeti-földrajzi adottságok, az infrastruktúra hálózati rendszereinek területi elhelyezkedése, struktúrája, a központtal kialakult funkcionális kapcsolatok jellege, intenzitása határozza meg. Ezt a folyamatot erősíti a gazdasági kapcsolatrendszer, a munkahely és a lakóhely közötti ingázás, a központ különféle intézményeinek vonzó hatása.

A két megyei jogú város 2017-ben jelentős lépést tett az együttműködésben, hiszen megállapodást írtak alá az elérhetőség javítására, a gazdaság, a turizmus, az oktatás fejlesztésében történő együttműködésről. Erre alapozva javasolt a megyei jogú város településfejlesztési koncepciójában és integrált településfejlesztési stratégiájában az együttműködés erősítését szolgáló célokat, részcélokat meghatározni. Az urbanizálódó térségben ehhez az együttműködési megállapodáshoz illeszkedve a beépített területek és az infrastruktúrahálózat minőségi fejlesztését kell célul kitűzni.

Záhony és térsége különleges gazdasági övezet lehatárolása Ajak városával bővült a hatályos megyei tervhez képest (Ajak várossá nyilvánítása 2013-ban történt). A térségben már hagyományai vannak az együtt tervezésnek, hiszen a 2012-ben elfogadott településfejlesztési koncepciók és településrendezési eszközök közös tervezésben kerültek kidolgozásra. Javasolt, hogy ismét közös tervezés keretén belül készüljenek ezek a dokumentumok az új településrendezési követelmények szerint. A közös tervezés előnye, hogy a célokat, a tervezett beavatkozásokat, a fejlesztési területeket össze lehet hangolni a települési dokumentumokban.

A Nyírségi–Szatmári–Beregi város csoport lazább kapcsolatokkal rendelkező, kb. 85-90 ezer főt magába foglaló térség. Az együttműködés szükségességét Mátészalka, Nyírbátor, Vásárosnamény, Fehérgyarmat és Baktalórántháza városok viszonylagos közelsége, a kedvező és folyamatosan javuló közlekedés-földrajzi pozíciója (közúti, vasúti vonalak, csomópontok magas száma), a gazdaság és az ingázás együttesen határozza meg. Jelentősebb együttműködés a városok között nem ismert, ugyanakkor célszerű ezen az úton megindulni. Első lépésként fel kell mérni a lehetséges együttműködési pontokat, valamint a fejlesztési dokumentumokat egymással egyeztetni kell. Későbbiekben a térségben lévő települések csatlakozni tudnak az együttműködésekben foglaltakhoz történő illeszkedéssel.

Változatos (kitörési) lehetőséget jelent az előbbi csoportok közé nem besorolható, de **egymással határos, szomszédvárosok együttműködése**. A fejlesztések összehangolása, a közös tervezés javíthatja a településcsoport és szűk térségének fejlettségi szintjét. Míg a Tisza menti várospárok, valamint Tiszalök-

Tiszavasvári szomszédváros esetében a településfejlesztési együttműködések elegendőnek tekinthetők, addig az egymáshoz igen közel fekvő Ibrány és Nagyhalász esetében közös településszerkezeti terv elkészítése is indokolt.

A közös tervezés követelményeit a magasabb rendű jogszabályok határozzák meg:

Épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény:

15. § (1) A települési önkormányzatok az építésügyi feladataik ellátására társulhatnak, valamint feladataikat közösen is megoldhatják.

(2) A közös településrendezési eszközöknek az egyes településekre vonatkozó részeit az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei állapítják meg. A véleményezési eljárás lefolytatásáról az önkormányzatok megállapodásában meghatározott település polgármestere gondoskodik.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

8. § Az önkormányzatok által - megállapodás alapján - társulásban készített koncepciót vagy stratégiát a közös tervezésben részt vevő minden települési önkormányzat a saját közigazgatási területére önálló önkormányzati döntésként fogadja el.

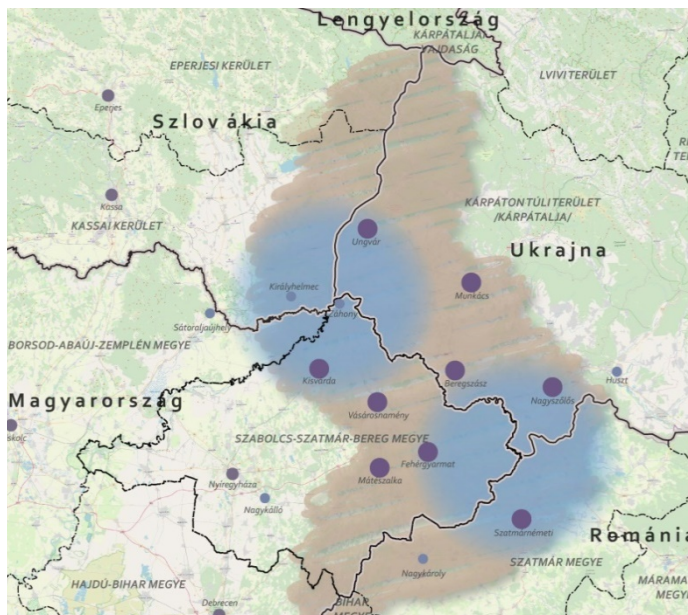
17. § (1) Az önkormányzatok által - megállapodás alapján - társulásban készített kézikönyvet, településszerkezeti tervet vagy helyi építési szabályzatot a közös tervezésben részt vevő minden települési önkormányzat a saját közigazgatási területére külön-külön dokumentumként fogadja el.

(2) A közös tervezés során a településrendezési eszközök egy eljárásban véleményeztethetők.

Határon átnyúló együttműködés

A határon átnyúló együttműködés középtávon felerősödhet, melynek alapja és fontos eszköze lehet egy ukrán-magyar határ menti **közös területrendezési terv készítése**. Ez a lengyel-ukrán határ menti együttműködés folytatásaként valósulhat meg. A területrendezésről és területfejlesztésről szóló 1996. évi XXI. törvény szabályozása alapján a miniszter feladata nemzetközi együttműködés és szerződés keretében az országhatáron átnyúló közös koncepciók és tervek kidolgozása. Ebben a megye mozgástere tehát erősen korlátozott, ugyanakkor ismerte a megye sajátosságait, valamint a határ menti térségek adottságait, legalább az intézkedések szintjén célszerű meghatározni azokat a főbb irányokat, **kapcsolódási pontokat**, melyek a megye részéről mintegy előkészítik a közös fejlesztést és tervezést. Kapcsolódási pontok lehetnek a gazdaság, a közlekedési kapcsolatok, a turizmus, az ökológiai hálózat, a tájgazdálkodás, a vízgazdálkodás, a klímavédelem, a környezetvédelem stb.. A közös fejlesztés és tervezés során olyan terv kidolgozása javasolt, mely támogatja a városhálózat és a regionális kihatású szolgáltatások összehangolt, egymást erősítő fejlesztését.

A határon átnyúló együttműködés hatásterületének (tervezési terület) déli határát az ukrán-magyar közös tervezés vonatkozásában elsősorban Kisvárdá – Vásárosnamény – Fehérgyarmat – Csenger vonalában

célszerű meghúzni, figyelemmel a természetes elemekre (Tisza, Szamos). Ebből kiemelkednek a hármashatár térségei, kiváltképp a Záhonyi gazdasági övezet, ahol Szlovákiát is bevonva a közös tervezésbe, a hármashatár helyzetben rejlő gazdasági kapcsolatokat erősítő tervjavaslat dolgozható ki. Ez a közös tervezés a megyét érintően egészen Szatmárnémeti urbanizáló térségéig is kiterjedhet, a másik hármashatár környezetében.

A tervezés **hatékonyan koordinált egyeztetéseket követel meg**, melybe az érintett településcsoportok mellett a jelentősebb vállalkozói köröket, helyi kamarákat, szervezeteket is célszerű bevonni. A közös területrendezési terv esetleges jóváhagyásáig **a településfejlesztési koncepciók megalapozásaként a településcsoportok nagytérségi összefüggéseit célszerű elemezni és értékelni**. A településfejlesztési koncepciók jövőképeinek és célrendszerének kidolgozásakor indokolt számolni a határon átnyúló együttműködéssel. Mindez akkor lehet a leghatékonyabb, ha ezek az elemzések a térségi együttműködések övezete által javasolt településcsoportos tervezés keretében történnek (aprófalvas térség, Záhony gazdasági övezet). Az értékelések és fejlesztési javaslatok együttesen segíthetik a nemzetközi együttműködésen alapuló területrendezési terv készítését.

Az övezet pontos lehatárolása és a kapcsolódó előírások a fenti szempontok figyelembe vételével kerülnek meghatározásra a későbbiekben.

Honvédelmi területek

A korábbi szabályozással ellentétben kizárólag a MaTrT határozhatja meg a honvédelemmel összefüggő övezetet, melynek új neve „honvédelmi és katonai célú terület övezete”. A MaTrT fogalommagyarázata alapján *„az OTRT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelyben a Magyarország védelmi képességeit alapvetően meghatározó vagy a NATO-tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződésekben vállalt köteleességek teljesítéséhez és a Magyar Honvédség alapfeladatainak rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű ellátásához szükséges építmények elhelyezésére vagy katonai tevékenységek végzésére szolgáló területek találhatók.”*

- A MaTrT előírásai szerint az országos övezet esetében a területeket a **településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni**. A településrendezési eszközökben a besorolásra vonatkozó előírás árnyaltabbá vált:

Az övezet (1) bekezdés alapján lehatárolt területét a településrendezési eszközökben:

- a) minden (térségi) területfelhasználási kategóriában - beépítésre szánt vagy beépítésre nem szánt különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület területfelhasználási egységbe kell sorolni;*
- b) a zárt bekerített objektumok kivételével honvédelmi célú erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, ha az adott terület az erdők övezete által is érintett.*

Ennek a kijelölésnek a módosítása csak a honvédelemért felelős miniszter hozzájárulásával lehetséges. A megyei területrendezési tervben történő ábrázolás nehézkessége miatt az övezetet már **csak az érintett település közigazgatási területének megjelölésével lehet lehatárolni**.

Az övezet által érintett települések köre a MaTrT szerint: Nyíregyháza, Nyírtelek, Ópályi.

2. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉG-VÁROMÁNYOS TERÜLET ÖVEZETE

Az OTrT 2012-ben történt módosítása törölte a kulturális szempontból kiemelten kezelendő területek övezetét, melyet a megyei területrendezési tervben történeti települési területbe, valamint világörökség és világörökség-várományos terület övezetébe kellett besorolni. A megyei területrendezési tervben korábban nem került kijelölésre világörökség és világörökség-várományos terület övezete, csak történeti települési terület övezete, mely utóbbi szintén törlésre került. Ehelyett az OTrT-be, majd 2019-től a MaTrT-be került be a világörökségi és világörökség-várományos terület övezete, melyet **a megyei területrendezési tervekben is alkalmazni szükséges.**

A MaTrT fogalommagyarázata szerint az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a világörökségi listára felvett területek, valamint a világörökségi helyszínek szakmai feltételeinek megfelelő azon területek tartoznak, amelyek a kulturális örökség védelméért felelős miniszter rendeletében a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékében szerepelnek, a kulturális örökség védelméről szóló [2001. évi LXIV. törvény 71. §](#) szerinti központi, közhiteles nyilvántartásnak megfelelően.

A megye területét két világörökség-várományos helyszín érinti: a Magyarországi tájházak hálózata, valamint a Felső-Tisza-vidéki fa harangtoronyok. A Magyarországi Tájházak hálózatának tagja a megyében a tiszacsécsi Móricz Zsigmond Emlékház, Tanyamúzeum (hatsz. 203.). A Felső-Tisza-vidék fa harangtoronyai világörökség-várományos helyszínnel érintett települések: Kölcse (hatsz. 16.), Lónya (hatsz. 162), Nagyszekeres (hatsz. 1.), Nyírbátor (hatsz. 2031/1), Vámosatya (hatsz. 541.), Zsurk (hatsz. 92.). A nyírbátori világörökségi helyszín védőövezettel rendelkezik, mely a 2025, 2027, 2029, 2030, 2031/2, 2032, 2033, 2040/1, 2059, 2062, 2063, 2068, 2069/1 telkeket érinti. A két világörökség-várományos helyszín a vizsgálatokban részletesen bemutatásra került. Természetesen ennél jóval több fa harangtorony található a megyében, azok „csak” műemléki védelem alatt állnak.

A megyei tervben a települések a közigazgatási határakkal kerültek megjelölésre, ugyanakkor a jelölés kiterjedéséhez képest mindössze egy-két belterületi telekről van szó (műemlékkel érintett telek, és védőövezete), melyet a településrendezési eszközökben az illetékes adatszolgáltató adatai alapján kell lehatárolni. Az idevonatkozó előírás alapján a területfelhasználás módjának és mértékének összhangban kell lennie a világörökségről szóló törvényben, valamint a világörökségi kezelési tervben meghatározott célokkal.

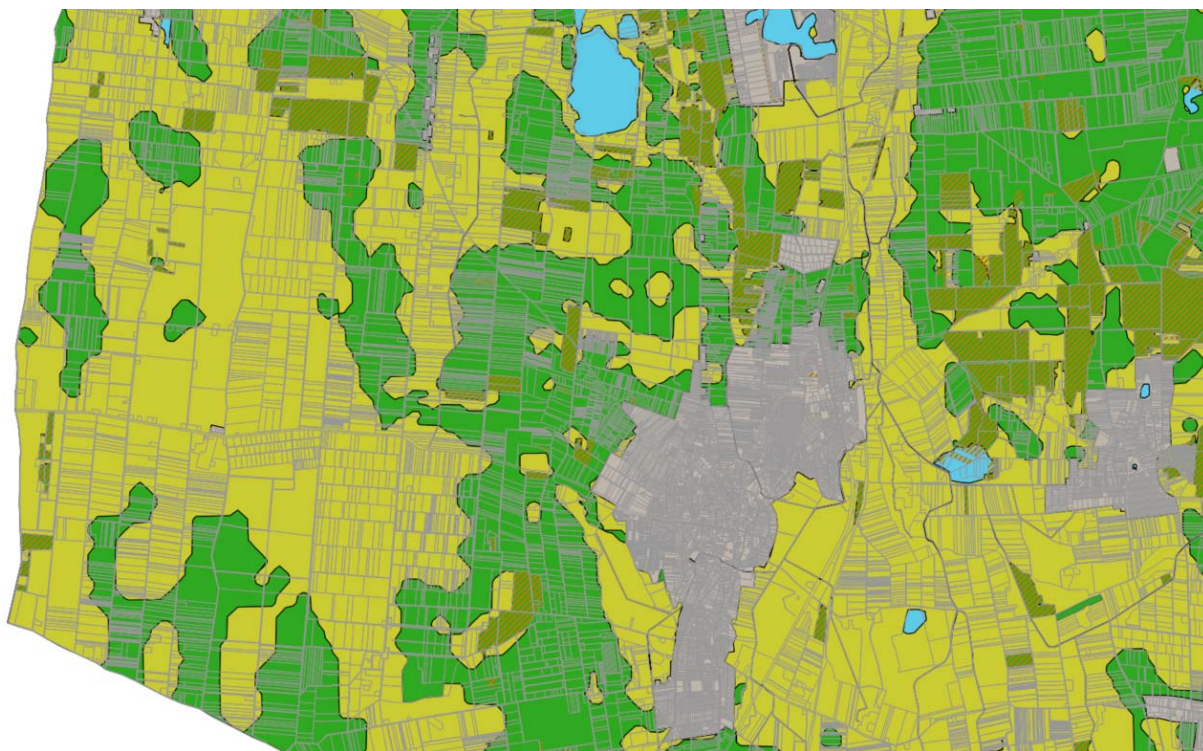
3. KÖRNYEZETI ÉS TERMÉSZETI ERŐFORRÁSGAZDÁLKODÁS

3.1. ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG ÉS ÖVEZETEI

Az **erdőgazdálkodási térség** Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészei (erdők övezete) nagy pontossággal lehatárolt és objektíven azonosítható elemei. Az **erdőtelepítésre javasolt területek lehatárolása** ehhez képest iránymutatást ad, és **további részletes vizsgálatokat igényel (termőhelyi, környezeti/természeti/táji adottságok, jelenlegi területhasználat, környezeti célok).**

Figyelemmel erre a **kettősségre és a kötelező százalékos megfeleltetésre** (megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során 95%) Szabolcs-Szatmár-Bereg megye **erdőgazdálkodási térségének pontosítása csak a települési területek viszonyrendszerében javasolt** (településrendezési eszközök készítése során nincs százalékos megfeleltetés). Tekintettel a nagyarányú erdősítésre javasolt területkijelölésre, javasoljuk annak tájékoztató elemként történő feltüntetését a térségi szerkezeti tervlapon (a megye erdőszültségi aránya jóval kisebb, mint az erdőgazdálkodási térség területe).

Települési szinten részletes vizsgálatokkal megalapozva feltétlenül szükségesnek tartjuk az **erdőtelepítésre javasolt területek településrendezési eszközökben történő lehatárolását**, melyet javaslatként az ajánlások tartalmaznak. Ennek elősegítése érdekében az övezeti tervlapon **tájékoztató elemként javasoljuk** szerepeltetni az erdőtelepítésre **elsődlegesen és másodlagosan javasolt területek**⁴ megkülönböztetését.

Térségi területfelhasználási kategóriák; erdőgazdálkodási térség kettőssége Újfehértó és Érpatak térségében (barna sraff – Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészlet, sima zöld – erdőtelepítésre alkalmas terület övezete)

Fontos kiemelni, hogy településszerkezeti tervekben az erdőtelepítésre javasolt területeket nem feltétlenül indokolt erdő területfelhasználásba besorolni, amennyiben a jelenlegi területhasználatok vagy adottságok az erdő területfelhasználást a településszerkezeti terv távlatában nem indokolják.

Az elfogadott **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó előírása sem kötelezi az övezet területén az erdő területfelhasználás kijelölését**, hanem annyit ír elő, hogy erdőterület kijelölés esetén az övezet helykijelölését szükséges figyelembe venni. Ez a megye esetében azért

⁴ FÖMI adatszolgáltatás, 2016.

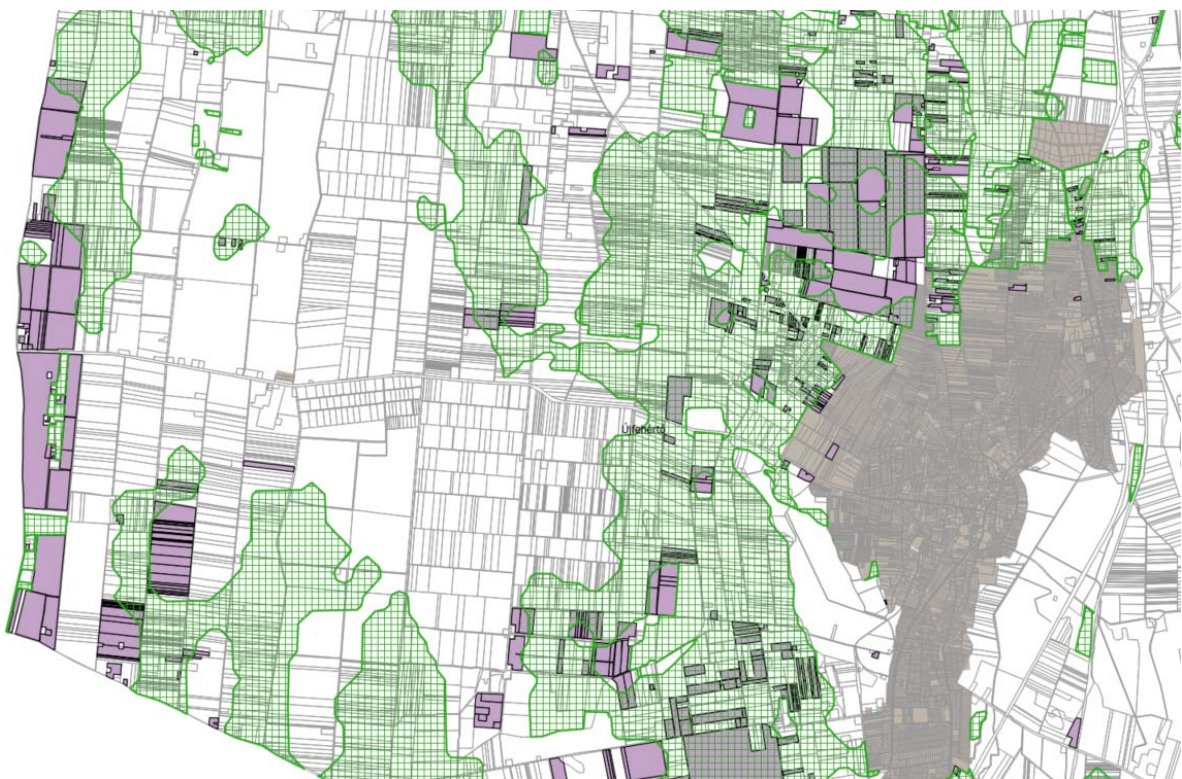
lényeges, mivel **igen kiterjedt területen került meghatározásra erdőtelepítésre javasolt terület övezete, ami a helyi gazdálkodási hagyományokkal** (pl. gyümölcsstermesztés, mezőgazdálkodás) **ellentétes lehet**. A településrendezési eszközök készítése során az erdőterület területfelhasználási egységeket, a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban, szükség szerinti mértékben kell meghatározni.

Az erdőtelepítésre javasolt erdő területfelhasználásokat legfeljebb a TSZT szintjén javasolt meghatározni, az SZT szintjén pedig a valós területhasználatnak megfelelően szabályozni, figyelemmel a távlati erdőtelepítésre való alkalmasság megőrzésére.

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületeket a kapott adatszolgáltatás szerint további tájékoztató elemként javasolt szerepeltetni az erdők övezete és erdőtelepítésre javasolt terület övezete tervlapján.

Tájékoztató adatok az erdő területfelhasználási térségek kijelöléséhez – Nyírbátor térségének példája mutatja, milyen meghatározó fontosságú az elsődlegesen és másodlagosan javasolt területek adattartalmának ismertetése; északon a másodlagosan, délen az elsődlegesen alkalmas területek dominálnak

A gyümölcsstermesztéséről és meggyneveléséről híres Újfehértó gyümölcs művelési ágú telkek (lila) összevetése az Ország Szerkezeti tervében meghatározott erdőgazdálkodási térség területével (zöld sraff)

Az erdőtelepítésre alkalmas területek kijelöléséhez szükséges **részletes települési vizsgálatoknak ki kell terjednie a gyümölcstermesztési / gyümölcs művelési ágú területekre is**, mivel a megyében a kiemelkedő

fontosságú gyümölcsstermesztési és feldolgozási ágazatmegőrzését, támogatását a jövőben is biztosítani kell. Az egyedi meghatározottságú övezetek között ezt segíti elő a gyümölcsstermesztés kiemelt térségi övezetének kijelölése.

Az erdőtelepítésre javasolt terület övezete a mezőgazdasági művelés fenntartása mellett, lehetőséget biztosíthat az agroerdészeti gyakorlatok felélesztésére (pl. fás legelők, mezővédő erdősávok), vagy azok újszerű meghonosítására:

- gyümölcsültetvények köztes művelése, növénytársítások alkalmazása, és legeltetéssel egybekötött köztes növénytermesztés (intercropping and grazing),
- agrár-erdészeti módszerek, faanyagtermelés szántóföldi művelésben (silvoarable agroforestry, timber trees for arable systems)
- szárnyas, kérődző, és sertésenyésztést magába foglaló agroerdészeti rendszerek (agroforestry for domestic animals).

Mi az agroerdészet?

„Az agroerdészeti gyakorlatban egyazon területen a fás vegetációt (fák, bokrok) tudatosan kombinálják mezőgazdasági haszonnövény kultúrákkal és/vagy állattartással. Az így nyert multifunkcionális rendszer elemeinek egymásra gyakorolt kedvező hatásaiból eredően mind ökológiai, mind gazdasági vonatkozásban fenntarthatóbb gazdálkodás valósulhat meg.”⁵

Agrár-erdészeti módszerek (forrás: <https://www.agforward.eu/index.php/hu/>)

Agrárerdészet Dél-Nyugat Franciaországban (forrás: <https://www.agforward.eu/index.php/hu/>)

⁵ Forrás: <http://www.agforward.eu/index.php/hu/>

Az erdőtelepítésre javasolt területek **táj-szintű modellterületként funkcionálhatnak** a megyében **az agrárerdészeti modellek vizsgálatára és elterjesztésére**, mely a klímaváltozáshoz szükséges alkalmazkodást is szolgálja, mivel a „monokultúras növénytermesztés a klímaváltozás okozta szélsőségekkel szemben érzékenyebb. A fás vegetáció megfelelő integrálása a bioenergia termelés növelését, a hatékonyabb erőforrás gazdálkodást, és a biodiverzitás növekedését eredményezheti”⁶. Az agroerdészeti gyakorlatok ezek mellett a környezetvédelmet is szolgálják: a homoktalajok megkötésével, a jobb vízgazdálkodással, a defláció és vízerózió mérséklésével, a porszenyezés csökkentésével és a településklíma javításával.

3.2. MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG ÉS ÖVEZETEI

A mezőgazdasági térség övezetére a MaTrT az alábbi rendelkezéseket alkotta meg:

„5. § (2) E Rész alkalmazásában

1. mezőgazdasági térség: az országos és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe **elsősorban szántó, gyeperdő – ingatlan-nyilvántartás szerint rét, legelő művelési ágba sorolt területek –, szőlő, gyümölcsös és kert területek tartoznak, és amelyen a mezőgazdasági funkció hosszú távú fenntartása indokolt;**”

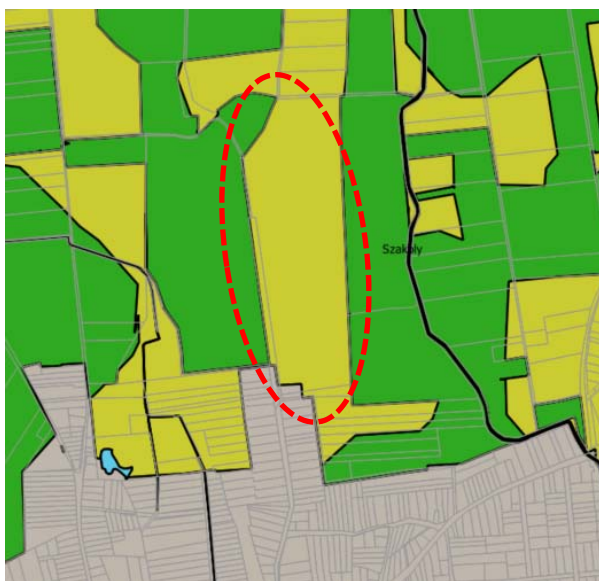
„10. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a **megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során**

b) a mezőgazdasági térség területének **legalább 95%-át mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni;**

11. § A kiemelt térségi, illetve megyei területfelhasználási kategóriák területén belül **a települési területfelhasználási egységek kijelölése során**

b) a mezőgazdasági térség területének **legalább 75%-át elsődlegesen a mezőgazdasági terület települési területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó rész természetközeli terület vagy különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület területfelhasználási egységbe sorolható;**”

A 11.§ b) pontja **szigorú előírásokat** tartalmaz a mezőgazdasági térség területén lehetséges területfelhasználások kijelölésére, **amely elsősorban a mezőgazdasági majorokra tekintettel aggályos:** nagyszámú major / mezőgazdasági telephely került a mezőgazdálkodási térségben lehatárolásra, azaz 10.§ b) pontja szerinti 5%-os pontosítást a központi települési területek mellett ezen kivett térségekre is el kell végezni.

Szakoly 21 ha-os mezőgazdasági telephelye mezőgazdasági térségben szerepel a MaTrT térségi területfelhasználási rendszerében

⁶ Forrás: <http://www.agforward.eu/index.php/hu/szantofoldi-agroerdeszet-767.html>

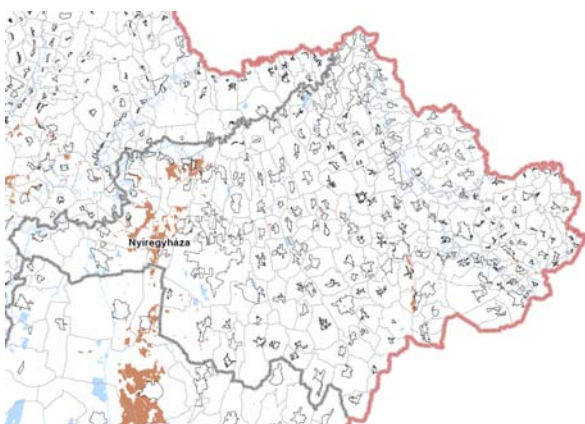
Újfehértó 40 ha-os mezőgazdasági telephelye mezőgazdasági térségben szerepel a MaTrT térségi területfelhasználási rendszerében

Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete

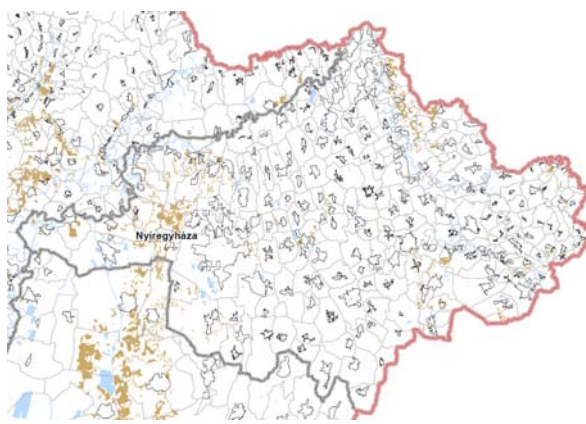
A MaTrT-ben kijelölt **kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete** az ágazati vizsgálatok nyomán **bővítésre került** a 2013. évi lehatárolásokhoz képest: a Taktaköz, Hajdúhát, Beregi-sík kistájakon, a Szatmári-sík területén a Szamostól ÉK-re, valamint Paszab tágabb térségében.

Budapest Főváros Kormányhivatalának adatszolgáltatása szerint **a jó termőhelyi adottságú szántóterületek aránya is lényegesen nőtt** a megyében.

A módosításra kerülő Megyei Területrendezési Tervhez képest – az eltérő módszertanból következően – lényegesen megnőtt a termőhelyi adottság alapján a termőföldvédelmi övezetek kiterjedése: a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetébe tartozó területek a megye keleti és nyugati részén fordulnak elő nagyobb területarányban.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete
(forrás: terport.hu, 2014.)

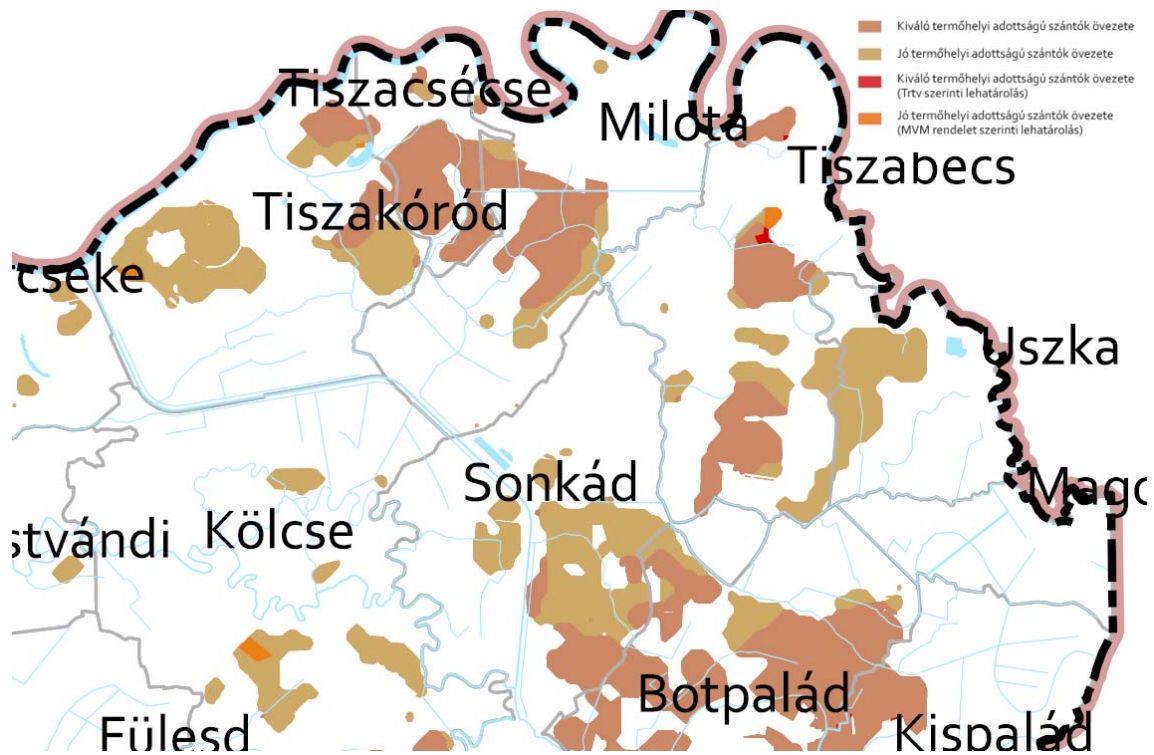

Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete
(forrás: terport.hu, 2014.)

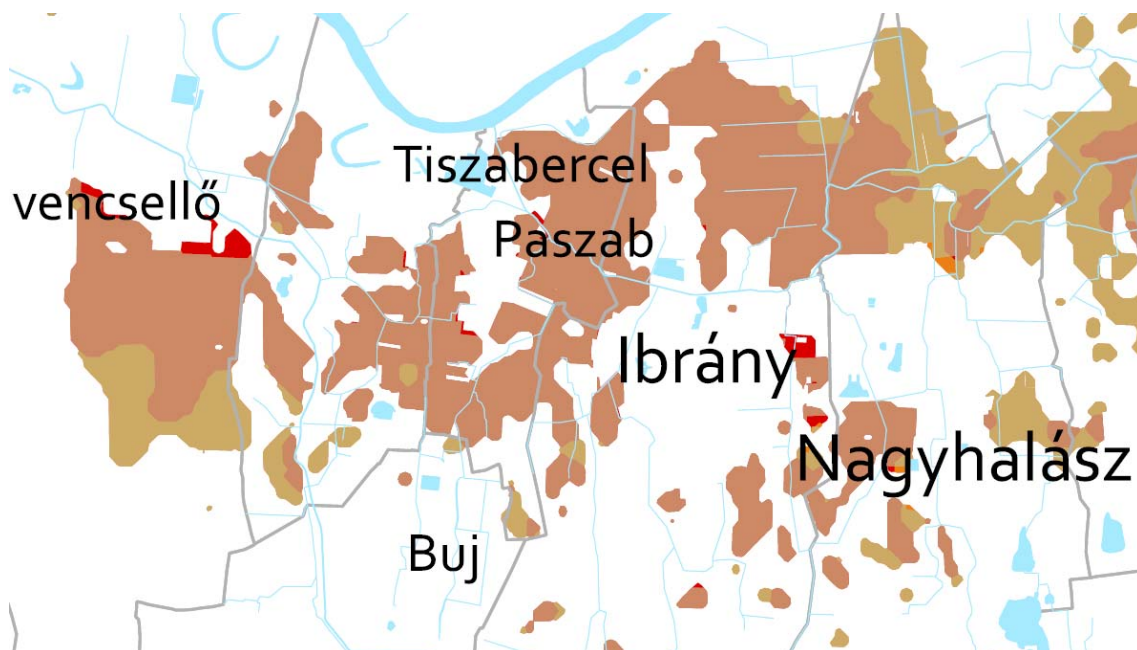
A MaTrT-ben kijelölt **kiváló termőhelyi adottságú szántók és az MVM rendeletben kihirdetett jó termőhelyi adottságú szántók övezetének pontosítása a megyei területrendezési tervben a települési területek pontosításához kötődik**. Az Ország Szerkezeti Tervében kijelölt települési területek pontosítása a településszerkezeti tervek alapján történt meg (illetve a léptékből adódó elcsúszások korrekciójával), mellyel összefüggésben a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete is módosításra került: a megye szerkezeti tervében kijelölt települési térség kivágásával csökkent.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek jelentősebb korrekciója Tiszalök, Ibrány (18,9 ha), Érpatak (9,7 ha), Gávavencsellő (35,7 ha), Beregsurány (12,7 ha), Lónya (2,6 ha), Tiszabecs (5,8 ha) településeken tervezett.

Jó termőhelyi adottságú szántóterületek jelentősebb korrekciója Gávavencsellő (52,7 ha), Ökörítőfülpös (37,6 ha), Vállaj (5,1 ha), Csengersima (6,3 ha), Kölcse (9,9 ha), Tiszakóród (9,1 ha), Tiszabecs (6,5 ha) településeken tervezett.

Pontosítások Tiszabecs térségében a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezetein (piros – kiváló termőhelyi adottságú szántóterület csökkentése, narancs – jó termőhelyi adottságú szántóterület csökkentése)

Pontosítások Ibrány – Nagyhalász térségében a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezetein (piros – kiváló termőhelyi adottságú szántóterület csökkentése, narancs – jó termőhelyi adottságú szántóterület csökkentése)

A megyei tervi pontosításoktól függetlenül a MaTrT-ben szereplő országos övezetet és az övezetre vonatkozó szabályt kell figyelembe venni:

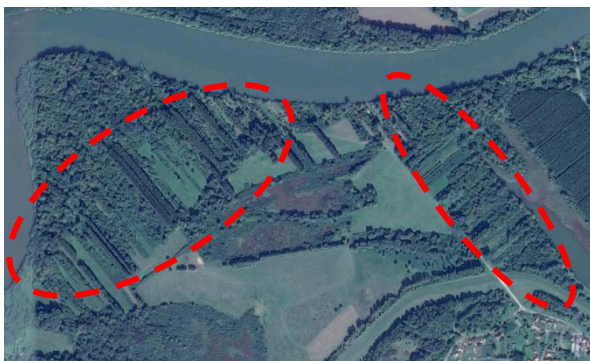
„28. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új beépítésre szánt terület – kivéve, ahol az Ország Szerkezeti Terve, a Budapesti Agglomeráció Szerkezeti Terve vagy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Szerkezeti Terve települési térséget határoz meg – csak az állami főépítési hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján jelölhető ki.”

A **termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény** nem hivatkozik a MaTrT kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezeteire: **települési szinten rendelkezik az átlagosnál jobb minőségű termőföldek védelméről minden művelési ág esetében**, melyet a településrendezési eszközök készítésénél a földhivatali adatszolgáltatás alapján minden esetben vizsgálni szükséges. Az átlagosnál jobb minőségű termőföldek védelmét az építési törvény is megerősíti.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a természeti adottságokból következően **a szántók kiemelt védelme mellett a gyümölcs és gyepterület művelési ágú termőföldek védelmét is kiemelten kell kezelni**. A megye hatályos tervében szereplő sajátos megyei térség – a térségi jelentőségű árutermelő mezőgazdaság területe egyedi övezetként való fenntartását azonban nem javasoljuk a feleslegesen többszörös védelmi korlátozások megelőzése érdekében (részbeni átfedések a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezetével; a termőföld védelméről szóló törvényi rendelkezés szigorúbb).

Zártkertek területe

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a zártkertek területe sajátos jelleget mutat, mivel **a kertségek területe hagyományosan inkább beépítetlen jellegű**. Nagyobb arányú beépítettség csak a nagyobb városok környezetében vagy a Tisza-parti településeken jellemző, ahol a mezőgazdasági funkciók mellett a lakó és üdülő használatok is megjelennek. Területhasználati konfliktusok elsősorban az utóbbi területeken jelentkeznek (széttelepülés folyamata, gazdaságtalan infrastruktúra).

Tiszalök, beépítetlen zártkert, a beerdősülés megindult

Napkor és Apagy beépítetlen zártkertjei

A hagyományosan beépítetlen kertségek területén sok helyen felhagytak a gazdálkodással, melynek következtében - a természeti adottságoktól és az eltelt időtől függően - a természetközeli gyepek visszatelepültek, vagy a beerdősülés folyamata megindult. A háztáji gyümölcsösök jelentős arányban ezeken a kertes mezőgazdasági területeken fordulnak elő (jelentős táji génkészlettel rendelkezve).

Tájképi, területhasználati, ökológiai szempontok szerint javasoljuk, hogy a jellemzően beépítetlen jellegű zártkertek karaktere a jövőben is maradjon meg beépítetlennek, melyet a településrendezési eszközökben is javasolt rögzíteni.

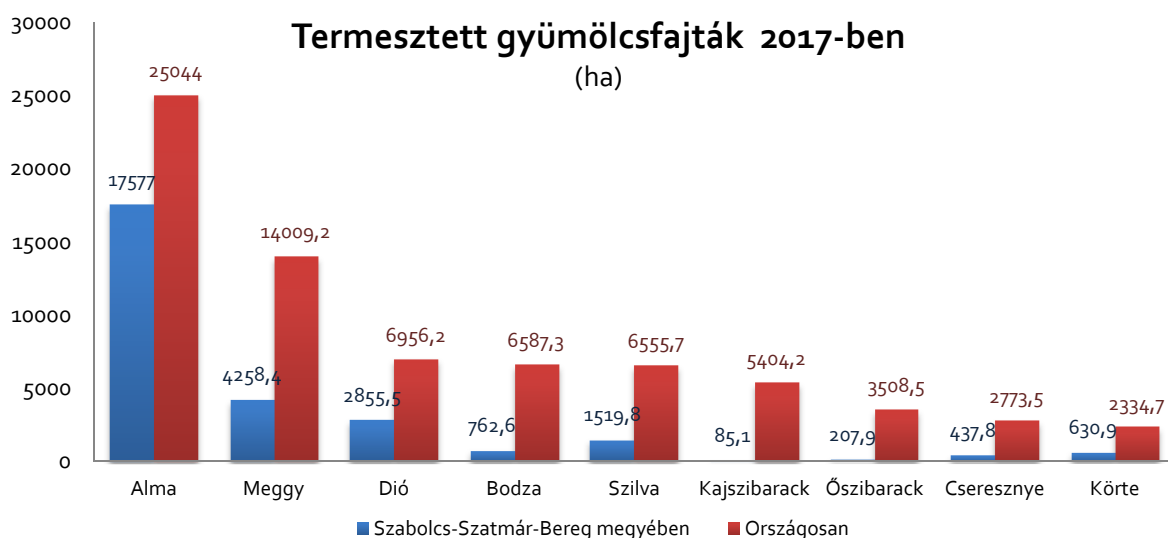

Zártkerti fekvésű ingatlanok a megyében (forrás: Budapest Főváros Kormányhivatala, saját szerkesztés: jellemzően beépítetlen zártkert – zöld, számottevő beépítettséggel rendelkező zártkert – kék, légifutó és ingatlannyilvántartási adatok alapján)

3.3. GYÜMÖLCSTERMESZTÉS

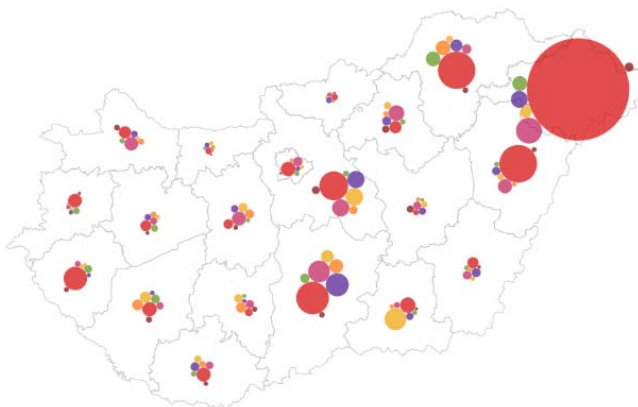
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gyümölcstermesztése a 20. századi történelmi események következtében emelkedett ki az országos átlagból. A trianoni határhúzást követően az almatermesztés legjelentősebb területe a Nyírség és a Felső-Tisza-vidék lett, a megye kedvező klímájának és termőföldjeinek köszönhetően. A vidékre jellemző hagyományos szilvafajtákat gyorsan megelőzte az alma, a meggy és a dió, a telepített ültetvényeknek köszönhetően.

A megyében található a hazai gyümölcsöskertek egyharmada, 2017-ben innen származott az ország gyümölcstermesztésének több mint egyharmada. Az alma, meggy és diótermesztés elterjedésében nagy szerepet játszott az Újfehértói Kutatóintézet és a híres miltói fajtanevelés.

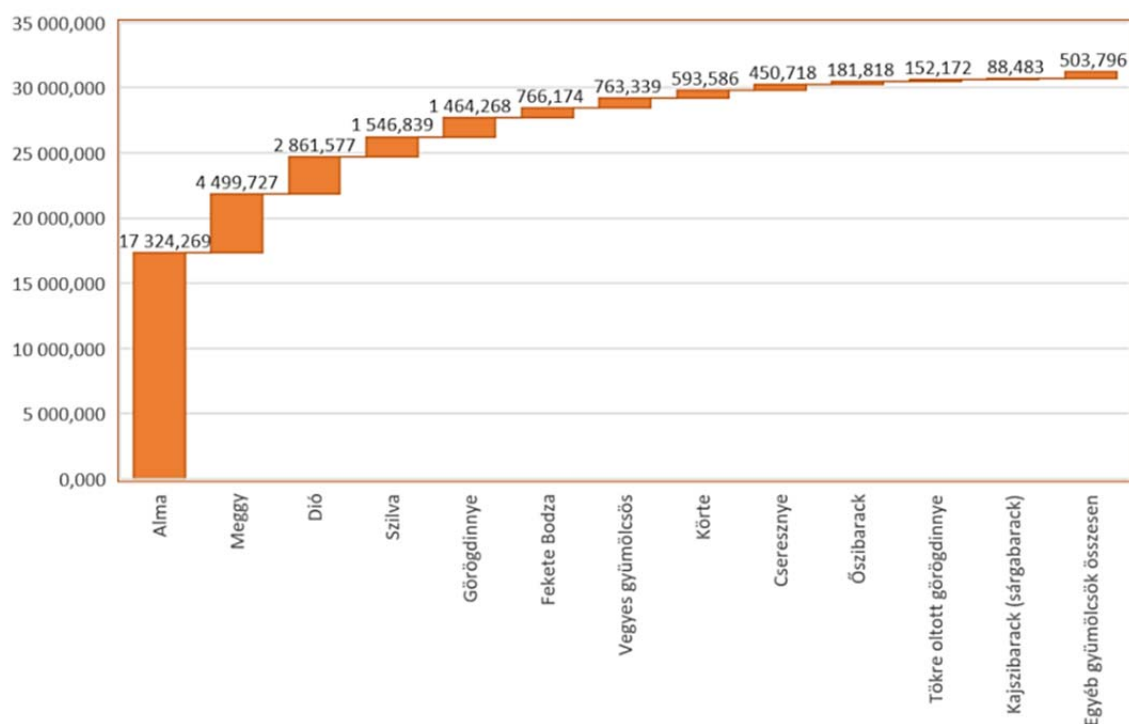
Gyümölcsfajták termelésének területi megoszlása (ha) az országhoz viszonyítva (saját szerkesztés, adatok forrása: ksh.hu)

Az egyedi meghatározottságú övezetek között javasolt a gyümölcsstermesztés kiemelt térségi övezetének kijelölése a gyümölcs, mint komplex termék értékeinek kamatoztatására (termelés, feldolgozás, tájfajták, tájgazdálkodás, gyümölcsturizmus). A „Szabolcsi alma”, mint márkanév kiépítése folyamatban van, a termelői hálózatok és saját feldolgozó kapacitás szervezése mellett.⁷

Kiugró almatermesztés a megyében⁸

Az országos gyümölcstermőhelyi kataszter régi adatbázisaiban (NAIK, NÉBIH⁹) a megye szinte minden települése nyilvántartott – 8 település kivételével –, de az 1980-as évektől induló bejegyzéseket követő változások miatt nagy hibaarányral. Az egyedi övezet megállapítását ezért a naprakész adatokat tartalmazó 2018. évi beadott egységes kérelmek igénylési adatai (hektár, forrás: Magyar Államkincstár Információs Osztály) alapján javasoltuk.

*2018. évi igénylési adatok SZSZB megyében, gyümölcsfajta szerint hektárban
(saját szerkesztés, forrás: Magyar Államkincstár Információs Osztály)*

⁷ Fejezet-hivatkozások:

<http://nak.hu/en/agazati-hirek/mezogazdasag/146-novenytermesztes/q6276-markanev-lehet-a-szabolcsi-alma>

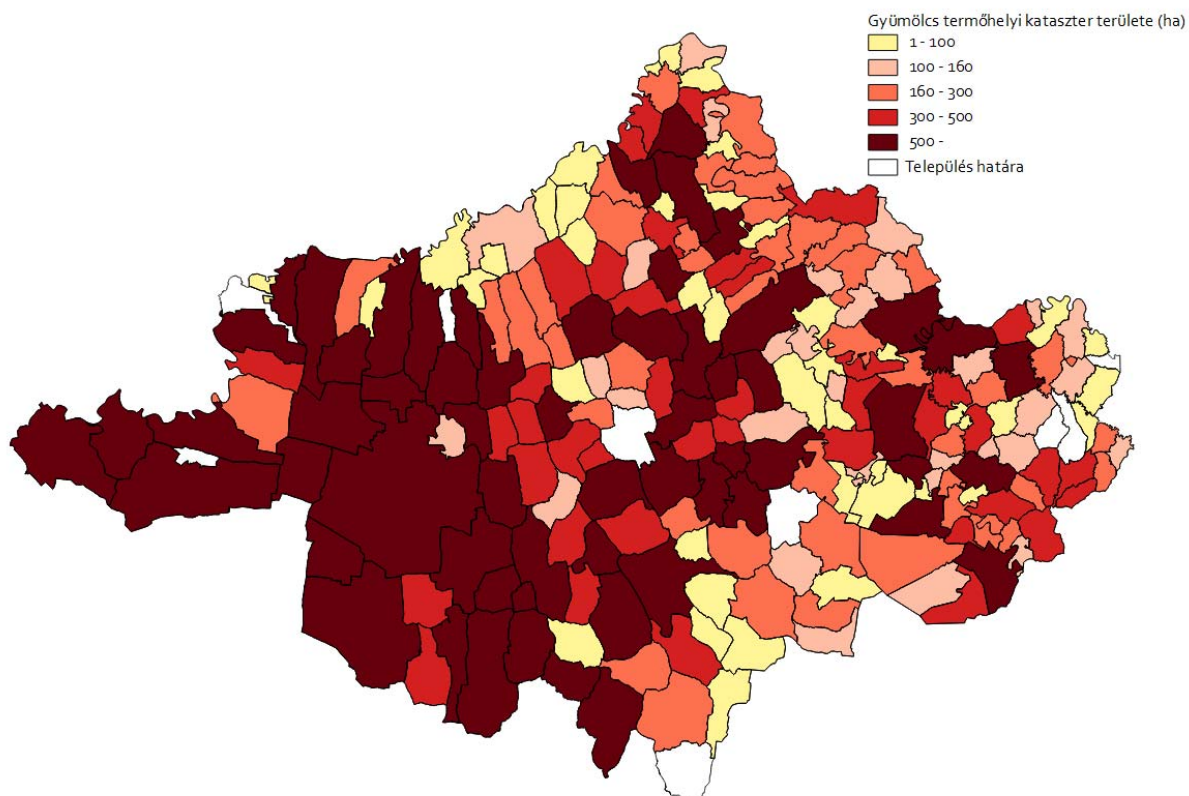
<https://www.agronaplo.hu/szakfolyoirat/2014/08/gazdasag/mezogazdasag-es-agrartarsadalom-magyarorszag-megyeiben-szabolcs-szatmar-bereg-megye-az-orszag-almaskertje>

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye számokban 2013., KSH

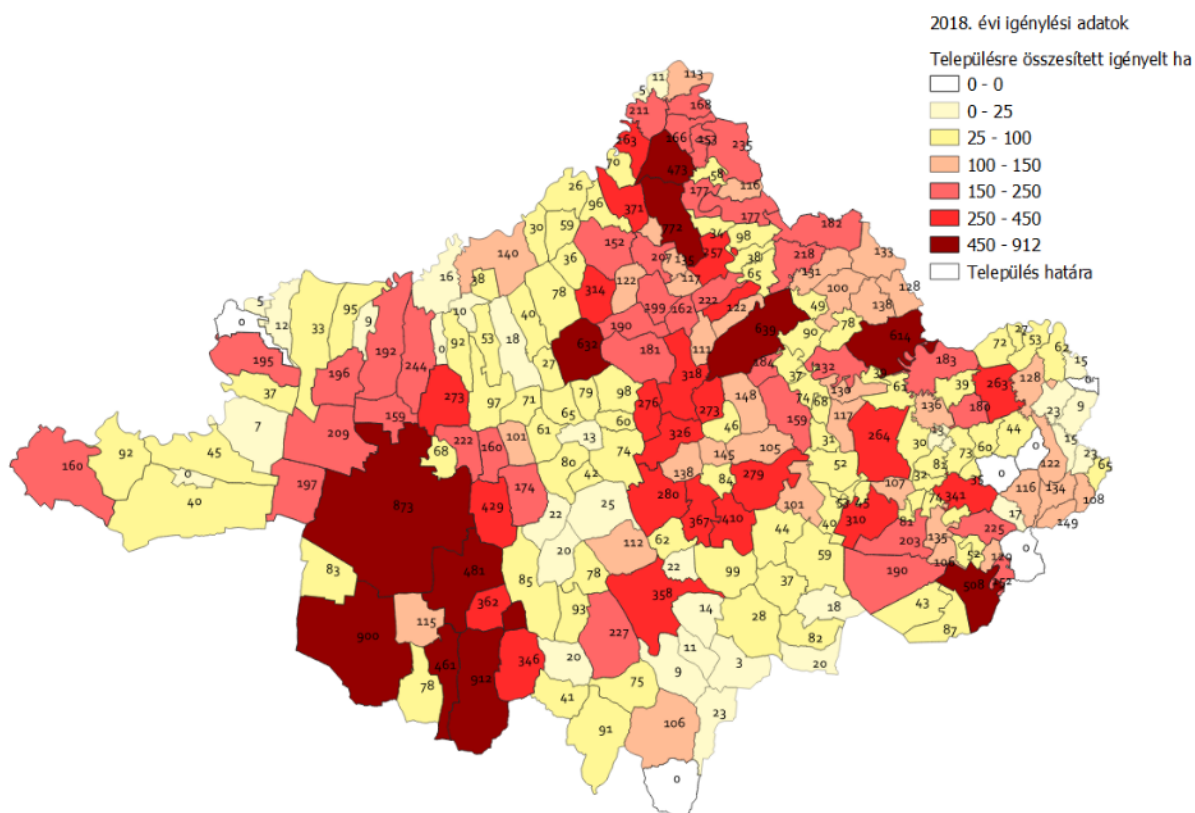
Gyümölcsstermesztés a Szatmár-Beregi-síkságon, Kormány Gyula

⁸ Gyümölcsstermesztés Magyarország, <https://www.ksh.hu/interaktiv/storytelling/gyumolcs/index.html>

⁹ <https://portal.nebih.gov.hu/adatbazisok-noveny>

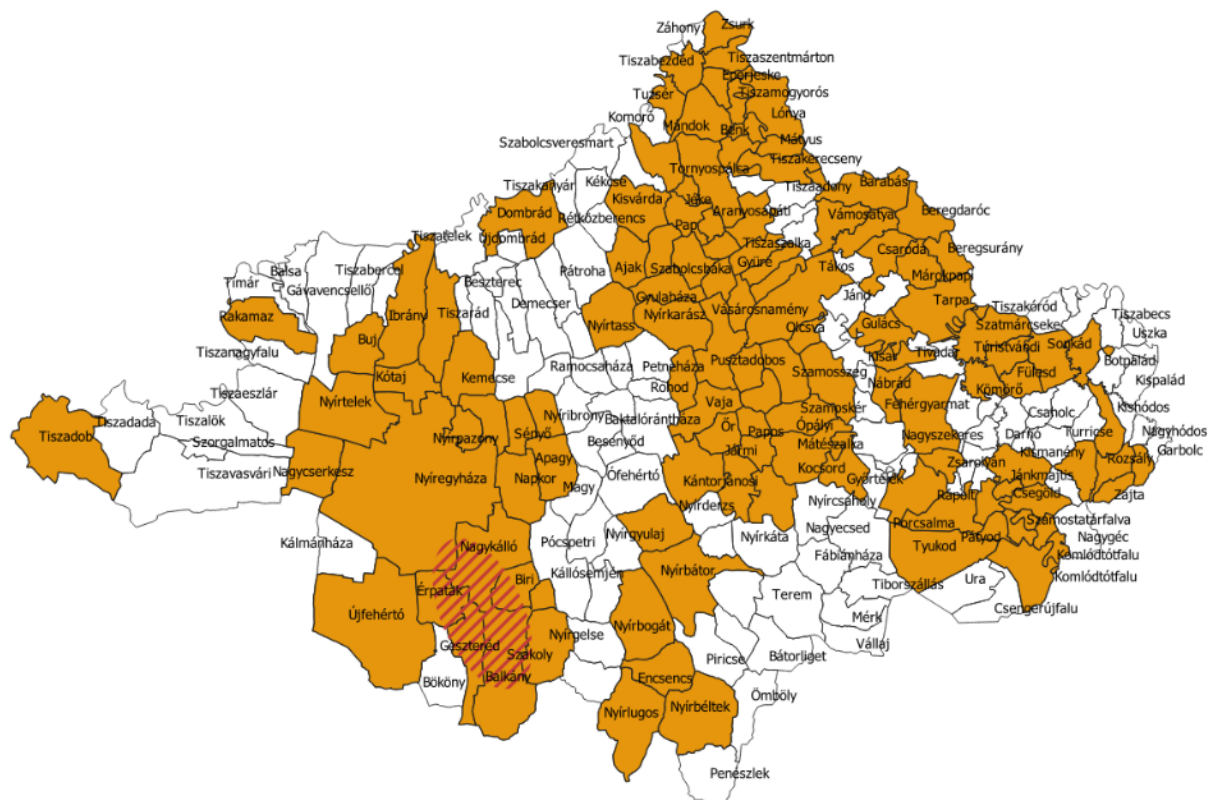
Gyümölcs termőhelyi kataszterek összegzett adatai kevésbé alkalmasak az egyedi övezet megállapítására (saját szerkesztés, forrás: NAIK, NÉBIH adatbázisok)

2018. évi igénylési adatok összesítése, településenként igényelt terület (ha) feliratozásával (saját szerkesztés, forrás: Magyar Államkincstár Információs Osztály)

A **gyümölcsstermesztés kiemelt térségi övezetébe** azon településeket javasoljuk felvenni, amelyek közigazgatási területén az igényelt adatok szerinti gyümölcsstermesztési terület nagysága jellemzően 100 ha felett van; ez alapján a megye 229 településéből 117 település felvétele javasolt.

A **Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete kezdeményezte Nagyálló és Balkány térségében – állami földterületeken – a megyei gyümölcsstermesztési ágazat megújításának elősegítésére mintakert és gyümölcsfeldolgozó központ létrehozását** (lásd melléklet). A célok megvalósításának támogatása érdekében az intézkedések és ajánlások között kiemelten szerepel ezen gyümölcsstermesztési mintatérség.

A javasolt gyümölcsstermesztés kiemelt térségi övezete és a gyümölcsstermesztési mintatérség (sraff)
Az egyedi övezet tervlapján, mint **tájékoztató elem, a gyümölcs termőhelyi kataszterrel érintett települések megjelenítése is szükséges** a MaTtT. 13.§ (2) bekezdésével összhangban.

Az egyedi övezet szabályozásának célja a gyümölcsstermesztésnek a jövőben is kiemelt megyei ágazatként történő azonosítása, támogatása és támogatási lehetőségeinek komplex célok szerinti bővítése.

A javasolt előírások támogatják a termelők és feldolgozók gyümölcsrel összefüggő fejlesztési és gazdálkodási céljainak összehangolását, valamint a borturizmus analógiájára a gyümölcs- és pálinkaturizmus meghonosítását, tekintettel arra, hogy a megye az alma után, a kiváló pálinkáiról is híres országszerte.

A megyei Értéktárban **kiemelkedő nemzeti értéket képviselnek** a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei **eredetvédett pálinkák helyi változatai**.

A gyümölcsök között megkülönböztetett szerepet tölt be a szőlő, amelynek termesztése a megyében nem számottevő. Fontos kiemelni azonban, hogy a két beregi vulkánon: **a Barabás melletti Kaszonyi-hegyen és a tarpai Nagy-hegyen a vulkanikus talajon a szőlőtermesztés hagyományosan kialakult (Szőlészet, borászat Beregvidéken¹⁰ és mint önálló terroir fejlesztése, a jövőben adott.** A barabási szőlőskertek a Bükki borvidék részét képezik, melynek azonban Tarpa nem része. Javasolt lenne annak elősegítése, hogy a két különleges, Alföld peremén lévő vulkanikus talajon fekvő szőlőterület önálló borvidéki minősítést kapjon.

¹⁰ Szőlészet, borászat Beregvidéken, Kovács Elemér, 2009.

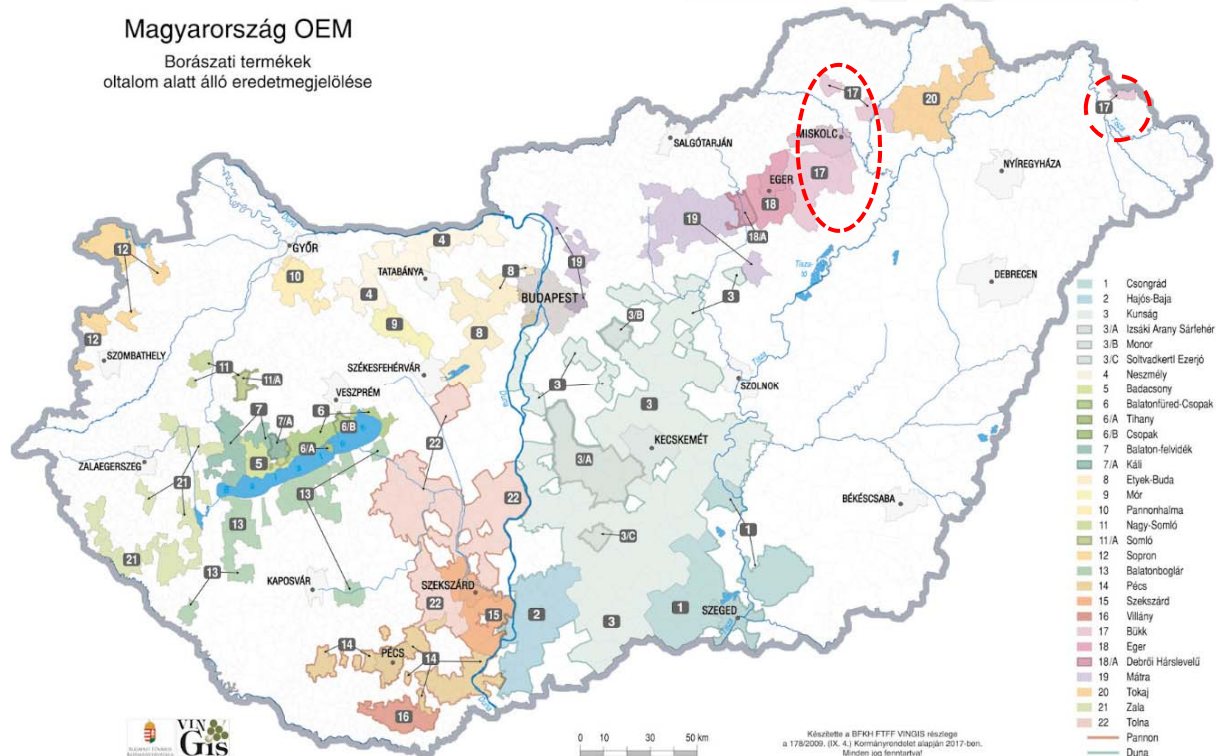

Kaszonyi-hegy, erdőszőlő borvidék

Tarpai Nagy-hegy, élő szőlőművelés és borkultúra

Az egyedi övezet tervlapján, mint **tájékoztató elem**, a **szőlő termőhelyi kataszterrel érintett Barabás település megjelenítése szükséges** a MaTrT. 13.§ (1) bekezdésével összhangban.

Borvidéki területek Magyarországon, a beregi vulkanikus szőlőskert a Bükk borvidék részét képezi (forrás:
<http://www.ftf.bfkh.gov.hu/portal/index.php/projektjeink/vingis/vingis-oem-ofj-terkepek>)

3.4. TERMÉSZETVÉDELEM

Az OTTrT módosítása során az **országos ökológiai hálózat - ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának, puffterületének övezetei** - felülvizsgálata megtörtént. Az országos tervben a területi pontosítások mellett, a hálózatot alkotó eltérő területtípusok (magterület, ökológiai folyosó, puffterület) kerültek felülvizsgálatra, sok esetben átsorolásra.

Az országos ökológiai hálózat területét – ökológiai hálózat magterületének övezetét, ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetét, ökológiai hálózat puffterületének övezetét - a hatályos MaTrT kijelölte az ágazati felülvizsgálat alapján. Az övezeti lehatárolás szerint az ökológiai hálózat övezetei szinte teljes egészében lefedik a Szatmári és Beregi-síkság területét, a Délkelet-Nyírség és a Rétköz, a Hortobágy, Taktaköz kiterjedt területeit. Összefüggő ökológiai folyosó jellemző a Tisza és a Szamos ártéri területeire. A megye belső területein (Nyírség) az ökológiai hálózat mozaikossága jellemző.

Az ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának, puffterületének övezeteire a MaTrT 25-27.§-ai tartalmaznak előírásokat, melyek betartása mellett az alábbi jogszabályokat is figyelembe kell venni településrendezési eszközök készítése és a településképi eszközök meghatározása, valamint a területek hasznosítása során:

- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény,
- a védett természeti területek védettségét kimondó rendeletek (és kezelési tervek),
- az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet,
- a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet.

Az ökológiai hálózat övezeteinek lehatárolásai nagy pontossággal, lényegében földrészlet-határosan kerültek kijelölésre, figyelemmel a természeti adottságokra. A módosításra kerülő megyei szerkezeti tervben a **javasolt települési térség pontosításával nem kerültek korrekcióra az országos ökológiai hálózat övezetei**, figyelemmel a lehatárolás pontosságára, az ökológiai hálózat típusainak sajátosságaira, illetve a MaTrT-ben mindhárom övezetre megállapított (1) bekezdésekben foglalt előírásokra.

(1) Az ökológiai hálózat ... övezetében – kivéve, ahol az Ország Szerkezeti Terve, vagy a Budapesti Agglomeráció Szerkezeti Terve, vagy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Szerkezeti Terve települési térséget határoz meg – csak olyan megyei területfelhasználási kategória és megyei övezet, valamint a településrendezési eszközökben olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat ... természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

3.5. KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS TÁJKÉPVÉDELEM

Az egyedi meghatározottságú övezetek között javasolt olyan komplex táj- és turizmusfejlesztési övezet elfogadása, amely a táji (természeti) adottságokon alapuló tájhasználatot segíti elő – a tájgazdálkodáson keresztül összetett, egymásra épülő területhasználatokkal és gazdálkodási/gazdasági módokkal.

Az egymásra épülő táji és települési területhasználatok rendszerébe a turizmus integrálása feltétlenül javasolt, hangsúlyt adva:

- a turizmus alapját adó táji adottságok és hagyományok (természeti értékek, természeti infrastruktúra, építészeti értékek, épített infrastruktúra, tájkarakter, településkarakter, gazdálkodási, gazdasági hagyományok, stb.) megőrzésének és fejlesztésének, valamint
- az idegenforgalom erre visszaható pozitív hatásainak.

Az egyedi táj- és turizmusfejlesztés övezeten belül két alövezet megkülönböztetését javasoljuk a tájtípusok alapján:

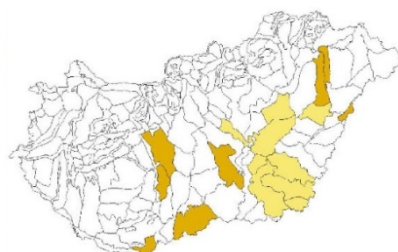
- **Felső-Tisza menti komplex tájgazdálkodási és turisztikai övezet** (alföldi síkságok: Szatmár-Beregi kultúrtáj, Bodrogtörzs-Rétköz, Taktaköz-Nyíri Mezőség),
- **Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezet** (futóhomokos hordalékkúpsíkság).

Ártéri síkságok

Homokos hordalékkúp síkságok

Lösszel fedett síkságok

A jellemzően árutermelő, homogén mezőgazdasági területeket magába foglaló Hajdúhát és Lőszös-Nyírségi kistájak területét egyik táj- és turizmusfejlesztési alövezetben sem javasolt szerepeltetni. (A javasolt övezeti lehatárolás a táji adottságokon alapul, nem közigazgatási terület határos.)

A Felső-Tisza-menti övezet tájegységeinek megnevezésében a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei **táji kapcsolatok** (Bodrogtörzs, Taktaköz) **kiemelését fontosnak tartjuk.**

Táji kapcsolatok a Tisza ártéren, a Második katonai felmérésen (forrás: mapire.eu)

A komplex táj- és turizmusfejlesztés alövezeteinek kijelölése során figyelembe vételre került Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Konceptiója (2014).

A Felső-Tisza menti komplex tájgazdálkodási és turisztikai övezet magába foglalja a Szatmár-Bereg, a Rétköz, a Nyíri-Mezőség desztinációkat; a Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezet a Nyírségi desztinációt.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye turisztikai desztinációi (forrás: SzSzB megye területfejlesztési koncepciója)

Az egyedi övezet szabályozásának célja, hogy a településrendezési eszközökben a természeti és táji adottságokon alapuló tájhasználati rendszer kerüljön megállapításra, összehangolva az ágazati célkitűzéseket (vízügyi, infrastrukturális, településfejlesztési, természetvédelmi, gazdálkodási, turisztikai, stb.).

A szabályozási előírások támogatják a hagyományos agrárgazdaság mellett az ökológiai hálózat fejlesztését és a természeti adottságokhoz igazodó tájhasználat változásokat (biotóp-hálózat, művelési ág-váltás). A Nemzeti Tájstratégia (2017-2026) ösztönzi az okszerű, területi adottságokhoz illeszkedő, tájpotenciálra alapozott tájhasznosítás kialakítását:

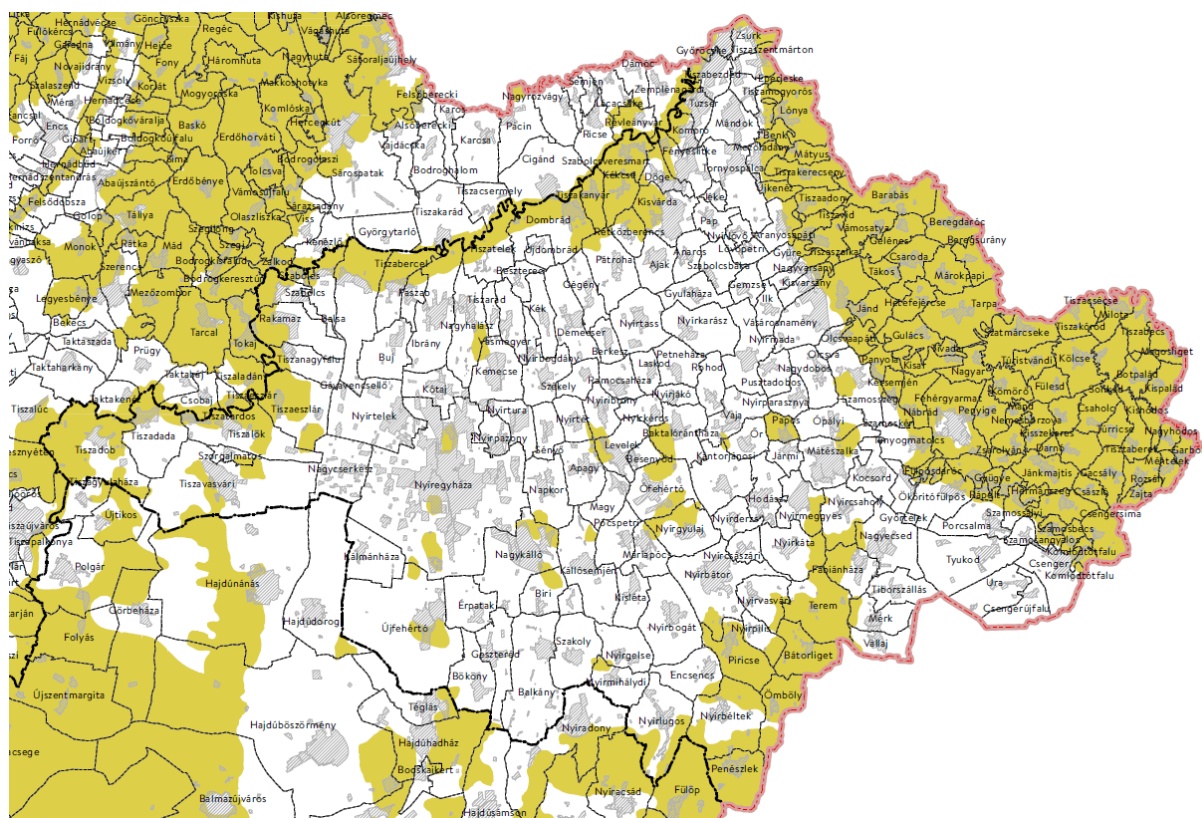
A javasolt előírások elősegítik, hogy a turisztikai fejlesztések a különböző településeken nem elszigetelten, hanem egymásra épülve, egymás fejlesztéseit erősítve, együttműködve valósuljanak meg (turisztikai infrastruktúra-hálózatok, attrakciók, szállás-férőhelyek).

3.5.1. TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

A tájképvédelmi terület övezetét és az övezetre vonatkozó szabályokat a **hatályba lépett MVM rendelet** megállapította.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meghatározásra kerültek a tájjelleg térségi jellemzői:

- A megyében a holtmedrekben, meanderekben gazdag felszíni szabdaltságnak és a hordalékkúp síkságot jellemző domborzati adottságoknak köszönhetően a szántóföldi mezőgazdasági területek térnyerése ellenére erdő-, gye-, nádas-, mocsár-, és szikfoltokkal tarkított mozaikos tájszerkezet maradt fenn. A csatornákkal szabdalta tájban a mezővédő erdősávok, fás mezsgyék kiemelkedően magas számban vannak jelen és határozzák meg a tájjellegét;
- A geomorfológiai szempontból elkülönülő ártéri síkságokat és a magasabb térszíneken nyugvó lösz- és futóhomokos hordalékkúp-síkságokat eltérő tájképi adottságok jellemzik: a domborzati adottságokból, a területhasználatból és természetes növénytakarásaikból fakadóan. A tájjelleg közös vonása azonban a tagoltság – mikrodomborzati, vízrajzi (csatornahálózat, meanderhálózat), szegélyek menti (folyókat, vízmedreket kísérő galériaerdők, dűlőutakat kísérő fás mezsgyék), valamint pontszerű kiemelkedések (magányos fák, kunhalmok, földvárak).

Tájképvédelmi terület övezete (forrás: MVM rendelet)

A kijelölt tájképvédelmi terület övezete 4 részre tagolható:

- Szatmár-Beregi kultúrtáj: aprófalvas településszerkezet, népi építészeti emlékek, Árpád-kori templomok, faharanglábak, térszintekhez alkalmazkodott jellegzetes erdőtársulások, lápok, mocsarak, mocsár- és láprétek, legelők és kaszálók, fás legelők, folyók és árterük, morotvák, ártéri gyümölcsösök;
- Tisza-mente: Tisza és ártere, holtágak, csatornák, mélyfekvésű területek, Rétköz, térszintekhez alkalmazkodott jellegzetes erdőtársulások, lápok, mocsarak, mocsár- és láprétek, legelők és kaszálók, ártéri gyümölcsösök;
- Délkelet-Nyírség erdőségei, mocsarai: homokbuckás táj, lápokkal tarkított erdős puszta, hidegidőszaki maradványfajok és melegkedvelő reliktumok, különleges fajgazdagság, térszintekhez alkalmazkodott jellegzetes erdőtársulások;
- Nyírségi tagolt tájszerkezet elkülönülő kisebb területegységei: szikes tavak, sziki gyepek, lápok, mocsár- és láprétek, legelők és kaszálók, nyírségi homoki gyertyános-tölgyes és gyöngyvirágos tölgyes, mozaikos tájrészletek.

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény rendelkezik a történeti táj, mint a műemlékvédelem egyik sajátos tárgya védelméről:

„38. § Történeti tájként kell műemléki védelemben részesíteni az ember és a természet együttes munkájának eredményeként létrejött olyan kulturális (történeti, műemléki, művészeti, tudományos, műszaki stb.) szempontból jelentős, részlegesen beépített területet, amely jellegzetessége, egységessége révén topográfiailag körülhatárolható egységet alkot.

40/A. § A műemlékvédelem sajátos tárgyai körében védelem alatt álló valamennyi ingatlan esetében biztosítani kell az építészeti, településképi, valamint egyéb környezeti, természeti értékek fenntartható használatát és a hagyományos tájhasználat megőrzését.”

A Szatmári-sík és a Beregi-sík olyan kultúrtörténeti, természeti és táji kincsekben gazdag, jól körülhatárolható egység, amelynek történeti tájjá nyilvánítása rendkívüli fontosságú lenne.

A középkori templomok földje az ember és a természet együttes munkájának eredményeként jött létre, melynek természetvédelmi oltalma nem fedi le (Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet¹¹) a táji örökség egészét: „a vizek által körbezárt vidék azonban távol tartotta magától a hódító hadakat, az idegen kultúrákat, így maradhattak fent páratlan gazdagságukban és szépségükben ezek a kis középkori templomok, amelyek ékszerdobozai ennek a mesés világnak. Ezen a vidéken a szegénységből és az elszigeteltségből eredően páratlan szépségű templomokat őrzött meg a múlt.”¹²

A tájvédelmi körzet logója magában hordozza a történeti táj értékeit (forrás: hnp.hu)

¹¹ "A védetté nyilvánítás célja a tájvédelmi körzet területén a védett növény- és állatfajok, a természetes növény- és állatvilág, a jellegzetes tájképi adottságok, a táj jellegét meghatározó felszíni formák, felszíni vizek, gyepek és egyéb mezőgazdasági területek, erdők, fasorok megóvása és fenntartása."

¹² Tündérmező Szabolcs-Szatmár-Bereg, forrás: <http://www.tundermezo.hu/bereg>

3.6. VÍZGAZDÁLKODÁS, VÍZVÉDELEM

A vízgazdálkodás sokrétű tevékenységet magába foglaló, számos szempontot mérlegelő szakmai ágazattá vált az elmúlt évtizedekben. A vízkárelhárítás, a mezőgazdaság igényeinek ellátása, a környezet- és természetvédelmi szempontok mellett, a közlekedéssel és turizmussal kapcsolatos szempontokat is kiemelten vizsgálják a helyi vízügyi szakemberek. A tiszta víz értéke folyamatosan növekszik, a globális éghajlatváltozás időszakában pedig különösen fontos szerepe van a vízgazdálkodásnak, és a komplex szemléletnek. Ennek megalapozója a 2004-ben elfogadott EU Vízkeret Irányelv, melynek kitűzött célja a vízfolyások, állóvizek jó ökológiai, vízminőségi és mennyiségi, valamint a felszín alatti vizek esetében a jó minőségi és mennyiségi állapot elérése a cél. Az ennek alapján készült Országos Vízügytőlgazdálkodási Tervet a kormány a 1155/2016. (III. 31.) Kormányhatározatban hirdette ki.

A megyei területrendezési terv vízgazdálkodási térséget határol le, vízgazdálkodással összefüggő építményeket jelöl ki, valamint meg kell, hogy határozza a nagyvízi meder és a rendszeresen belvízjárta terület övezetét a területrendezési tervekre vonatkozó tartalmi követelmények alapján.

A vízgazdálkodási térség fogalmát a MaTrT pontosította: „országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország vízfolyásai, állóvizei, illetve azok parti sávjai tartoznak.” A törvényben lehatárolt vízgazdálkodási területre vonatkozó követelmény, hogy az alsóbb tervi szinteken a működési területével illetékes vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani a lehatárolást. A vízgazdálkodási térséget a MaTrT lehatárolása alapján jelöli ki a megyei területrendezési terv.

Vízgazdálkodási térségként szabályozandó a megyében:

- folyók (Tisza, Szamos, Kraszna, Túr); egyéb kisebb természetes vízfolyások medre és parti sávja
- csatornák (pl. Lónyay-főcsatorna, észak-dél irányú főfolyások, egyéb csatornák, stb.)
- természetes és mesterséges tavak, tározók, holtágak (pl. Szabolcsveresmarti-víztározó, Leveleki-víztározó, Szelkő-tó, Nagyhalászi-halastó), kisebb térségi jelentőségű vízfelületek medre és parti sávja.

A vízgazdálkodási térség területén a különböző tájhasználati érdekeket (természet- és környezetvédelem, árvízvédelem, vízellátás, ártéri tájgazdálkodás, halászat, turizmus, esetleg vízi közlekedés), **összehangoltan, egymással egyensúlyban és a vízgazdálkodás egészét integrált rendszerként kezelve kell érvényesíteni.** A megye folyóvizei és holtágai egyben az országos **ökológiai hálózat meghatározó folyosói**, ennél fogva települési szinten olyan tevékenység, területfelhasználás elhelyezése támogatható a vízgazdálkodási térségekben és azokkal határosan, mely összhangban van a védelem funkciójával. A megye alapvető érdeke ugyanakkor, hogy a felszíni vízben rejlő gazdasági potenciálokat a társadalom hasznosítsa (védelem és kínálat egyensúlya!). A folyók árterületein a többcélú vízgazdálkodás megteremtésével javasolt **ösztönözni a komplex (ártéri) tájgazdálkodás kialakítását, mely külön egyedi övezetként jelenik meg a megyei tervben.** A folyók és állóvizek mentén javasolt **elősegíteni a vízi turizmus fejlesztését**, az ezekkel összefüggő létesítmények (pl. kikötők) elhelyezhetőségéhez szükséges jogszabályi háttér biztosításával.

Kiseb természetes vízfolyások, patakok esetén kerülni javasolt a mesterséges medrek kialakítását, és célszerű törekedni a meglévő mesterséges medrek és közvetlen környezetük természetközeli átalakítására (településen belül is). A meglévő kisvízfolyások vonalának revitalizációja lehetőséget ad az élővilág terjeszkedésére, újabb, kisebb léptékű (helyi jelentőségű) ökológiai folyosók kialakulására, a települési környezet javítására. Ebben javasolt illeszkedni a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés alegység szintű terveiben előírt intézkedésekhez.

A vízgazdálkodási területek és azok közvetlen környezetének használata esetén figyelembe kell venni a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet előírásait. A vízi létesítmények (pl. árvízvédelmi töltések) melletti területet, ingatlant a tulajdonos, vagy használó csak úgy hasznosíthatja, művelheti, hogy azok állapotát, üzemeltetését ne veszélyeztesse, a víz természetes lefolyását ne akadályozza,

a víz minőségét ne károsítsa. A vizek és a közcélú vízi létesítmények kezelésére jogosult és köteles személyek a vizek és egyes közcélú vízi létesítmények mentén az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási szakfeladataik ellátására, a meder megközelítésére parti sávot használhatnak, melynek mérete a Tisza esetén 10 méter, a többi vízgazdálkodási terület esetén 6 méter a partvontól számítva.

3.6.1. VÍZGAZDÁLKODÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ EGYEDI ÉPÍTMÉNYEK

Az elsőrendű árvízvédelmi fővédvonalaknak, mint ahogy a nevében is szerepel, kiemelkedő szerepe van az árvízi védekezésben, ezért területüket területrendezési tervi szinten is biztosítani kell. Az **elsőrendű árvízvédelmi fővédvonalakat a MaTrT jelöli ki**. A megyét érintő elsőrendű árvízvédelmi fővédvonalak a következők a 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet alapján:

Védelmi szakasz száma	Védelmi szakasz megnevezése	Vízfolyás	Védvonal hossza (km)
FETIKÖVÍZIG			
07. 01.	Nagyhalász-Vencsellő-buji	Tisza, Lónyay fcs.	26,098
07. 02.	Veresmart-nagyhalászi	Tisza	22,727
07. 03.	Zsurk-veresmarti	Tisza	27,773
07. 04.	Vásárosnamény-zsurki	Tisza	31,240
07. 05.	Szatmárcseke-olcsvai	Tisza	31,300
07. 06.	Magosliget-tizsakóródi	Tisza	26,022
07. 07.	Vásárosnamény-lónyai	Tisza	31,000
07. 08.	Tarpa-vásárosnaményi	Tisza	29,469
07.08./T	Beregi tározói	Tározótöltés	55,266
07. 09.	Kótaj-vencsellői	Lónyay fcs.	34,567
07. 10.	Berkesz-kótaji	Lónyay fcs.	57,584
07. 11.	Berkesz-kótaji	Lónyay fcs.	24,738
07. 12.	Mérkválaj-vásárosnaményi	Kraszna	59,777
07. 13.	Ágerdőmajor-olcsvai	Kraszna	40,482
07. 14.	Csenger-olcsvai	Szamos	46,650
07.14./T	Szamos-Kraszna közti tározó	Tározótöltés	21,007
07. 15.	Szamosbecs-olcsvaapáti	Szamos	46,385
07. 16.	Nagyhódos-kölcei	Túr	40,239
07. 17.	Kispalád-Hármashatár-tizsakóródi	Túr	35,425
TIKÖVÍZIG			
09.02	Tiszatarján-Rakamazi (csak részbe érinti a megyét)	Tisza	66,820
		Keleti-főcsatorna bal és jobbpart	4,755 + 4,725
ÉKÖVÍZIG			
08.04	Inérhádi-Tokaji (csak részben)	Tisza bal part	46,775
08.05/l.	Zalkod-tizzacsermelyi (csak részben)	Tisza bal part	31,600

A meglévő kiemelt jelentőségű vízi építmények közül kettő érinti a megyét a Tiszán: a Tiszalöki vízlépcső, valamint Tizsakóródon a Túr torkolati műtárgy. Az országos jelentőségű elemeket a térségi szerkezeti térkép ábrázolja.

3.6.2. A VÁSÁRHELYI-TERV TOVÁBBFEJLESZTÉSE KERETÉBEN MEGVALÓSULÓ ÁRVÍZI TÁROZÓK

VTT tározóknak jelentős szerepe van a kiemelt veszélyhelyzetek kezelésében, elhárításában: a gátakra nehezedő nyomás csökkenthető, illetve elkerülhető a töltésszakadás, vagy az árhullám töltésen történő átcsapása a tározók megnyitásával. A megyében időközben megépült a Beregi (2015), valamint a Szamos-Kraszna-közi (2014) árapasztó tározó.

A Tisza-Szamosközi alsó (Nagyari tározó) és felső (Szatmárcseke) VTT tározó, valamint a Tisza-Túr (közi) VTT tározó megvalósítása előkészítés alatt áll. A Tisza-Túr (közi) tározó megyei területrendezési tervbe, valamint az érintett települések településrendezési eszközeibe illesztése 2018 tavaszán megtörtént.

A megye legnyugatibb részén a tervezett Inérhádi VTT tározó területe érinti Tiszadob település közigazgatási területét, amely a közigazgatási sajátosságok miatt a Tisza jobb partján helyezkedik el.

A Szamos-Krasznaközi árapasztó tározó Szamosszeg, Szamoskér, Kocsord, Tunyogmatolcs, Ópályi, Nagydobos, Győrtelek, Mátészalka településeket érinti. A tározó felülete 51 km² és 126 millió m³ víz befogadására alkalmas. A tározó feladata a Szamos folyón érkező árhullámok csökkentése, ezzel tehermentesítve a Tisza védvonalait is.

Beregi-árapasztó tározó Tarpa, Tivadar, Gulács, Jánd, Vásárosnamény, Tákos, Csaroda, Hetefejércse, Márokpapi településeket érinti. A tározó felülete közel 60 km² és 126 millió m³ víz befogadására alkalmas. A tározó megépítésével párhuzamosan 33 km hosszan új csatornák épület, további 61 km-es szakaszon pedig megtörtént a felújításuk. A beruházás részeként vízpótló csatorna épült, mely a mezőgazdasági és természetvédelmi területek vízutánpótlását biztosítja.

Tisza-Túr (közi) tározó Milota, Sonkád, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tizsakóród települések közigazgatási területét érinti. A tározó várhatóan 2020 végére készül el, jelenleg a kivitelezés történik. Az eddig megépült tározókhoz képest kisebb, 16 km² területtel alakítják ki, mely 42 millió m³-nyi víz befogadására alkalmas. A tározó esetében is épül vízutánpótló csatorna, mely mezőgazdasági és természetvédelmi célokat egyaránt szolgálhat. A tározó gátján kerékpárút épül.

Az **Inérhádi tározó** Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében csak Tiszadob területét érinti, jelentős része Borsod-Abaúj-Zemplén megyében helyezkedik el. A tározó területe várhatóan 40 km² lesz és több mint 160 millió m³ víz befogadására lesz képes.

A további tározók megépítésének ideje nem ismert.

Az árapasztó tározók megvalósításával párhuzamosan van lehetőség a vízre alapozott komplex tájgazdálkodás rendszerének kiépítésére, melyet a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény alapelveként rögzít. Az egyik, törvényben rögzített nagyon fontos alapelv, hogy „*az árvíz szabályozott kivezetését és a folyóba történő szükség szerinti visszavezetését (vagy vízhiányos területre történő átvezetését) szolgáló, műtárgyakból és tározókból álló árapasztó rendszert úgy kell kialakítani és működtetni, hogy az - az árvízvédelmi funkció biztosítása mellett, még a mértékadó árvízszint alatti árhullámok esetében is - hasznosítható legyen az agrár-környezetgazdálkodási, a klímavédelmi és a Tisza-völgy fejlesztésével kapcsolatos programokban előirányzott célok megvalósítása, valamint a természetes élőhelyek fenntartása és gyarapítása során. A tározókban és a hozzájuk kapcsolódó tájgazdálkodási mintaterületeken biztosítani kell - megfelelő vízhozam esetén - az évenkénti, rendszeres sekélyvízű elöntés lehetőségét.*”

Általában a vízpótló rendszerek kiépítésével, a meglévő csatornahálózat felújításával és bővítésével igyekeznek ezt az alapelvet érvényesíteni. Ugyanakkor az előírás ennél jóval több lehetőséget biztosít: pl. **állandó tározási lehetőség kialakítását a tározókon belül**, mely az aszályosabb időszakokban is vízpótlást biztosít a mezőgazdaság és a természetvédelem számára. A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak kiküszöbölésére fel kell készülni a többletvizek egy részének helyben tartásával, hiszen ez alapvető gazdasági tényező hazánkban és a megyében egyaránt. **Az állandó tározás elsődleges helyszínei** a területhasználati beágyazottságból, a részben már kiépült infrastruktúrából és a társadalmi elfogadottságból adódóan az árvízi tározók területei lehetnek.

Fontos hangsúlyozni, hogy az árvízi tározókban történő állandó tározás csak egy lehetőség a sok közül. A klímavédelem szempontjából komplex intézkedések megtétele szükséges, melybe bele kell érteni a jó mezőgazdasági gyakorlatot (pl. szakszerű talajművelés, vízgazdálkodási tulajdonságok javítása), a területhasználat felülvizsgálatát (mély fekvésű területek művelési ág váltása), valamint a meglévő vízgazdálkodási rendszer fejlesztését, bővítését (pl. új tározók létesítése, medertározás javítása, vízpótló

rendszerek építése, stb.) is. A vízgazdálkodási rendszer fejlesztésére vonatkozó teendőket a FETÍVIZIG „A vízháztartás javításának lehetőségei a Nyírségben” című tanulmányában foglalta össze.

A nagyobb térség (Hajdúhát, Nyírség) vízgazdálkodásának fejlesztésére egymástól függetlenül több tanulmány, terv született, melyek mielőbbi ismételt felülvizsgálása és összehangolása indokolt, a változó klimatikus tényezők miatt. Ebből a megfontolásból született az a programjavaslat, hogy a két érintett megyei önkormányzat és a két érintett vízügyi igazgatóság együttműködésében komplex vízgazdálkodási programot indítson. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlése a 11/2015. (II. 24.) önkormányzati határozatával támogatta ennek a rendszernek a létrehozását. A tervezésre, mintaterületek kijelölésére (pl. Kállai főfolyás vízgyűjtője) és a kivitelezésre a következő fejlesztési ciklusban forrást célszerű biztosítani, hiszen a klímaváltozás egyre sürgetőbb intézkedéseket követel meg az érintettektől. Ennek érdekében célszerű a területrendezési intézkedést meghatározni, erősítve a már korábban meghozott határozatot.

3.6.3. EGYÉB ÁRVÍZI TÁROZÁSI LEHETŐSÉGEK

A megye legnagyobb víztározója egy eredeti tó helyén mesterségesen kialakított tározó, a Rétközi tó (Szabolcsveresmarti víztározó), melynek vízfelülete kb. 400 ha és nagyjából 10 millió m³ vizet tud befogadni. A belvíztározás mellett mezőgazdasági célú vízpótlásra és halászatra is használják. A víztározó megmentésére 2015-ben projekt indult, mely során többek között megoldották a vízpótlást is¹³.

A hatályos megyei területrendezési terv több tározási lehetőséget tartalmaz.

Felső-Túri tározó: Garbolc, Kishódos, Nagyhódos településeket érinti. A Felső-Tisza árvíz kockázat kezelési tervében szereplő, 10 millió m³ kapacitású tározót térségi jelentőségű elemként ábrázolja a térségi szerkezeti terv.

A projekt célja a túri ártér egy részének revitalizációjával összhangban a térség jelenleg nem megfelelő árvízi biztonságának megerősítése. A tervezett ártérrevitalizációs, árvízvédelmi létesítmények kivitelezésének elkezdéséhez szükséges a **vízjogi létesítési engedélyezési tervek elkészítése**, valamint a környezetvédelmi engedély megszerzéséhez nélkülözhetetlen **környezetvédelmi hatásvizsgálatok elvégzése**. Ezen túl, a tervek részeként ki kell dolgozni a Romániában a Túron már meglévő Kányahazai víztározó és a magyar területen létesíteni tervezett árapasztó tározó összehangolt üzemeltetési szabályait, valamint az ehhez szükséges közös **árvíz-hidrológiai monitoring tervét**.

Lónyai-tározó: Magyar-ukrán komplex fejlesztési projekt keretében készül el, mely csak Lónya közigazgatási területét érinti.

Nyíregyháza-Oros: az Orosi tározórendszer egy morfológiailag tározásra alkalmas területen helyezkedik el, azonban annak legnagyobb (terület és térfogat) területi egysége annak védett természeti értékei miatt nem helyezhető elöntés alá, így a rendszer megvalósítása nem lehetséges. Megjegyezzük, hogy a tervezett tározó rendszer további tagjai nem érintenek védett természeti területeket. A víz egyre nagyobb kincsé válik, ezért ezeknek a tározóknak jelentős szerepük lehet a jövőben a vízigények kielégítésében, amennyiben a nagyobb egység nélkül is megvalósíthatók. Ezért továbbra is javasolt a tározórendszer kisebb tagjainak területbiztosítása.

Laskod: a tározó megvalósítását a tulajdonosi nyilatkozatok beszerzése hátráltatja. A korábbi tervben is szerepelt, tekintve a vízviszataratás szükségességét a tározó területbiztosítása indokolt.

3.6.4. VÍZGAZDÁLKODÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ ÖVEZETEK

Vízminőség-védelmi terület övezete

Az övezet a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a miniszteri rendeletben, valamint a megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek,

¹³ A Rétközi-tó, Döge Község Önkormányzata, 2016, <http://www.nyir-wetland.hu/picture/retkozi.pdf>

továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak. **Az övezet a kiemelten érzékeny felszín alatti és a felszíni vizek vízminőség-védelmi terület övezetét váltotta fel.** Az övezet lehatárolását és szabályait az MVM rendelet határozza meg. A lehatárolás az MVM rendelethez képest változatlan.

Ezekre a területekre a helyi építési szabályzatban előírásokat kell meghatározni. Az üzemelő és tartalék vízbázisok, gyógyforrások védelme érdekében **korlátozni kell a potenciálisan vízszennyező építmények kialakítását**, biztosítani kell a települések csatornázását és az állattartó telepek szennyvizeinek és trágyakezelésének szakszerű megoldását, valamint ösztönözni kell a csatornára való rákötést. Fontos továbbá, hogy az övezetet érintő (felszíni vizekhez és vízbázisokhoz közeli) régi, bezárt hulladéklerakók felszámolását/teljes körű rekultivációját mihamarabb el kell végezni, és meg kell előzni az illegális hulladéklerakást.

A területrendezési szabályzat az MVM rendelet felhatalmazása alapján a vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről, illetve a szennyvíz övezeten belüli kezelésének feltételeiről a megye területrendezési tervében rendelkezni kell. A megyei területrendezési terv nem kívánja korlátozni a szennyvíz övezet területére történő bevezetését és onnan történő kivezetését, ezért az övezetre történő bevezetés feltételeként a mindenkor hatályos műszaki és szennyvízkezelési előírásoknak kell megfelelni.

Nagyvízi meder övezete

A nagyvízi meder terület övezetének lehatárolását és szabályozását az MVM rendelet határozza meg és kiegészült a „Vásárhelyi terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének” övezetével. Mindkét övezetre az a szabály vonatkozik, hogy új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. Ugyanakkor új előírás, hogy a nagyvízi mederben történő építési tevékenységhez a vízügyi igazgatási szerv hozzájárulása szükséges. Az előbbi szabályokhoz képest ellentmondásos, hogy nagyvízi mederben új beépítésre szánt terület kijelölése mégis lehetővé válik a településrendezési eszközök módosítása esetén, amennyiben a vízügyi igazgatási szerv ezzel egyetért. Vélhetően azért, amennyiben az ágazat felülvizsgálja a nagyvízi meder lehatárolását (melyet nem követ a megyei terv felülvizsgálata), úgy a későbbiekben mégis lehessen beépítésre szánt területet kijelölni.

A 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet szerint a **nagyvízi meder területét a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöli ki.** A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ott, ahol nem kellő magasságú a védőgát, ott a nagyvízi meder a folyó völgy természetes magaslatáig is kijelölésre kerülhet.

A településrendezési eszközök készítése és módosítása során olyan területhasználat kijelölésére javasolt törekedni, amely egyrészt **biztosítja a természetközeli és természetes élőhelyek védelmét, másrészt lehetőséget teremt az adott terület többcélú hasznosítására** (mező-, hal-, erdő-, gye-, és vadgazdálkodás), **vagy az ártéri tájgazdálkodás feltételeinek megteremtésére.** A nagyvízi meder mezőgazdasági területeit olyan korlátozott használatú mezőgazdasági területként javasolt szabályozni, ahol épületek nem létesíthetők. A településrendezési eszközöknek azonban vizsgálniuk kell, hogy **a nagyvízi meder rekreációs célú hasznosítása** miként oldható meg a nagyvízi mederkezelési tervvel összhangban: elsősorban a vizekkel összefüggő, közösségi, rekreációs célú építmények elhelyezését célszerű ösztönözni megfelelő terület-felhasználás kijelölésével, figyelembe véve a természetvédelem és az árvízvédelem igényeit.

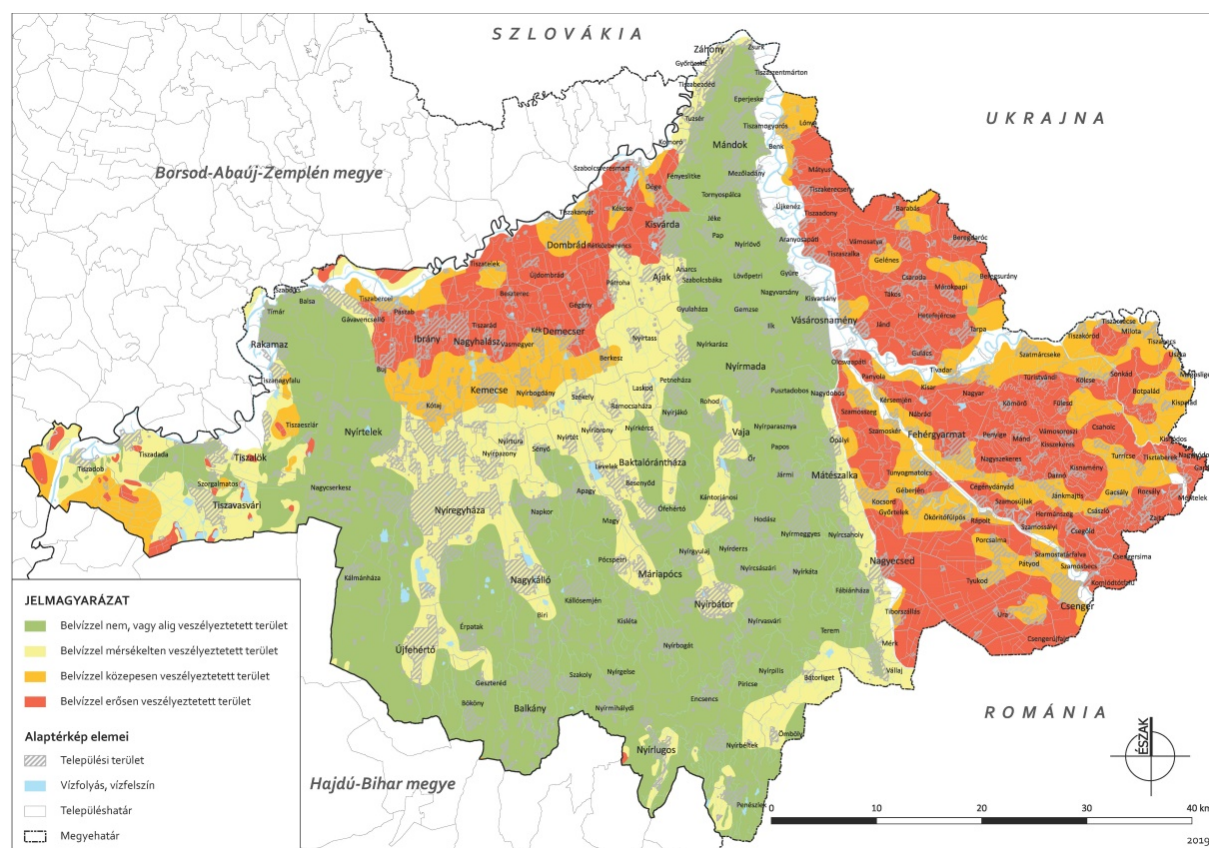
A nagyvízi medret érintő bármilyen tevékenység, beavatkozás, tervekészítés során figyelembe kell venni a 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet előírásait. Az előírások szerint a mentett oldali töltéslábtól mért 10,0 méteres fenntartási sávon belül csak gyepművelést lehet folytatni, oda semmiféle építmény nem helyezhető el. Az árvízvédelmi töltések biztonsága érdekében a mentett oldal lábvonaltól mért 110,0 méteren belül anyaggödört nyitni és az épületek alá pincét építeni tilos. A mentett oldali területen szivárgó, fakadóvizek alakulhatnak ki, az építési engedélyezési eljárásnál az épületek szerkezeti kialakításánál ezt figyelembe kell

venni. Az árvízvédelmi töltés mentett oldali lábvonalától számított 110 méteres sávon belül történő bármilyen fejlesztési elképzelést egyeztetni kell a kezelővel.

Rendszeresen belvízjárta területek övezete

A rendszeresen belvízjárta terület övezetének **adatforrása a Pálfi féle térkép** (vízügyi igazgatóságok adatai alapján), mely több természeti tényező figyelembe vételével készült és négy kategóriát különböztet meg:

Veszélyeztetettség kategória	Az elöntés relatív gyakorisága	Minősítés
I.	<0,05	Belvízzel nem, vagy alig veszélyeztetett terület
II.	0,05-0,10	Belvízzel mérsékelten veszélyeztetett terület
III.	0,11-0,20	Belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
IV.	>0,20	Belvízzel erősen veszélyeztetett terület

A MaTrT fogalommagyarázata alapján a IV. kategória került feltüntetésre, hiszen az ebbe a kategóriába sorolt területeken nagyobb gyakorisággal és nagyobb mennyiségben gyűlik össze a belvíz. A hatályos megyei területrendezési tervhez képest a lehatárolás változatlan.

A rendszeresen belvízjárta területek esetében is igaz, hogy a terület adottságainak megfelelően kell a területet felhasználni. Ezeken a területeken a termelés nem éppen költség-hatékony, mivel a huzamosabb vízborítás eredményeként rendszeresek a terméskiesések. Ugyanakkor nem lehet mindenütt a belvízelvezetés az egyetlen megoldás, hiszen **a vizek teljes elvezetése a területről a későbbi vízhiány kompenzálhatóságának elvesztését is jelentheti**. A túlzott vízelvezetés további következménye lehet, hogy a talajvíz szintje is mélyebbre kerül, mellyel azonban a magasabban fekvő területek termékenysége kerül veszélybe. Ezért javasolt vizsgálni **a településrendezési eszközök készítése során, hogy az adott terület talajviszonyai és a környező területek adottságai illetve a jogszabályi környezetet figyelembe véve milyen területfelhasználásba, övezetbe célszerű ezeket a területeket sorolni**. Ez lehet **vízgazdálkodási terület, természetközeli terület, korlátozott használatú mezőgazdasági terület, vagy erdőterület**. Azokon a területeken, ahol inkább a mezőgazdasági termelés a jellemző, ott a vízvisszatartás prioritásának megfelelő területhasználat javasolható, de szóba jöhet a többi területhasználat alkalmazása is, hiszen ezzel mozaikossá

tehető a szántóföld, megteremtve a helyi tájgazdálkodás alapjait. A természeti értékekkel védett területeken és környezetükben elsősorban a védelmi célú terület-felhasználás kerülhet előtérbe, így integrálva ezeket a területeket a meglévő ökológiai hálózatba.

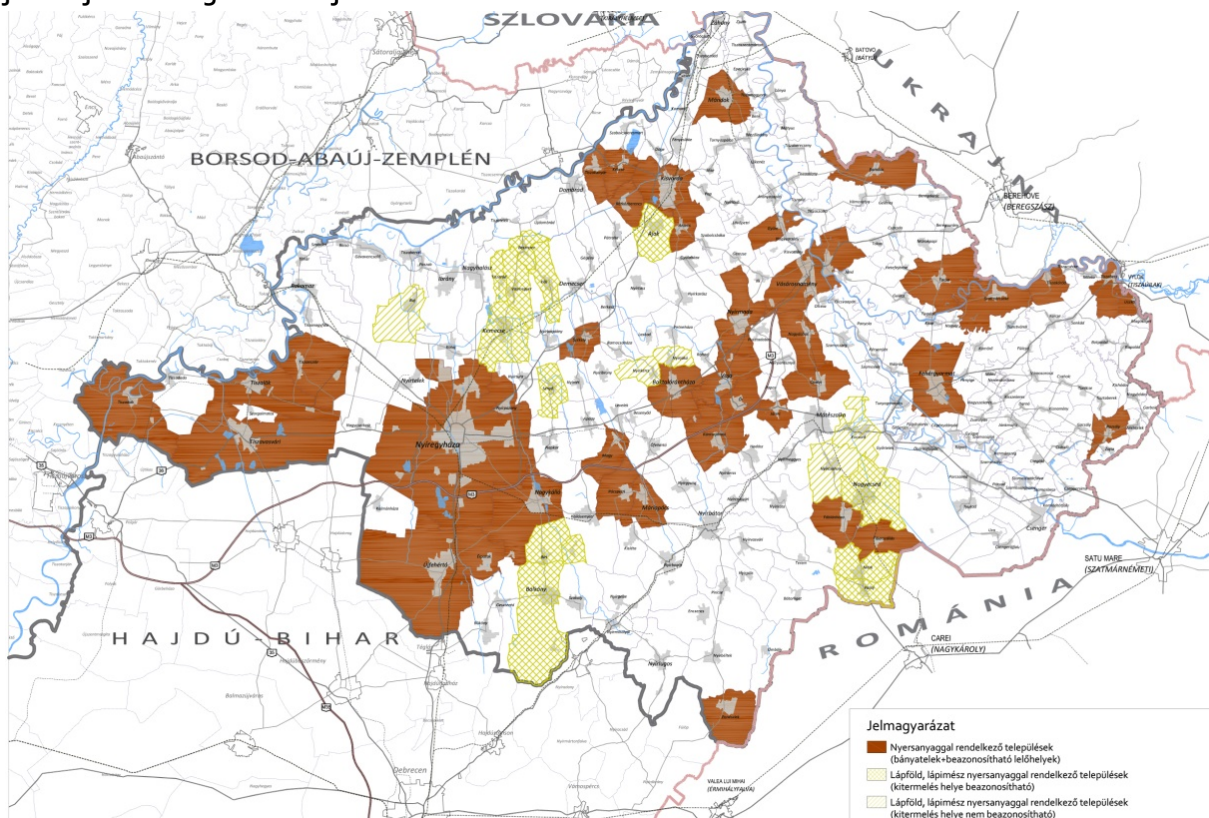
Fontos azt is hangsúlyozni, hogy az övezeti lehatárolástól függetlenül sík vidéken a mélyebben fekvő területeken bárhol kialakulhat huzamosabb ideig tartó vízborítottság egy nagyobb, intenzívebb felhőszakadást követően. Ezért az új beépítésre szánt területek kijelölésénél fokozott felelőssége van a településeknek, hiszen a rosszul megválasztott fejlesztési terület hosszú időre megkeserítheti a település és az ott lakók életét.

A megyében számos vízfolyás és főcsatorna vesz részt a belvizek elvezetésében. A főbb csatornákat a térségi szerkezeti terv ábrázolja.

3.6.5. ÁSVÁNYI NYERSANYAG-GAZDÁLKODÁS

A 2011-ben elfogadott megyei terv meghatározta az Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezetét, mely országos övezet 11 települést érintett a korábbi fogalommagyarázat alapján. Az új MaTrT szerint most már a megállapított bányatelekkel lefedett és bányatelekkel le nem fedett, az állam kizárólagos tulajdonát képező, az Országos Ásványanyag Nyilvántartás szerint nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon területei alapján kell besorolni a településeket a megyei tervekben, mely az övezet jóval nagyobb kiterjedését eredményezi.

A bányatelkekkel és ásványi nyersanyag-vagyonnal összefüggő adatokat a **Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály, Bányászati Osztálya** szolgáltatta. A megyében 38 bányatelek található az adatszolgáltatás szerint, a továbbiak mindössze meglévő nyersanyag-vagyonnak tekinthetők. A felsorolásukat az előkészítő fázis, vizsgálatok tartalmazza. **Bizonyos esetekben az adatszolgáltató nem határozta meg sem helyrajzi számmal, sem pontos lehatárolással a nyersanyaglelőhely területét, így kétséges az érintett település övezetként történő megjelölése, hiszen a településrendezési eszközökben nem határozható le pontosan az ásványi nyersanyag-vagyon területe. Ez pedig alapvető feltétel az övezet alkalmazhatóságához. Ezért e települések esetén (Buj, Nyírkércs, Nyírkő, Nyírcsaholy, Kocsord) nem javasoljuk a térségi övezet kijelölését.**

Nyersanyag-vagyon területtel érintett települések a B-A-Z MKh Hatósági Fő. Bányászati Oszt. adatszolgáltatása alapján

Az övezettel érintett települések a közigazgatási területtel kerültek megjelölésre. A településrendezési eszközök készítése során a bányatelkek és ásványi-nyersanyagvagyon területek pontos lehatárolása érdekében az Önkormányzat kéri meg az adatokat a Bányászati Osztálytól.

Az MVM rendelet szerint a lehatárolt területeken olyan területfelhasználási egység, övezet, építési övezet jelölhető ki, mely nem akadályozza meg az ásványi nyersanyag-vagyon távlati kitermelését.

4. MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZAT

4.1. KÖZLEKEDÉS

4.1.1. A KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT ALAKÍTÁSÁNAK ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A megye döntési hatásköre elsősorban az országos úthálózat minimális mértékű korrekciójában, a térségi jelentőségű közúti közlekedési hálózat és a kerékpárút-hálózat alakítása terén, továbbá mérsékelt a vízi közlekedés infrastruktúrájának biztosítása területén érvényesül. Ezen területeken a legfontosabb célok:

- a megye városhálózatának azonos nagyságrendű elemei közötti horizontális kapcsolatépítés és munkamegosztás az infrastrukturális feltételek megteremtése terén;
- a Nyíregyháza-centrikus, sugaras rendszer oldása, hálózat jellegű rendszer irányába történő elmozdítása, a településhálózat kiegyenlítettebb fejlődésének előmozdítása érdekében;
- a magasabb rendű úthálózat elérhetőségének javítása, különösen a hátrányos helyzetű, városi hátrányos térségekből;
- a határon túli kapcsolatok helyreállítása, erősítése, térségi jelentőségű közúti határátkelők jobb elérhetősége;
- a települési átkelési szakaszok számának csökkentése, a térségi kapcsolatok menetidejének csökkentése, a közlekedésbiztonság növelése és a településközpontok környezetállapotának javítása érdekében;
- a régió belüli kapcsolatok erősítése, mind a regionális pólus Debrecen és az alközpont Nyíregyháza között, mind a településhálózati hierarchia alsóbb szintű pontjai között;
- a térségi kerékpárút-hálózat fejlesztésénél a hivatásforgalom és a turizmus-rekreáció igényeinek kielégítését kell biztosítani.
- A vízi közlekedés megye által befolyásolható infrastrukturális elemei a vízi turizmushoz kötődnek.

4.1.2. KÖZÚTHÁLÓZAT

A gyorsforgalmi úthálózat és a főúthálózat fejlesztés vonatkozásában a megyei terv hatásköre a nyomvonalak minimális korrekciójára terjed ki, különös tekintettel egyes településselkerülő szakaszokra.

Gyorsforgalmi utak

Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény meghatározza a tervezett **gyorsforgalmi és főúthálózati elemek** nyomvonalát. Ennek értelmében a megyét érintő gyorsforgalmi utak:

- M3 gyorsforgalmi út (Budapest (Mo) – Hatvan – Füzesabony – Polgár – Görbeháza - Nyíregyháza – Vásárosnamény – Beregdaróc – (Ukrajna)
- M34 gyorsforgalmi út (Vásárosnamény térsége (M3) – Záhony térsége – (Ukrajna)
- M49 gyorsforgalmi út Kántorjánosi térsége (M3) – Csenger térsége- (Románia))
- M38 Záhony térsége (M34) – (Szlovákia)

M3 gyorsforgalmi út

Az M3-as gyorsforgalmi út eléri Vásárosnaményt, ezzel Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (leginkább a megyeszékhely és környéke) is bekapcsolódott az országos gyorsforgalmi úthálózatba. A gyorsforgalmi út Vásárosnamény és Beregdaróc közötti szakaszát a megyei terv a MaTrT szerint tartalmazza.

M34 gyorsforgalmi út, M38 elágazás Szlovákia felé

Az M34-es gyorsforgalmi út megyei terven feltüntetett nyomvonala környezetvédelmi engedéllyel rendelkezik. Az M34-es megyei tervben jelölt nyomvonala nem tér el a MaTrT-ben ábrázolt nyomvonalától.

A MaTrT tervi melléklete jelöli az M34-ből Győröcskénél kiágazó, Szlovákia felé vezető gyorsforgalmi kapcsolatot, M38 jelöléssel

M49 gyorsforgalmi út

Az M49 gyorsforgalmi útnak az M3 autópálya és az országhatár közötti nyomvonalát a MaTrT meghatározza.

Főutak**A megyében a meglévő főutak a következők:**

- 36. sz. főút (Polgár – Tiszavasvári – Nyíregyháza)
- 38. sz. főút (Mezőzombor 37. sz. főút – Nyíregyháza)
- 338. sz. főút Nyíregyháza nyugati elkerülő útja. Az út tervezett szakasza a 36. és 38. sz. főút között
- 381. sz. Sátoraljaújhely – Cigánd – Kisvárdai főút
- 4. sz. főút (Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza- Kisvárdai – Záhony)
- 403. sz. főút (Nagykálló (M3) – Nyírtura (4. sz. főút)) Nyíregyháza keleti elkerülő szakasza
- 41. sz. főút (Nyíregyháza (4. sz. főút) – Vásárosnamény – Beregsurány – (Ukrajna))
- 49. sz. főút (Rohod (41. sz. főút) – Mátészalka – Csengersima – (Románia))
- 491. sz. főút (Győrtelek (49.sz. főút) – Fehérgyarmat – Tiszabecs – (Ukrajna))
- 471. sz. főút (Debrecen – Nyíradony – Nyírbátor – Mátészalka (49.sz. főút))

A főutakon szükséges elkerülő útszakaszok kiépítése:

- a 38. sz. főúton Rakamaz, Nyírtelek,
- a 36. sz. főúton Tiszavasvárit délről elkerülő út;
- a 471. sz. főúton Nyírmihálydi, Nyírbogát, Nyírbátort észak-nyugatról elkerülő út, Nyírmeggyes
- 41. sz. főúton – Vásárosnamény elkerülő;
- 491. sz. főúton Fehérgyarmat elkerülő
- 381. sz. főúton Kékcse – Kisvárdai elkerülő

41. sz. főút – Vásárosnaményi elkerülő

A város településszerkezeti tervében foglaltaknak megfelelően új nyomvonal került kijelölésre, új Kraszna híd betervezésével. A kerülő ugyan még keresztezi a települési belterületet, azonban csak a gazdasági területeket érint, a lakott területeket már elkerüli. Megjegyezzük, hogy a 41-es számú főút e városi szakasza közös a MaTrT-ben tervezett Sárospatak-Fehérgyarmat új főúti kapcsolat nyomvonalával.

491-es sz. főút – Fehérgyarmat elkerülő

A Fehérgyarmaton áthaladó 491. sz. főút a tiszabecsi közúti határátkelőhely hálózati kapcsolata. Mind a határátlépés, mind a közeli szamosi átkelési lehetőség miatt jelentős az útvonal szerepe. Az elkerülő szakasz kiépítésével Fehérgyarmat mentesülne az átmenő forgalom, illetve az új főút forgalma okozta negatív hatásokról, az átutazók számára pedig biztonságosabb és gyorsabb haladás biztosítható.

Tervezett főúti kapcsolatok (MaTrT szerint)

- Nyíregyháza térsége (M3) – Nyírbátor – Vállaj vonalon,
- Kisvárdai (4. sz. főút) – Fehérgyarmat (491. sz. főút)
- Rakamaz térsége (38. sz. főút) – Tiszavasvári – Hajdúböszörmény (35.sz. főút) között,
- Tiszanagyfalu (38. sz. főút) – Mád – Encs térsége (Tokaj délről elkerülő) új főút nyomvonala.

Az új főúti kapcsolatok megvalósulása jelentősen javíthatja Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közlekedési hálózatát.

Nyíregyháza térsége (M3) – Nyírbátor – Vállaj új főúti kapcsolat

A MaTrT szerint az út 4911. és 4915 jelű összekötő utak nyomvonalát követi.

381.sz. főút

Kékcse és Kisvárdá belterületét délről elkerülő szakasz a 4. sz. főútnál csatlakozik a Kisvárdát délről elkerülő útvonalhoz.

A tervezett út Nagykállónál elkerülő szakasszal indul, és Kállósemjént követően csatlakozik vissza az eredeti nyomvonalra.

Nyírbátor város elkerülésére az északi nyomvonal a 471. sz. főúttal közös szakaszon halad.

Kisvárdá – Vásárosnamény – Tivadar – Fehérgyarmat új főúti kapcsolat

Kisvárdá déli elkerülése megvalósult.

Fehérgyarmat főúti csomóponttá válik, amennyiben a fejlesztések megtörténnek, emiatt javasolt a település belterületének elkerülése.

Rakamaz térsége – Tiszavasvári – Hajdúböszörmény (35. sz. főút)

Tiszavasvári és Szorgalmatos térségében a településszerkezeti tervnek megfelelően került pontosításra a tervezett főút nyomvonala.

39. sz. főút Tiszanagyfalu (38. sz. főút) – Mád – Encs térsége (3. sz. főút)

A tervezett főúti kapcsolat csak kis szakaszon érinti a megyét, a nyomvonal a MaTrT-nek megfelelő.

Térségi szerepű összekötő utak

A hatályos tervben a megye kijelölte térségi jelentőségű mellékútjait. A területrendezésben a térségi mellékutak a főút kategóriájánál alacsonyabb rendű utak, melyeknek elhelyezkedéséből, kapcsolódási viszonyaiból eredően kiemelkedő hálózati szerepe van a megye forgalmának lebonyolításában.

A térségi mellékutak szerepe

- a főúthálózat elemei közötti térségek feltárása, a főutak, gyorsforgalmi utak gyors elérése;
- kistérség-központok, kistérségi alközpontok (kisvárosok) hálózatba szerveződéséhez, egymás közötti munkamegosztásuk, együttműködésük erősítéséhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása (lásd még településrendszerre vonatkozó ajánlások, a településrendszer alakítására vonatkozó javaslatok fejezetet).

Térségi mellékutak nyomvonala úgy került kijelölésre, hogy a meglévő és tervezett gyorsforgalmi út és főúthálózaton belül az általános irányelveknek megfelelően erősítse az észak-déli és kelet-nyugati irányú közlekedési kapcsolatokat.

Az észak-déli kapcsolatokat erősíti a Kisvárdá-Baktalórántháza-Nyírbátor, Tivadar-Beregsurány, Sárospatak-Nyírtelek, Tokaj-Tiszalök, Záhony-Vásárosnamény-Mátészalka-Vállaj, Nagykálló-Balkány-Nyíradony és a Tivadar-Jánkmajtis-Nagykároly nyomvonal, illetve a 38. számú főúttól Gávavencsellő felé tervezett szakasz.

Ugyancsak fontos térségi szerepet töltenek be a kelet-nyugat irányú kapcsolatok: így Nyírtelek -Nyíregyháza-Nyírtura; a Mánd-Garbolc, Fehérgyarmat-Csengersima; Nagyhalász-Baktalórántháza, Rakamaz-Dombrád, valamint a Hajdúdorog-Balkány-Nyírlugos-Nagykároly közlekedési kapcsolatok.

Egyéb mellékutak

Az egyéb mellékutak kategóriájába kerültek azon meglévő számozott országos mellékutak, melyek nem képezik részét az előbb bemutatott térségi szerepű országos mellékút-hálózatnak. A meglévő országos mellékutak nyomvonalán nem tervezett változtatás.

Településközi összekötő utak

Azok a számmal nem rendelkező, országos mellékúthálózat részét nem képező, közlekedési utak tartoznak e kategóriába, melyek legfeljebb két település közlekedési kapcsolatát javítják. Ide sorolhatók azok a tervezett települési összekötő utak is, melyeket ábrázoltak a településrendezési tervekben. Fontos megjegyezni, hogy a megyei terv csak azokat az összekötő utakat tudja ábrázolni, melyeket az adott települések településrendezési terve tartalmaz, mivel ezek a tervek az érintett államigazgatási szervekkel már egyeztetésre kerültek, és e szervek egyetértésével került rögzítésre a nyomvonal. A tervezett összekötő utakat a határozattal jóváhagyandó intézkedések is tartalmazzák, ezzel is elősegítve és támogatva a helyi közösségek kezdeményezéseinek megvalósulását.

4.1.3. VASÚTHÁLÓZAT

A MaTrT és a tartalmi követelményekről szóló rendelet együttesen határozza meg a jelölendő és jelölhető infrastrukturális elemek körét. A MaTrT meghatározta a nagysebességű vasútvonalat és, az országos törzshálózati vasútvonalakat. Új elemként csak a nagysebességű vasútvonal jelenik meg.

A meglévő vasúthálózat fejlesztése és a fejlesztések ütemezése nem a megyei területrendezési terv feladata.

Nagysebességű vasútvonal

Az OTRT a megye területén Záhony térségét nevesíti (Záhony közigazgatási területe vagy annak 10 km-es körzete). Az ország térszerkezeti tervén ábrázolt nyomvonal Újfehértótól délre keresztezi a meglévő Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony vasútvonalat, majd Nyíregyházát keletről kerülve az említett vasútvonallal közel párhuzamosan halad. Az országhatárt a meglévő eperjeskei vasúti határátkelő térségében lépi át.

A tervezés első fázisában a távlati nagysebességű nyomvonal fejlesztési paramétereit határozták meg. A kiindulási feltételek a következő főbb mutatókban foglalhatók össze:

- Tervezési sebesség: 250-300 km/óra
- Személy és áruszállításra egyaránt alkalmas pálya
- A meglévő nyomvonal kiemelt csomópontjainál becsatlakozási lehetőség
- Minimális pályaisugár $R=5000$ m, 120 mm túlemelés és 0,65 m/sec2 oldalgyorsulás mellett
- Függőleges lekerekítő ívsugár: 16000 m.

Az új nagysebességű nyomvonal szabad kapacitásában felhasználható a belföldi távolsági forgalom felgyorsítására, aminek érdekében a nyomvonal körzetében lévő főbb meglévő csomópontokhoz becsatlakozási lehetőség biztosítandó. Ezzel a nagysebességű vasútvonal kihasználtsága, hatékonysága növelhető.

Országos jelentőségű vasútvonalak

A MaTrT által jelölt vasútvonalak meglévő nyomvonalak, új elemeket az országos terv nem tartalmaz. Kiemelendő, hogy a 100. számú Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony – (Ukrajna) vasútvonal a V. Helsinki folyosó részét képezi. Ennek és a 100/C. számú Mezőzombor-Nyíregyháza vasútvonalnak mind a személyszállításban, mind áruforgalomban jelentős szerepük van.

Csak teherszállításra igénybevett vasúti vonalak a Záhony és Eperjeske környezetében fekvő széles nyomtávolságú vasutak. Ezek Záhony – Komoró, Tuzsér – Eperjeske – országhatár, Záhony – Eperjeske – r. pu. delta, Eperjeske r. pu. – Eperjeske átrakó pu., és Eperjeske r. pu. – Tornospálca átrakó pu. (284 számú normál nyomtávú és 400 számú széles nyomtávú hálózat)

Vasúti határátkelő Ukrajna felé Záhonymál és Eperjeskénél, Románia felé Tiborszállásnál van. Az eperjeskei átkelőhelyen csak teherforgalom, a tiborszállási átkelőnél csak személyforgalom lehetséges. Az Országos

Területrendezési Tervhez igazodva a nagysebességű vasútvonalon új vasúti határátkelő tervezett Záhony térségében, illetve Románia felé a csengeri vasútvonal meghosszabbítás esetében Csengernél.

A 110. számú Apafa – Mátészalka és a 115. számú Mátészalka – Tiborszállás – Vállaj (Ágerdőmajor) – (Románia) vonal nemzetközi kapcsolat.

Vasúti mellékvonalak, keskeny nyomtávú vasútvonalak

Vasúti mellékvonalak:

- 111. sz. Mátészalka-Vásárosnamény-Záhony;
- 116. sz. Nyíregyháza-Baktalórántháza-Vásárosnamény;
- 114. sz. Mátészalka-Kocsord-Csenger;
- 113. sz. Kocsord-Zajta;
- 112. sz. Nagykálló-Balkány-Nyíradony;
- 117. sz. Nyírtelek – Tiszalök – (Óhat-Pusztakócs);
- 109. sz. Tiszalök-(Debrecen);

Keskeny nyomtávú vasútvonalak:

- 118. sz. Nyíregyháza-Buj-Balsa
- 119. sz. Buj-Nagyhalász-Dombrád

Az alsóbbrendű vonalak mindegyikét az elavultság és a korszerűtlenség jellemzi, ami a menetsebesség és a vonalterhelés csökkenését vonja maga után. Ezért ezek korszerűsítése, a lakosság számára vonzóbbá tétele fontos fejlesztési feladat. Indokolt ugyanakkor – a Nyíregyháza környéki, a megyeszékhellyel kapcsolatot biztosító térségi vasútvonalak megőrzését távlati elővárosi vasút-fejlesztés nyomvonalaként is biztosítani, még akkor is, ha ennek szükségessége jelen pillanatban még nem látszik.

Vasúti mellékvonalak és keskeny nyomtávú vasútvonalak közül a következő vonalakon szünetel a személyszállítás:

- Nagykálló – Nyíradony
- Fehérgyarmat – Zajta
- Kocsord alsó – Csenger
- Óhat-Pusztakócs – Tiszalök
- Nyíregyháza – (Herminatanya) – Balsa – Tiszapart
- (Nyíregyháza) – Herminatanya – Dombrád

A normál nyomtávú vonalak közül a Fehérgyarmat – Zajta viszonylat kihasználtsága volt a legmagasabb, mind a hivatásforgalmat, mind a diákok közlekedését tekintve. Az üzemszünet bevezetése után az autóbuszjáratok vették át a vonatok szerepét.

Vasútvonal fejlesztés Szatmárnémeti felé

A 2011-es Megyei Területrendezési Terv tartalmazza a Trianoni határkijelöléssel felszámolt Szatmárnémeti - Csenger vasúti kapcsolat újbóli biztosítását. A MATRT nem tartalmazza a fejlesztést. A román oldalon a vasúti pálya teljes egészében elbontásra, beépítésre került. Véleményünk szerint, ha az M49 gyorsforgalmi út mellett vasúti kapcsolat is szolgálná a két ország közötti áru- és személyforgalmat, egy intermodális közlekedési folyosó alakulna ki, ami felértékelheti a határ menti térség szerepét. Szatmárnémeti bekötése a regionális kötőtpályás közlekedésbe hozzájárulhat egy egységes határ menti gazdasági és kulturális tér kialakulásához. A vasúti nyomvonal meghosszabbítása esetén a román oldalon kell a nyomvonalat biztosítani, mivel az országhatárig még megvan a nyomvonal. Így a román fél elhatározásán múlik, hogy kiépül-e vagy sem ez a vasútvonal.

4.1.4. KERÉKPÁRÚT-HÁLÓZAT

A kerékpárút-hálózat fejlesztése egyrészt a jelentős természeti, turisztikai látnivalók miatt fontos, a fejlesztések során figyelembe lehet és kell venni egyrészt a frekvenciált helyi túraútvonalakat (Szilvaút), illetve a már létező, a kerékpáros turizmus fejlesztésére irányuló országos és nemzetközi szintű terveket, együttműködési lehetőségeket. A kerékpárút-hálózat fejlesztés másik fontos feladata, hogy a megyében igen jelentős kerékpáros hivatásforgalmat - biztonságos feltételek mellett - kiszolgálja.

Az országos kerékpárút törzshálózat elemei közül a megyét – az Országos Területrendezési Terv alapján - a **2. sz. Északkeleti határmente kerékpárút, a 3.sz. Kelet-magyarországi kerékpárút és a 4. sz. Tisza mente kerékpárút** érinti. A Tisza mente kerékpárút része a 11-es jelű Euro Velo útvonalnak.

2.A. Északkeleti határmente kerékpárút megyét érintő szakasza

(Szlovákia – Szob – Salgótarján – Aggtelek – Gönc – (4.sz. Tisza mente kerékpárút Gönc és Sátoraljaújhely közötti szakasza)) – Pácin – Záhony – Zsurk – Lónya - Vásárosnamény – Tarpa – Szatmárcseke – Tiszacsécse – Tiszabecs – (Ukrajna)

2.G. Záhony – (Ukrajna)

3.sz Kelet-magyarországi kerékpárút

3.A : (Nyírábrány) – Nyírbátor – Csengersima - Tiszabecs

3.B: Csengersima – (Románia)

4.sz. Tisza mente kerékpárút (11-es jelű Euro Velo)

4.A: (Gönc – Telkibánya – Bózsza – Pálháza – Füzeradvány – Mikóháza – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Bodrogolaszi – Vámosújfalú – Olaszliszka – Szegilong – Szegi – Bodrogkislalud – Bodrogkeresztúr – Tarcál – Tokaj – Tiszaladány – Tiszatardos) – Tiszalök – Tiszadada – Tiszadob – (Tiszaújváros – Tiszapalkonya – Tiszatarján – Tiszakeszi – Ároktő – Tiszadorogma – Tiszabábolna – Poroszló – Sarud – Kisköre – Tizzasüly – Kőtelek – Nagykőrű – Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő – Tizakécske – Lakitelek – Tiszaalpár – Csongrád – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged – Röske – Szerbia)

4.1 Hajdúvárosok – Szabolcs kerékpárútvonal

Bekecs – Szerencs – Tarcál – Tokaj – Gávavencsellő - Nagyhalász – Nyíregyháza – Hajdúnánás – Hajdúdorog – Hajdúböszörmény – Debrecen vonalon kapcsolódik a Kelet-magyarországi kerékpárúthoz.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére javasolt regionális és kistérségi hálózati elemek:

A hatályos megyei TRT kerékpárút-hálózati tervével összhangban javasoljuk a Tiszamente kerékpárúthoz kapcsolódva Tiszalöktől a továbbvezetést a szabolcsi oldalon is Rakamazig. A kerékpárút Rakamaznál kapcsolódna vissza a MaTrT-ben jelölt országos hálózatba.

A térségi hálózat a megye kerékpárút-fejlesztési koncepcióján alapul, figyelembe véve a kistérségi igényeket is. A hálózat a megye kistérségeinek városait fűzi fel, akár több kistérséggel is kapcsolatot teremtve. Az országos kerékpárútvonalakhoz kapcsolódva illeszkedik az országos hálózatba. Esetenként a határig, illetve azon átvezetve segíti elő az adott térségben a határon átnyúló gazdasági és kulturális kapcsolatokat. A térségi jelentőségű kerékpárút-hálózat tervezett elemeinek meghatározásában a megyei kerékpárút-hálózati terv, továbbá a kistérségi interjúkban felvetett fejlesztési szándékok és a településrendszer fejlesztésével kapcsolatos célkitűzések az irányadók. Ennek megfelelően a térségi kerékpárutak országos főutak és regionális mellékutak mentén haladnak, illetve turisztikai szerepű a Tisza és a Szamos töltésén vezetett kerékpárút.

A térségi jelentőségű tervezett kerékpárutak:

Árvédelmi töltésen: Tisza, Szamos

Főutak mentén vezetett kerékpárutak: 4. sz. főút, 38. sz. főút, 36. sz. főút 41. sz. főút, 49. sz. főút, 471. sz. főút, 491. sz. főút

Országos mellékutak mentén vezetett kerékpárutak: 4127 j. út, 4144 j. út, 4918 j. út, 4129 j. út

4.1.5. VÍZI KÖZLEKEDÉS

Nemzetközi és országos jelentőségű kikötőt az Országos Területrendezési Terv Záhonymál jelöl, mely egyben határikikötő is.

A hatályos megyei terv személyforgalmi célokat szolgáló kikötőt jelöl Szabolcsnál, Gávavencsellőnél, Tiszateleknél, Dombrádnál, Záhonymál, Vásárosnaménynál, Tivadarnál, Szatmárcsekénél és Tiszabecsnél.

A Tisza adottságait, lehetséges európai szerepeit és a térségben – akárcsak hosszabb távon – szóba jöhető áruszállítási igényeket, illetve ennek infrastruktúrafejlesztési feltételeit mérlegre téve megállapítható, hogy a terv időhorizontján elsődlegesen a turisztikai célú vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztésének van létjogosultsága. Nem várható a közeljövőben (de még nagy távlatban sem) a menetrendszerinti személyszállítás kiépülése sem, inkább a turisztikai célú személyszállítás (kirándulóhajók) feltételeit indokolt megteremteni, melyre komolyabb befektetői szándék Tokajtól lefelé (a megyét érintően Rakamaz és Tiszadob közötti szakaszon) várható. (Tokaj szerepét e vonatkozásban a Tisza felső szakaszánál jobban hajózható Bodrog is erősíti.) Kisebb befogadó képességű hajók esetében esetleg Vásárosnaményig érdemes tervezni.

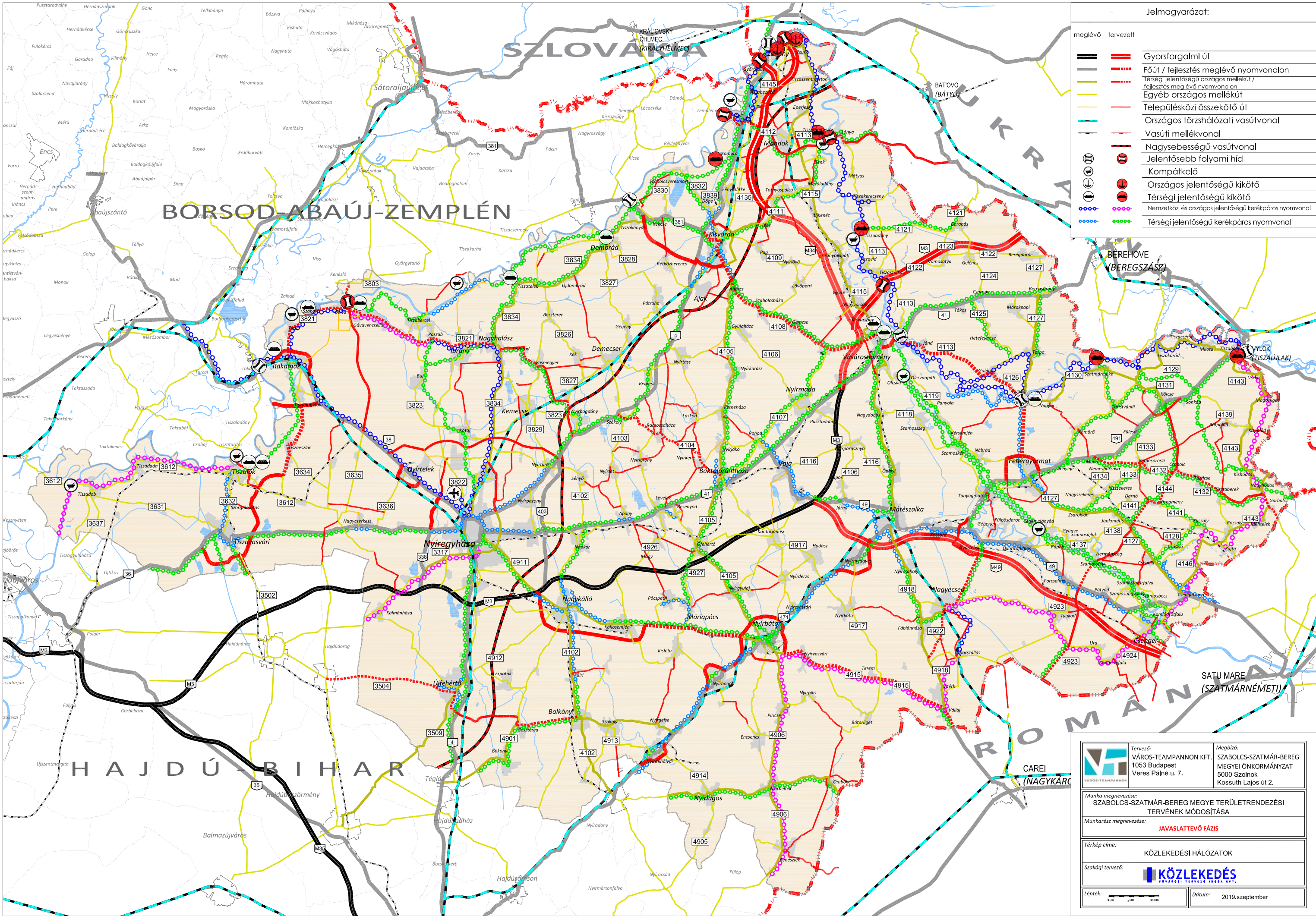
A kisebb forgalmú közlekedési kapcsolatok biztosítását szolgálják a rév- és kompátkelők. **Ezek jelentős része nem kapcsolódik térségi jelentőségű mellékúthoz, azonban az összekötött települések számára nélkülözhetetlenek. Rév- és kompátkelő** üzemel a Tiszán Aranyosapátinál, Lónyánál, Tuzsérnél, Tiszabercelnél, Balsánál, Tímárnál, Tiszalöknél, és Tiszadobnál, valamint a Szamoson Olcsva, Fülöp és Porcsalma térségében. **A tervezett közúti hidak** (Tuzsér, Lónya, Szamossályi) **megépülésével a kompjáratok megszüntethetők.**

A **Tiszakóródnál tervezett térségi jelentőségű kompátkelő** és a Románia felé javasolt határátlépési pont között a terv térségi jelentőségű mellékút kialakítását tartalmazza, mely az ország egyik legelmaradottabb térségének megnyitását segíti elő a határon túli gazdasági központok felé (komppal északon Beregszász felé).

4.1.6. LÉGI KÖZLEKEDÉS

Az Országos Területrendezési Terv a nyíregyházi repülőtérrel nem tartalmazza. A megyében más, térségi jelentőségű nyilvános repülőtér nem működik. A nyíregyházi repülőtér üzemeltetését egy magánvállalkozó végzi. A reptér hasznosítása: hivatásos és magánrepülőgép-vezető képzés, sétarepülés, légitaxi (utas és áruszállítás), légifotózás. Egy füves és egy aszfaltburkolatú pályája van, melyek kis és közepes gépek fogadását teszik lehetővé.

Fehérgyarmaton van füves reptér, de nem üzemel.

Jelmagyarázat:		
meglévő	tervezett	
		Gyorsforgalmi út
		Főút / fejlesztés meglévő nyomvonalon
		Térségi jelentőségű országos mellékút / fejlesztés meglévő nyomvonalon
		Egyéb országos mellékút
		Településközi összekötő út
		Országos törzshálózati vasútvonal
		Vasúti mellékvonal
		Nagysebességű vasútvonal
		Jelentősebb folyami híd
		Kompátkelő
		Országos jelentőségű kikötő
		Térségi jelentőségű kikötő
		Nemzetközi és országos jelentőségű kerékpáros nyomvonal
		Térségi jelentőségű kerékpáros nyomvonal

Tervező:
VÁROS-TEAMPANNON KFT.
1053 Budapest
Veres Pálné u. 7.

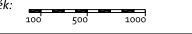
Megbízó:
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG
MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
5000 Szolnok
Kossuth Lajos út 2.

Munka megnevezése:
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI
TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA

Munkarész megnevezése:
JAVASLATTEVŐ FÁZIS

Térkép címe:
KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZATOK

Szakági tervező:

Lépték:

Dátum:
2019.szeptember

4.2. ENERGETIKAI HÁLÓZAT

Az energetikai hálózatot érintően a **megnevezésben és az ábrázolási módban történt változás** a hatályos megyei tervhez képest: a szállított anyag, és a vezetékek megléte szerint kerültek megkülönböztetésre a vezetékek az országos szinten. A további elemek megnevezése csak pontosításra került. Térségi szinten kizárólag földgázelosztó vezeték ábrázolható. Ennek következtében az energiahálózat következő elemei tervezhetők be és ábrázolhatók a térségi szerkezeti tervben.

- (Országos jelentőségű) földgázszállító vezeték, kőolajszállító vezeték, termékvezeték
- (Térségi jelentőségű) földgázelosztó vezeték;
- 750 kV-os, 400 kV-os, 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték;
- Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózati távvezeték;
- Egyéb erőművek (50 MW<);
- Kiserőmű (<50MW)

4.2.1. VILLAMOS ENERGIAHÁLÓZAT, ERŐMŰVEK

A 750 kV-os, 400 kV-os és 220 kV-os átviteli hálózati távvezetékek elemei a **MaTrT-vel összhangban kerültek beépítésre**. A 220 kV-os hálózat mindegyike meglévő, tervezett elemeket a 750 kV-os és a 400 kV-os hálózat tartalmaz. A hatályos ábrázoláshoz képest annyiban változott a hálózat, hogy a 400 kV-os távvezeték korábbi Nyírtelek – Kálmánháza – Újfehértó – (Hajdúböszörmény) nyomvonala törlésre került. Új fejlesztési elemként jelentek meg a Kisvárdai térségét Nyírtelek térségével összekötő és a Kisvárdai térség – (Gyulaházától) – Kiszóvágy – Szlovákia 400 kV-os tervezett vezetékek. Egyéb esetben mindössze a nyomvonalak leírása került pontosításra a MaTrT-ben, melyet a megyei tervnek át kell vennie. A meglévő térségi ellátást biztosító **132 kV-os elosztó hálózati távvezeték**et **illetően szintén** megkülönböztetésre kerültek a meglévő és tervezett elemek. A rendszerből törlésre került a Tiszanagyfalu térségéből Rakamazra menő 132 kV-os vezeték. A nyomvonalak az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. adataival pontosításra kerülnek.

A MaTrT nem jelöl ki a megye területén 50 MW-nál nagyobb teljesítményű erőművet, a legközelebbi erőmű Tiszaújvárosban található. A hatályos megyei területrendezési terv nyolc térségi jelentőségű kiserőművet (5-50 MW közötti teljesítményű) tervezett be. Négy meglévő kiserőmű található Nyíregyháza, Szakoly, Tiszabездé és Tiszalök területen, további négy tervezett pedig Fehérgyarmat, Ibrány, Vásárosnamény és Tímár területén létesülhet. Az eddig meg nem valósult kiserőművek területei továbbra is alkalmasak lehetnek ilyen célú hasznosításra, vagy akár **napelempark elhelyezésére** a közeli távvezetésekre való betáplálás lehetőségére alapozva, ezért a tervben továbbra is javasoljuk benntartani a kiserőműveket.

Meglévő kiserőművek

Nyíregyházi erőmű: 2015-től a Veolin Energia Magyarország Zrt. kezelésében van; hőenergia-teljesítménye 330, energia-teljesítménye 58 MW (ennek ellenére nem szerepel a MaTrT-ben).

Szakolyi erőmű: a biomasza-erőmű 19,8 MW névleges teljesítményű. Villamosenergia előállítását faapríték égetésével végzi.

Tiszalök: beépített teljesítmény 2010-től 12,9 MW; 3 db 4,8m átmérőjű Kaplan típusú függőleges tengellyel rendelkezik; kiépítési víznyelés 351 m³/s; turbina adatok: névleges víznyelése 117 m³/s; névleges fordulatszám 75 ford/perc; névleges teljesítmény: 4,5 MW; generátor adatok: névleges feszültség: 5,25 kV; névleges teljesítmény: 4,8 MVA

Tiszabездéi erőmű: az erőmű biomasza kezeléssel foglalkozik, jelenlegi tulajdonosa 2 éve a Tiszabездéi Bio-Erőmű Kft.

Tervezett kiserőművek:

Fehérgyarmat – napelempark létesítése a volt repülőtér területén.

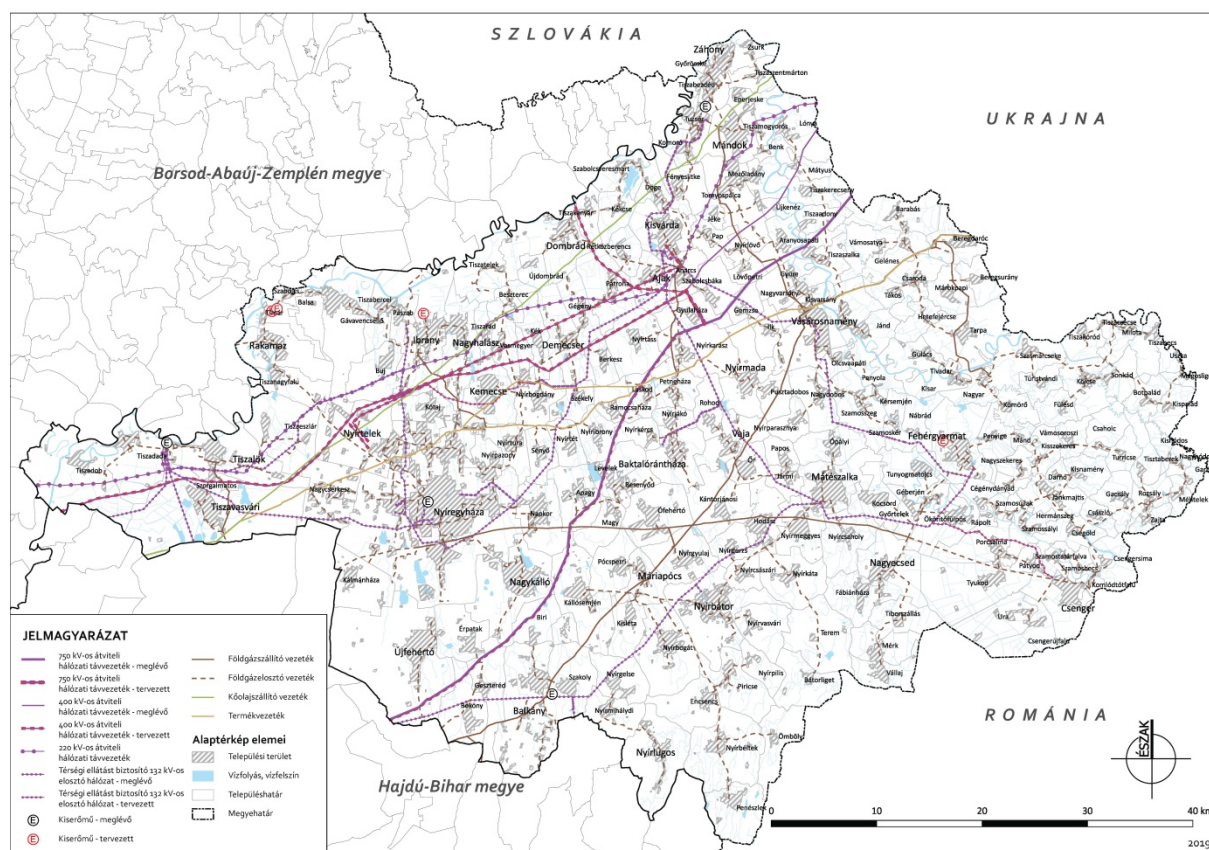
Ibrány – 10 MW teljesítményű napelempark kialakítása a Nagyerdő lakóterület szomszédságában.

Vásárosnamény – a korábban tervezett erőmű területén megújuló energia termelése, napelempark elhelyezése.

Tímár – a tervezett szélérőmű telep területe továbbra is alkalmas kiserőmű számára, pl. napelempark létrehozására.

4.2.2. SZÉNHIDROGÉN VEZETÉK HÁLÓZATOK

Az Ország Szerkezeti Terve meghatározza az országos jelentőségű kőolaj-, földgáz- és termékevezeték. A hatályos megyei területrendezési tervhez képest annyi a változás, hogy **feltüntetésre került egy rövidebb szakaszon Tiszavasvári és Tiszalök között haladó földgázszállító vezeték, valamint egyes térségi jelentőségű vezetéket országos jelentőségűvé minősített át a MaTrT. A térségi jelentőségű hálózat elemei a TIGÁZ Zrt. adatszolgáltatásában szereplő kiegészítő nagyközép-, és középnyomású vezetékekkel egészültek ki.**

5. MATRT-VEL VALÓ ÖSSZHANG IGAZOLÓ SZÁMÍTÁSA

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 23/B. § (2) bekezdése szerint a kiemelt térség területrendezési terve nem lehet ellentétes az ország területrendezési tervével, a megye területrendezési terve pedig az ország és a kiemelt térség területrendezési tervével.

Ugyanakkor a MaTrT előírásai a térségi területfelhasználást tekintve lehetőséget adnak az eltérésre, bizonyos keretek között.

A térségi területfelhasználási kategóriák lehatárolására a következő előírásokat kell figyelembe venni:

- 10. § (1)** Az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során
- a) az erdőgazdálkodási térség területének legalább 95%-át erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni;
 - b) a mezőgazdasági térség területének legalább 95%-át mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni;
 - c) a települési térség területének legalább 90%-át települési térségbe kell sorolni.
- (2) A vízgazdálkodási térség területét vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.
- (3) A sajátos területfelhasználású térségbe sorolt országos területfelhasználási térség területét a fenti számításnál figyelmen kívül kell hagyni.

A területi információs rendszer indulása óta az **összhang igazolása jóval könnyebb**, hiszen a térinformatika állomány alapján meghatározható a MaTrT szerinti érték, melyhez viszonyíthatók a megyei tervi értékek. A területfelhasználási egységek összehasonlító értékelését az alábbi táblázat mutatja:

Területfelhasználási kategóriák	MaTrT szerinti terület (ha)	Megyei területrendezési terv szerinti terület (ha)	Összhang igazolása (%)
Mezőgazdasági térség	296779,78	299489,36	100,91 %
Erdőgazdálkodási térség	206455,52	202949,33	98,30 %
Települési térség	81183,83	79527,57	97,96 %

Az erdőgazdálkodási térség és a mezőgazdasági térség területének lehatárolását a települési térséggel és a sajátos terület-felhasználású térséggel pontosítottuk.

A települési térségek lehatárolását a települések által megküldött hatályos településszerkezeti tervek beépítésével, valamint a térségi területfelhasználási engedélyekkel pontosítottuk. A települési térségek egy része sajátos területfelhasználású térségbe került átsorolásra a MaTrT előírásainak megfelelően: ilyen például a nyíregyházi reptér, vagy a hulladékártalmatlanító területek.

A vízgazdálkodási térség esetén teljes egészében a MaTrT szerint kijelölt vízgazdálkodási térség került a megyei területrendezési tervbe beépítésre, azon változtatás nem történt.

Összességében megállapítható, hogy a megyei területrendezési tervben kijelölt térségi területfelhasználások összhangban vannak a MaTrT-vel.

A műszaki infrastruktúra-hálózatok esetén 2019 márciusáig élt a 10%-os eltérési szabály. A MaTrT hatályba lépésével már más elvek alapján lehet eltérni az országos tervtől. Az országos övezetektől való eltérést nem számolással kell igazolni.

Összességében megállapítható, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési terve összhangban van a MaTrT és az MVM rendelet előírásaival.

6. ELFOGADÁSRA KERÜLŐ MUNKARÉSZEK ÖSSZEFOGLALÓ INDOKLÁSA

A megyei területrendezési tervek készítése és módosítása során a következő jogszabályok előírásait kell figyelembe venni:

- területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény,
- ország területrendezési tervéről szóló 2003. évi XXVI. törvény,
- területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről szóló, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervéhez kapcsolódóan a következő rendelet és határozatok vannak hatályban:

- 19/2011. (XII. 1.) számú önk. rendelet a megyei területrendezési tervről,
- 147/2011. (XI. 30.) sz. határozat a területrendezési ajánlásokról,
- 148/2011. (XI. 30.) sz. határozat a területrendezési intézkedésekről

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervét 2011-ben fogadta el a megye közgyűlése, a módosítást az új jogszabályi környezet tette ismételten szükségessé. Tekintettel arra, hogy az országos területrendezési terv is módosításnak indult, de mégis új törvényt fogadott el a parlament, ezért az „új jogszabályi környezetet” követve új önkormányzati rendelet elfogadását javasoljuk.

A fejezetben csak az általános változásokra térünk ki, **a konkrét változásokat a megalapozó munkarészek tartalmazzák.**

6.1. RENDELETTEL JÓVÁHAGYANDÓ MUNKARÉSZEK

A rendelet felépítését a 218/2009. (XI. 6.) kormányrendelet határozza meg. A rendelet részei a következők:

- területrendezési szabályzat
- mellékletei:
 - o térségi szerkezeti terv (1. melléklet)
 - o műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendje (2. melléklet)
 - o térségi övezetek (3. melléklet)
 - o települések érintettsége az országos és térségi övezetekkel (4. melléklet)

Térségi szerkezeti tervet érintő általános változások a hatályos tervhez képest (1. melléklet):

- A városias és hagyományosan vidéki települési térség helyett már csak a települési térség kerül ábrázolásra;
- Bevezetésre kerül a sajátos területfelhasználású térség például a legalább 5 ha nagyságú közlekedési területek, különleges területek, bányaterületek jelölésére;
- Kivezetésre kerül a vegyes területfelhasználású térség;
- Kis mértékben megváltozik az országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendje (megyei terv léptékében korrekciónak tekinthetők);
- A térségi mellékutak mellett az országos mellékúthálózat tagjait képező egyéb mellékút kategória bevezetésre kerül;
- A műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények megnevezése megváltozott, egyes kategóriák kivezetésre kerültek (pl. személyforgalmi kikötő), új kategóriák kerültek bevezetésre (pl. térségi szerepű összekötő út, egyéb mellékút)

A 2. melléklet tartalma az új tartalmi követelményeknek és a szerkezeti változásoknak megfelelően módosul.

Övezeti rendszert érintő változások

Az új jogszabályi környezetnek megfelelően az egyes országos és térségi övezetek hatályon kívül kerülnek:

- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete;
- térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete;
- történeti település területének övezete;
- együtt tervezhető települések övezete;
- szélróziónak kitett terület övezete;
- vízerózióknak kitett terület övezete;
- kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete;
- országos tájképvédelmi terület övezete;
- térségi tájképvédelmi terület övezete;
- honvédelmi terület övezete

Az új jogszabályi környezetnek megfelelően új országos és térségi övezetek kerülnek bevezetésre:

- Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete;
- Tájképvédelmi terület övezete;
- Vízminőség-védelmi terület övezete;
- Világörökség és világörökség-várományos terület övezete;
- Honvédelmi és katonai célú terület övezete;
- Tanyás térség övezete.

Az államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján megszűnő övezet:

- földtani veszélyforrás területének övezete

Megmaradó, esetenként adatszolgáltatással pontosított lehatárolású övezetek:

- magterület övezete
- puffterület övezete
- ökológiai folyosó övezete
- ásványi nyersanyag-vagyon terület övezete
- kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete
- erdőtelepítésre javasolt terület övezete
- nagyvízi meder övezete
- rendszeresen belvízjárta terület övezete (változatlan lehatárolás)

A megyei területrendezési terv az új jogszabályi környezetnek megfelelően egyedileg meghatározott övezeteket is meghatározhat.

MaTrT. 24. § (1) A megyei önkormányzat a területrendezési tervéről szóló rendeletének részeként a megye területének természeti, épített környezeti és gazdasági adottságainak védelmére és fejlesztésére, a térszerkezet szervezésére, továbbá a területfejlesztési koncepciók és programok végrehajtására a 19. §-ban meghatározott térségi övezeteken túl egyedileg meghatározott övezeteket is megállapíthat, amely övezetek

a) szabályai a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök készítésére, a településrendezési eszközökben meghatározott területfelhasználási egységek kijelölésére, valamint az OTÉK-ban meghatározott, kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területek építési használatának megengedett határértékeinél megengedőbb követelmények megállapításának lehetőségére vonatkozhatnak,

b) nem lehetnek ellentétesek a megyét érintő országos és kiemelt térségi területrendezési tervekkel.

(2) Az (1) bekezdés a) pont szerinti megengedőbb érték kizárólag az építési telek megengedett legnagyobb beépítettségére, valamint a legkisebb zöldfelületre vonatkozhat, amely megengedőbb érték a megengedett legnagyobb beépítettség esetében 10%-nál, a legkisebb zöldfelület esetében 5%-nál nem lehet nagyobb az OTÉK szerinti, a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület sajátos használat szerinti területéhez rendelt értékhez képest.

A megye sajátosságainak megfelelően a következő egyedileg meghatározott övezetek kerültek bevezetésre:

- Térszervező városok és hagyományosan vidéki települések övezete;
- Térségi együttműködések övezete;
- Határon átnyúló együttműködés övezete;
- Gyümölcsstermesztés kiemelt térségi övezete;
- Komplex táj- és turizmusfejlesztés övezetei
 - o Felső-Tisza menti komplex tájgazdálkodási és turisztikai övezetre javasolt előírások
 - o Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezetre javasolt előírások

Az új övezetekkel összefüggésben a területrendezési szabályzatban új előírások kerülnek meghatározásra. Ezek alátámasztását a megalapozó munkarészek tartalmazzák.

A területrendezési szabályzatban a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök készítésére és módosítására, valamint a területfelhasználási egységek kijelölésére vonatkozhat. A **településfejlesztési koncepció** az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: ÉTV) fogalommagyarázata szerint a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszú távra meghatározó dokumentum. Az **integrált településfejlesztési stratégia** a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló középtávú fejlesztési program.

Településrendezési eszköz a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv. A **településszerkezeti terv** a „településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv. A településszerkezeti terv hosszú távra készül és az önkormányzat határozattal fogadja el. A **helyi építési szabályzat** állapítja meg - a táj, az épített- és a természeti környezet, valamint a környezeti elemek védelmével kapcsolatos területhasználati korlátozásokkal, továbbá az egyes területek felhasználásával, az azokon való építés rendjével és intenzitásával kapcsolatos előírásokkal – a helyi építési követelményeket, jogokat és kötelezettségeket, tehát **építési jogot ad**. Melléklete a szabályozási terv, mely területileg megjelenítve tartalmazza a szabályozási elemeket.

A jogszabályban meghatározott településfejlesztési dokumentumok és településrendezési eszközök készítése ugyanakkor ennél jóval tágabb körülményt jelent, hiszen a készítésbe beletartozik

- a tervezés megalapozását, alátámasztását szolgáló dokumentációk elkészítése, azaz
 - o a megalapozó munkarészek,
 - o az alátámasztó javaslat kidolgozása,
 - o telepítési tanulmányterv és beépítési terv készítése
 - o jelmagyarázat alkalmazása
- önkormányzatok közös tervezése,
- településrendezési sajátos jogintézmények,
- az egyeztetés és elfogadás eljárási szabályai, valamint
- a partnerségi egyeztetés.

Mivel a településfejlesztési dokumentumok és településrendezési eszközök készítéséhez kapcsolódó követelményeket a 314/2012. (XI. 9.) Kormányrendelet részletesen szabályozza, a megyei területrendezési tervnek meglehetősen korlátozottak a szabályozási lehetőségei: azokat a szabályokat a területrendezési

szabályzat nem változtathatja meg, nem egészítheti ki, mert az ellentétessé válna a kormányrendelettel. Ugyanakkor **a meglévő követelményeken belül a területrendezési céloknak, feladatnak megfelelően pontosíthat, konkretizálhat, illetve e tartalmi kereteken belül a településfejlesztési dokumentumok és településrendezési eszközök készítésére feladatot adhat.** A javasolt szabályok jó része ilyen jellegű.

A szabályok további része a területfelhasználás kijelölésére vonatkozik, melynek körét egyértelműen meghatározza az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet (OTÉK) 6. §-a.

OTÉK 6. § (1) A városok és községek (a továbbiakban együtt: település) igazgatási területét építési szempontból

a) beépítésre szánt (beépített, további beépítésre kijelölt) területbe, amelyen belüli építési övezetekben az építési telkek megengedett beépítettsége legalább 10% illetőleg

b) beépítésre nem szánt területbe, amelyen belüli övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legfeljebb 10%

kell sorolni.

(2) A település igazgatási területén belüli azonos szerepkörű, jellegű, beépítettségi intenzitású területrészeket - általános és sajátos építési használatuk szerint - azonos területfelhasználási egységbe kell sorolni.

(3) Az igazgatási terület

a) beépítésre szánt területeit az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint

1. lakó-,

1.1. nagyvárosias lakó-,

1.2. kisvárosias lakó-,

1.3. kertvárosias lakó-,

1.4. falusias lakó-,

2. vegyes-,

2.1. településközpont,

2.2. intézményi,

3. gazdasági-,

3.1. kereskedelmi, szolgáltató-,

3.2. ipari-,

3.3. általános gazdasági,

4. üdülő-,

4.1. üdülőházas-,

4.2. hétvégi házas-, valamint

5. különleges-,

b) beépítésre nem szánt területeit

1. közlekedési- és közműelhelyezési, hírközlési-,

2. zöld-,

3. erdő

3.1. védelmi erdő-,

3.2. gazdasági erdő-,

3.3. közjóléti erdő-,

4. mezőgazdasági,

4.1. kertes mezőgazdasági,

4.2. általános mezőgazdasági,

5. vízgazdálkodási,

6. természetközeli,

7. különleges beépítésre nem szánt

területként (területfelhasználási egységként) lehet megkülönböztetni.

- (4) A beépítésre szánt területfelhasználási egységekre vonatkozóan meg kell határozni a beépítési sűrűséget és a közüzemi közművesítettség mértékét.*
- (5) A (3) bekezdésben foglalt egyes területfelhasználási egységek a helyi sajátosságoknak megfelelően tovább bonthatók.*
- (6) Egy területen egymás felett többszintes területfelhasználás is meghatározható.*

Sajátos szabályozási lehetőség, hogy kereskedelmi-szolgáltató- gazdasági területen az OTÉK-tól eltérően 60% helyett 70%-os maximális beépíthetőség, 20% helyett 15% legkisebb zöldfelületi arányt is meghatározhat a megyei területrendezési terv. Ez a megengedőbb szabályozás elsősorban településrendezési okok miatt válhat szükségessé, főként beállt területen, ahol a területi bővítés lehetősége korlátozott. Ezt a lehetőséget – településszerkezeti sajátosságokból adódóan - a városokra javasolt előírni, egyéb esetben rendelkezésre áll az OTÉK-tól való eltérés lehetősége, vagy az általános gazdasági terület övezetének kijelölése.

6.2. HATÁROZATTAL ELFOGADANDÓ MUNKARÉSZEK

A korábbi jogszabályi környezet miatt **egyedi övezeteket, valamint sajátos előírásokat nem tartalmazhatott** a megyei területrendezési terv, ezért 2011-ben külön határozatként úgynevezett területrendezési ajánlások és sajátos megyei térségek kerültek elfogadásra (147/2011. (XI. 30.)). Ugyanakkor az új jogszabályi környezetnek megfelelően teljes mértékben felülvizsgálatra kerül a területrendezési ajánlások köre, és mivel egyedi övezetek már meghatározhatók, ezért szerepe is módosul: az ajánlások elsősorban az egyedileg meghatározott térségre vonatkozó előírások érvényesülését segítik elő.

Az intézkedések munkarész a **megyei területrendezéshez szükséges konkrét feladatokat határozza meg a megyei önkormányzat felé.** A 2011-ben jóváhagyott területrendezési intézkedések köre a megváltozott környezeti, társadalmi és gazdasági környezetnek megfelelően került felülvizsgálatra.

TERVEZŐI NYILATKOZAT

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervének és Magyarország egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (MaTrT), valamint a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MVM rendelet összhangjáról.

Alulírottak Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervének vezető tervezői nyilatkozunk, hogy a megyei területrendezési terv a MaTrT-vel és MVM rendelettel összhangban készült.

A megye területére eső országos területfelhasználási kategóriák, valamint országos jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatok és egyedi építmények az MaTrT-vel és annak pontosítási követelményeivel összhangban kerültek feltüntetésre. A MaTrT és MVM rendelet által meghatározott megyei övezetek az érintett államigazgatási szervek bevonásával kerültek lehatárolásra.

A térségi szerkezeti terven az országos jelentőségű elemek mellett megjelenített térségi elemek a 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelettel összhangban kerültek feltüntetésre.

Budapest, 2019. szeptember 18.

Koszorú Lajos

vezető területrendező tervező

Tervezői nyilvántartási szám:

TR 01 – 1346

Tábori Attila

vezető területrendező tervező

Tervezői nyilvántartási szám:

TR 01 – 0402

MELLÉKLET

Seszták Oszkár és Tóth László
megyei közgyűlés elnöke és megyei főépítész

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat
Nyíregyháza
Hősök tere 5.
4400

Tárgy:

Tisztelt Főépítész Úr!

Hivatkozással a 2019. június 27-én kelt levelére, a következőkről tudom Önt tájékoztatni.

Megkeresését annak kézhezvétele napján illetékesség hiányában a Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztálya útján a Magyar Államkincstár központi szervezete vezetőjéhez, mint a kért adatokat tartalmazó közhiteles adatbázis adatgazdájához továbbítottuk. Sajnos többszöri szóbeli megkereséseimre mindez idáig nem kaptam meg én sem az adatokat.

A NAK falugazdász szolgálata ugyan segíti az érintett gazdálkodók jelentős részét a támogatási kérelmek benyújtásában és ügyintézésében, de nem minősül adatgazdának, így nem adhatja ki jelen megkeresés keretében sem a rendelkezésre álló információkat. Ugyanakkor a rendelkezésre álló információk nem is teljes körűek, így vélhetően nem is érnék el a kitűzött célt.

Ugyanakkor ezúton ajánlom szíves figyelmébe kapcsolódó javaslatunk ismételten.

Megyénk gyümölcsstermesztésének koncepcionális, mélyre ható, és évtizedek óta megoldatlan fő problémája, hogy a termelés sok kicsi, eltérő fajta összetételű és minőséget produkáló gazdaságban folyik, az értékesítést a gazdálkodók nem tudják megoldani, így nincs megfelelő export piaci árualap, nem lehet kiegyenlített mennyiségű és minőségű export szerződéseket kötni. A helyzet stabilitást megítélésem szerint nagyban segítené, ha egy összefogott termelési rendszerben részt vevő gazdálkodók egységes logisztikai központba beszállítás, későbbi korrekt elszámolás mellett adhatnák át árujukat egy modern logisztikai és feldolgozó központban.

NAK Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete

Cím: 4400 Nyíregyháza, Arany János utca 7. **Telefon/fax:** +36 42 501 131 / +36 42 501 132

E-mail: szabolcsszatmarbereg@nak.hu **Honlap:** www.nak.hu

Ezen terv megvalósítására alkalmas lehet a Nagykálló és Balkány térségében található, a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet kezelésében lévő összesen 273 ha területű, jelenleg szántó művelési ágú termőföld használatát biztosítsa a jelenleg szokásos 20 év pályázati időtartamra a tervet menedzselő, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara felügyelete mellett működő gazdasági társaság részére.

A területen megvalósuló mintakert által a térség 20-30 vállalkozó szellemű, és munkaszerető családjának tudjuk megteremteni a gazdálkodási feltételeket, akik az ültetvények által további munkahelyeket is biztosítanak a térségben élő szakképzetlen munkanélküliek részére. A mintakertben csak azok jutnának területhez, akik vállalják, hogy a közös piaci megjelenés érdekében, az ehhez szükséges nagy mennyiségű árualap előállításához elengedhetetlenül szükséges szakmai előírásokat (pl. csak meghatározott gyümölcsfajok, azon belül meghatározott fajták kerülnek telepítésre, a növényápolási munkákra vonatkozó előírásokat (szerhasználat, permetezések időpontjának és a szedés időpontjának pontos meghatározása), valamint az értékesítésre vonatkozó szerződéses fegyelmet (5 Ft többlet bevételért nem viszik el az árut máshová) betartják, és betartásuk ellenőrzését elviselik.

A fejlesztés következő lépéseként a közelben, vagy a terület egy részén kerülne kialakításra egy több feldolgozási lehetőséget nyújtó komplexum, a szükséges logisztikai kiszolgáló egységekkel. Erre vonatkozóan vannak előzetes tervek a birtokunkban, és a megye közel 400 termelője előzetesen érdeklődését jelezte irányunkban a feldolgozóval való szerződéskötés tekintetében.

Az így előállítható nagy mennyiségű, kiemelkedő minőségű friss és feldolgozott gyümölccsel reményeink szerint hatni tudnánk az árakra, azok kiegyenlítődnének annyira, hogy a hobbi és hétvégi kertekben előállításra kerülő termékek mennyisége már nem hatna az elmúlt években tapasztalható módon szélsőségesen negatívan az értékesítési árakra.

További agrár - élelmiszer ipari javaslatunk lenne - bár az előkészítési folyamatai még eléggé kezdetlegesek -, hogy a gyümölcsökön, almán kívül a megyénkben tradicionálisnak számító zöldség növények (burgonya, káposzta félek, paradicsom) és gyógynövény termesztés és feldolgozás érdekében a korábbi, hagyományosnak tekinthető térségekben szintén ilyen tartalmú beruházások és befektetések érdekében kiemelt - elkülönített térségeket kialakítani szíveskedjenek. Reményeink szerint kisebb zöldség feldolgozó üzemek létesítésre kerülnek a VP pályázatok

NAK Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete

Cím: 4400 Nyíregyháza, Arany János utca 7. **Telefon/fax:** +36 42 501 131 / +36 42 501 132

E-mail: szabolcsszatmarbereg@nak.hu **Honlap:** www.nak.hu

körében, valamint burgonya feldolgozó üzem is (keményítő, inzulin és / vagy szesz előállítás céljából) is megvalósítható lenne ismét a megyénkben.

Elképzeléseink szerint a várhatóan lassan megszűnő - fenntarthatatlan dohánytermelés okán felszabaduló területek hasznosítása céljából is hasonló beruházási lépéseket kell és lehet fogantatosítani.

Mindezek a beruházások előzetes piacszervezési lépéseket igényelnek, hogy a megtermelt áru ne maradjon a termőföldön, hanem magasabb hozzáadott értéken értékesíthető termékként biztos piacra találhasson, nagyobb jövedelmet biztosítva a termelőknek is.

Mindezen elképzelések megvalósulásuk esetén nagyban segítenék megyénk munkaerő-piaci gondjainak megoldásában, és összecseng a Kormány falufejlesztési programjával is.

Projekt-ötleteinket elvi szinten támogatja a MAGOSZ, annak elnöke, Jakab István, valamint a korábbi agrár miniszter úr és az NFA korábbi vezetése is pozitívan fogadta felvetéseinket, sajnos azonban a tényleges lépések megtételére eddig nem került sor. Ezért kérem Főépítész úr és megyei elnök úr szíves támogatását, hogy a folyamatban lévő megyei területrendezési-terv felülvizsgálat körében javaslatunkat pozitívan fogadni, és a tervekben figyelembe venni - jóváhagyni szíveskedjenek.

Jelen levelemhez mellékelem a Dr. Fazekas Sándor miniszter úr, és a Dr. Bittay Márton államtitkár úr részére küldött részletesebb levelem az 1. számú javaslatunkra vonatkozóan tájékoztatásként.

NAK Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete

Cím: 4400 Nyíregyháza, Arany János utca 7. **Telefon/fax:** +36 42 501 131 / +36 42 501 132

E-mail: szabolcsszatmarbereg@nak.hu **Honlap:** www.nak.hu